

OMVÄRLDSBEVAKNING • BEDÖMNING • STRATEGI

OBS 2024

NULÄGES- OCH TRENDRAPPORT

Uppföljning 2012-2022

Linköping

Innehåll

Kommundirektörens observandum	3
Nuläge: Sammanfattning och observandum.....	3
Tillväxt och konkurrenskraft i jämförelse, 2012-2022: Sammanfattning	4
Tillväxt och konkurrenskraft: Observandum.....	7
Socioekonomisk utveckling i jämförelse, 2012-2022: Sammanfattning	9
Socioekonomisk utveckling: Observandum	12
Socioekonomisk utveckling inom kommunen: Sammanfattning.....	15
Socioekonomisk utveckling inom kommunen: Observandum	17
Omvärldsbevakning-Bedömning-Strategi (OBS)	18
Inledning	20
Fokus för årets rapport.....	21
Disposition	23
Nuläge: Ekonomi, befolkning och arbets- och bostadsmarknad	25
Bostadsbyggandet bromsar.....	25
Bostadsbyggandet i Linköping 2023.....	26
Utsikter på arbetsmarknaden	28
Arbetslöshet i Linköping 2023	28
Sysselsättningsutveckling 2022-2023.....	29
Pendlingsutveckling 2022.....	30
Befolkning	30
Linköpings befolkningsutveckling 2023	30
Tillväxt och Konkurrenskraft	32
Inledning	32
Linköpings befolkningsutveckling i jämförelse 2012-2022	32
Befolkningsutvecklingen i genomskärning	33
Hur ser flyttmönstren ut i jämförelse?	37
Befolkningstillväxt i ett längre perspektiv	39
Sysselsättningsutveckling i jämförelse 2011-2021	39
Hur såg utvecklingen ut 2001-2011?	40
Pendlingsutvecklingen i jämförelse 2011-2021	41
Utvecklingen av Bruttoregionalprodukten i jämförelse	45
Förvärvsinkomsternas utveckling	46
Bostadsbyggandet över tid	50
Aktuella behov i Linköping.....	50
Bostadsmarknadens struktur i jämförelse.....	51
Nettoförändring av antalet bostäder per 100 000 invånare efter upplåtelseform.....	52
Överskott eller underskott i förhållande till befolkningsförändringens storlek	53
Hur allvarligt är det att bostadsbyggandet drastiskt bromsar?	55
Vad göra?	55
Vad görs och vad har gjorts?.....	55
Tillväxt och konkurrenskraft: Sammanfattande kommentarer	56
Socioekonomisk utveckling	60

Inledning	60
I vilken omfattning och takt har Linköpings befolkning blivit mer heterogen?	63
Arbetslöshetens utveckling.....	64
Linköpings utmaning	67
Skillnader mellan inrikes- och utrikes födda.....	67
Utvecklingen för utrikes födda i jämförelse 2013-2023	68
Utvecklingen av ekonomisk bistånd i jämförelse.....	71
Ekonomisk standard.....	75
Sammanfattande kommentarer	78
Socioekonomisk utveckling inom kommunen.....	80
Hur ser fördelningen av utrikes födda inom Linköping ut?	80
Hur fördelas arbetslösheten inom Linköping?.....	82
Hur fördelas ekonomiskt bistånd inom Linköping?.....	83
Ekonomiska skillnader inom Linköping - hur ser de ut och vilken utveckling noteras? ...	86
Boendesegregation	88
Hur fördelas folkmängden i studerade stadsdelar?.....	88
Boendesegregation utifrån härkomst.....	89
Inkomster i relation till upplåtelseform	90
Vilka hushållstyper är mest ekonomiskt sårbara?.....	92
Hur ser upplåtelseformerna ut per stadsdel?	92
Var finns flest ensamstående hushåll?	93
Trångboddhetens utveckling	95
Hur går det för våra barn?	97
Har viljan att påverka samhället genom val ökat eller minskat?.....	99
Leder blandad bebyggelse till en mer blandad befolkning?	99
Var har det byggts i Linköping?	100
Vilka upplåtelseformer har tillförts var?.....	100
Svårt att med enskilda insatser vända utvecklingen	101
Hur ser rörligheten ut?.....	101
Socioekonomisk utveckling inom Linköping: Sammanfattande kommentarer	104

Kommundirektörens observandum

Nuläge: Sammanfattning och observandum

- *Bland landets större kommuner hade Linköping - mellan fjärde kvartalet 2022 och fjärde kvartalet 2023 - den största procentuella ökningen av antalet sysselsatta. Ökningen uppgick preliminärt till 1,9 procent jämfört med rikets 0,3 procent. Detta betyder att den långsiktiga trend som noteras i denna rapport i det korta perspektivet är stabil.*
- *Under 2024 väntas lågkonjunkturen fördjupas och arbetslösheten stiga. I Linköping noteras ännu ingen ökning. Däremot har långtidsarbetslösheten - sedan toppnoteringen 2022 - börjat minska. Nivåerna är nu i paritet med före pandemin.*
- *Minskad ekonomisk aktivitet drabbar ofta personer med svagare anknytning till arbetsmarknaden. I rådande läge är det viktigt med beredskap för ökad arbetslöshet. Inte minst är det viktigt att motverka inflödet i långtidsarbetslöshet samt förhindra att nivån successivt biter sig fast på en hög nivå.*
- *Kostnaderna för utbetalt bistånd minskade med tre procentenheter mellan 2022 och 2023. Antalet hushåll med försörjningsstöd minskade samtidigt med 10 procent. Nedgången för hushåll med långvarigt försörjningsstöd låg i samma härad. Däremot minskade inte andelen med långvariga insatser. Detta betyder att nivån kring långvarigt bistånd fortsatt är en stor utmaning för Linköping.¹*
- *Linköpings befolkning ökade med 731 personer 2023. Detta motsvarar en ökning på 0,4 procent. Det är en högre takt än riket i genomsnitt, men en lägre takt jämfört med flera större kommuner. Utvecklingen är i linje med den trend - en något svagare folkökningstakt jämfört med större kommuner i genomsnitt - som noterats i denna rapport.*
- *Förutsättningarna för bostadsbyggandet har ändrats mycket snabbt och bostadsbyggandet har fallit. Under 2023 hölls byggandet av flerbostadshus i Linköping uppe av det allmännyttiga bostadsbolaget Stångastaden AB.*
- *För närvarande är utmaningar kring bostadsbyggandet kopplade till rådande marknadsläge. Det mesta talar för att byggtakten fortsatt kommer att vara lägre än det demografiskt betingade behovet. Varaktigheten i nedgången är svårbedömd.*

---

¹ Linköping räknas långvarigt försörjningsstöd som stöd som överskrider 2 år. Socialstyrelsens gräns för långvarigt stöd går vid 10 månader.

Tillväxt och konkurrenskraft i jämförelse, 2012-2022:

Sammanfattning

- Mellan 2012-2022 har Linköping - jämfört med större kommuner i genomsnitt - haft en svagare befolkningstillväxt. Linköping avviker framförallt när det kommer till familjebildande åldrar och barn upp till 15 år. Bland dessa åldrar växer Linköping i långsammare takt.
- Sammantaget har Linköpings position i befolkningshänseende försvagats något under perioden. Det rör sig dock om mycket långsamma processer. Med dagens utvecklingstakt är Linköping och Västerås - för närvarande Sveriges sjätte största kommun - jämnstora först om flera decennier.
- Den summerade fruktsamheten sjunker över hela riket.² I Linköping är den lägre än riket och sjunker dessutom något snabbare jämfört med större kommuner i genomsnitt. Linköpings utveckling uppvisar likheter med Sveriges universitets- och storstäder.
- Större städer attraherar många inflyttare. I flera kommuner - däribland Linköping - stannar också fler kvar än flyttar. I likhet med flera kommuner är nettoflyttningen, inflyttning minus utflyttning, högre 2022 jämfört med 2012.³
- Däremot är flyttnettot inom det egna länet negativt för storstäderna, Skånes större kommuner, Linköping och Norrköping.⁴ Detta betyder att utflyttningen till det egna länet överstiger inflyttningen. Det negativa flyttnettot är större 2022 jämfört med 2012. För städer som Stockholm och Göteborg är utvecklingen stabil. I Linköping varierar det något mellan åren, men utvecklingen går i en riktning där negativa flyttnetton blir allt vanligare.
- Samtidigt har sysselsättningstillväxten i Linköping varit påfallande stark. Jämfört med Sveriges fyra största kommuner och sju jämnstora kommuner har Linköping 2011-2021, näst efter Malmö, skapat flest nya jobb per 100 000 invånare. Detta är en mycket god utveckling och vittnar om att Linköping i många avseenden står väl rustad i pågående strukturomvandling - driven av tjänstefiering, teknisk utveckling och digitalisering.
- Samtidigt har sysselsättningen relativt sett ökat mer än befolkningen i yrkesverksam ålder. 2022 är skillnaden i utvecklingstakt mellan sysselsättning och befolkningen i arbetsför ålder större i Linköping jämfört med de flesta kommuner.
- Utvecklingen 2012-2022 är ett trendbrott. Mellan 2001-2011 ökade sysselsättningen mindre i Linköping jämfört med genomsnittet för både jämnstora kommuner och Sveriges största kommuner. Skillnaden i tillväxt av befolkningen i yrkesverksam ålder och sysselsättning var också påtagligt mindre.

---

² Summerad fruktsamhet: Antalet barn som kvinnor i åldern 15-49 år föder under ett år i förhållande till det totala antalet kvinnor i samma ålder.

³ Jämförelsen görs per 100 000 invånare

⁴ Jämförelsen görs per 100 000 invånare

- *Även arbetslösheten har utvecklats i positiv riktning. I oktober 2023 hade Linköping den tredje lägsta arbetslösheten av jämförda kommuner. Aningen lägre än både Uppsala och Lund, vilka båda hade en lägre arbetslöshet än Linköping år 2013. Sammantaget har Linköpings utfall i ett jämförande perspektiv förbättrats.*
- *Eftersom befolkningen i arbetsför ålder inte ökar i paritet med sysselsättningstillväxten krävs inpendling för att fullt ut försörja Linköpings arbetsmarknad. Under det senaste decenniet har inpendlingen ökat mer i Linköping än bland jämförda kommungrupper. Även nettopendlingen, d.v.s. inpendling minus utpendling, har i relativa tal ökat mer i Linköping. Detta visar att Linköping - när det kommer till kompetensförsörjning - i tilltagande grad är beroende av sitt omland.*
- *Sett till BRP per capita har Linköping utvecklats starkare än flera större städer. År 2021 ligger Linköping tydligt över både riket och större städer i genomsnitt. På kommunnivå är det bara storstäderna samt universitetsstäderna Uppsala, Lund och Linköping som ligger över riket. Många större städer ligger istället under riket. För Linköping innebär detta ett trendbrott. 2011 låg Linköping i nivå med riket. Utvecklingstakten 2001-2011 var också i paritet med större städernas genomsnittliga utveckling.*
- *Förvärvsinkomsterna har inte utvecklats lika starkt som sysselsättningen och BRP per capita. I detta avseende påminner Linköping mer om övriga större kommuner i genomsnitt.*
- *Förvärvsinkomsterna påverkar kommunernas skattekraft. I Linköping är skattekraften något högre än för större kommuner i genomsnitt. Detta förklaras bl.a. av en gynnsam åldersstruktur med förhållandevis många i arbetsför ålder. Utvecklingstakten är snarlik övriga större städer. I detta avseende avviker framförallt Stockholm och Göteborg, med en högre skattekraft och en snabbare tillväxttakt.*
- *I relation till befolkningsutvecklingen har bostadsbyggandet hållit olika takt 2003-2012 och 2013-2022. Takten var tydligt högre den senare perioden och dominerades för Linköpings del av hyres- och bostadsrätter. Att byggtakten per capita var högre 2013-2022 noteras bland alla studerade kommuner. Det som skiljer är skillnadens storlek. Skillnaden var minst i Stockholm och störst i Örebro och Norrköping. Bygandet av äganderätter minskar under perioden i nio av tolv kommuner.*
- *Mellan åren 2011-2022 byggdes sammantaget ett litet överskott av bostäder - i relation till befolkningsförändringarna - upp. Perioden innebär ett trendbrott från tidigare decennier då det istället skapades underskott.*
- *Sett till planberedskap är Linköping bättre rustad än 2010. I december 2023 uppgår planberedskapen - mätt som genomsnittligt antal påbörjade bostäder 2017-2021 - till närmare 15 års startbesked.*
- *Under rådande marknadsläge är allmännyttan viktig. 2023 stod det kommunägda bostadsbolaget Stångastaden AB för 90 procent av allt som påbörjades sett till flerbostadshus. Allmännyttans bostadsbyggande till trots bedöms bostadsbyggandet minska kommande år.*

Tillväxt och konkurrenskraft: Observandum

- Linköpings konkurrenskraft har i många avseenden stärkts under det gångna decenniet. Analysen visar samtidigt att Linköping i tilltagande grad är beroende av sitt omland. Framförallt grannkommuner, men även kommuner i andra län, bidrar till att försörja Linköpings arbetsmarknad med kompetens.
- *För att bibehålla en god sysselsättningsutveckling kommer tillgången på kompetens fortsatt vara central. Bland dagens skolungdomar finns morgondagens arbetskraft. Att elever - inte bara i Linköping - utan även i grannkommuner och grannlän - klarar skolgången, får behörighet och gör utbildningsval som svarar mot arbetsmarknadens behov kommer att bli viktigt för Linköpings långsiktiga utveckling.*
- *I relation till väntat fortsatta obalanser i utbudet och efterfrågan på arbetskraft kvarstår 2023 års observandum kring - över tid - sjunkande behörighet och fallande resultat. Sett till andelen elever som uppnått betygskriterierna i alla ämnen, behöriga till yrkesprogram och behöriga till teoretiska program ligger Linköping lägre eller i paritet med riket. I relation till universitetsorter som Umeå, Lund och Uppsala ligger Linköping konsekvent lägre.⁵ Med beaktande av att Linköping i en nationell jämförelse har en hög utbildningsnivå talar de strukturella förutsättningar för ett annat utfall.*
- *Linköpings geografiska läge - i funktionellt hänseende längre från en storstad - understryker vikten av att kommunen tillsammans med Norrköping fortsätter utvecklas som en stark regional arbetsmarknadsnod. Detta förhållande har tidigare identifierats och behovet kvarstår.*
- *Linköpings befolkning växer inte i samma takt som övriga större städer. I likhet med flera större har sysselsättningsstillväxten överträffat befolkningstillväxten och omlandet vuxit. Förutsatt att Linköpings sysselsättning utvecklas väl, att omlandet kring Linköping fortsätter att växa med en befolkning i arbetsför ålder och att pendlingsutvecklingen bibehålls behöver en något svagare befolkningstillväxt inte vara ett observandum. För detta krävs dock att funktionaliteten utvecklas i takt med sysselsättningsstillväxten. Mellankommunal samverkan och mellankommunala initiativ ska värderas i detta perspektiv.*
- *En stor utmaning för både kommunen och bostadsaktörer är att upprätthålla en hög och jämn byggtakt. I tidigare OBS-rapporter - 2022 och 2023 - har det aviserats risk för att byggtakten kan komma att försvagas. För närvarande är också utmaningar kring bostadsbyggande kopplade till rådande marknadsläge. Läget på bostadsmarknaden är ansträngt. Antalet påbörjade bostäder bedöms minska och påverka nivåerna på färdigställda bostäder framöver. Målet om 1 000 bostäder per år - vilket också är den volym som krävs för att möta befolkningstillväxten - bedöms inte kunna nås 2024.*
- *I OBS-rapport 2019 noterades ett observandum kring - en över tid - för låg byggtakt i relation till befolkningsförändringarna. Sett till byggtakten åren 2011-2022 har dock*

---

⁵ Kolada, jämförelsen avser hemkommun

ett litet överskott av bostäder - i relation till befolkningsförändringarna - byggts upp och till del kompenserat för det underskott som skapades under decennierna dessförinnan. Fram till inbromsningen 2022 har tidigare observandum kring för låg byggtakt därmed försvagats något. Detta betyder också att utgångsläget i rådande konjunkturläge är bättre än det som gällde efter förra finanskrisen 2009.

- *Samtidigt finns en risk att den inbromsning som nu råder får återverkningar flera år framåt. Både 1990-talskrisen och finanskrisen 2009 resulterade i långa perioder av lågt byggande i Linköping. Blir nedgången varaktig finns risk för att underskott byggs upp igen.*
- *Ett långvarigt minskat byggande skulle också betyda att flera utmaningar som kommunen aktivt verkat för att minska riskerar att fördjupas. Den behovsbaserade bostadsbristen kvarstår samtidigt som kommunens möjligheter att stimulera nyproduktion till rimliga kostnader är begränsad. Traditionellt ligger de kommunala verktygen framförallt i detaljplaner och markanvisningar. Dessa begränsas i rådande marknadsläge.*
- *Trots utmaningar är det fortsatt viktigt att över tid bygga i takt med befolkningsförändringarna. För samhällsutvecklingen i stort är det också av betydelse att kommande tillskott motsvarar efterfrågan och behov sett till bostadsstorlekar, typer och kostnadsbild. Utvecklingen behöver följas nära.*

Socioekonomisk utveckling i jämförelse, 2012-2022: Sammanfattning

- *I likhet med övriga Sverige har Linköpings befolkningssammansättning i snabb takt blivit mer heterogen. Samtidigt har tillväxten av utrikes födda varit lägre - räknat på 100 000 invånare - än övriga kommuner i genomsnitt 2012-2022. Till skillnad från många kommuner har Linköping också haft en tämligen stabil ökningstakt över två decennier.*
- *Andelen som lever med låg ekonomisk standard är högre i Linköping än i riket. Detta förklaras delvis av att Linköping är en universitetsstad. Andelen ökar under perioden. Framförallt noteras en ökning bland inrikes födda.*
- *Samtidigt är andelen med hög ekonomisk standard lägre än riket. Detta förhållande gäller alla studerande kommuner med undantag för Stockholm, Lund och Göteborg. Jämfört med övriga större städer är andelen högre i Västerås och Linköping.*
- *På övergripande nivå följer Linköping den generella trenden, där andelen med låg ekonomisk standard växer mer än andelen med hög standard. Sett till övriga universitetsstäder är skillnaden mellan inrikes- och utrikes födda större i Linköping.*
- *I OBS-rapport 2019 noterades att inkomstspridningen - mätt som gini-koefficient - var högre i Linköping jämfört med både länet och riket. 2021 är inkomstskillnaderna högre än länet men lägre jämfört med riket. Detta betyder att inkomstskillnaderna ökat snabbare på andra håll i Sverige. Tidigare noterat observandum - där inkomstskillnaderna var högre än både riket och länet - har därmed försvagats något.*
- *Arbetslösheten fördelas ojämnt mellan inrikes- och utrikes födda. Det gör den i alla studerade kommuner. Däremot är skillnaden tydligt större i Linköping. Gapet växer dessutom snabbare. Det som framförallt förklarar skillnaden i Linköping är en lägre arbetslöshet bland inrikes födda. 2023 understiger den tre procent.⁶*
- *Studerars långtidsarbetslösheten som del av alla arbetslösa är andelen högre i Linköping jämfört med både riket och flera jämförda kommuner. Detta förhållande gällde 2013 och är alltså oförändrat 2023. Samtidigt ökar andelen under perioden även i universitetsorter som Lund och Uppsala, vilka båda hade tydligt lägre andelar än riket 2013. I likhet med Linköping ligger den aggregerade arbetslösheten i dessa städer under riket. Detta betyder att antalet långtidsarbetslösa snabbt får genomslag i statistiken. Samtidigt visar måttet att en förhållandevis hög andel av de personer som är arbetslösa har varit det under en längre period, vilket i sig är ett observandum.*
- *I det korta perspektivet 2022-2023 minskar andelen biståndsmottagare. Nedgången gäller även långvarigt bistånd. I ett längre perspektiv har Linköping dock utvecklats svagare än jämförbara kommuner.*

---

⁶ Arbetslösheten för utrikes födda uppgick i mars 2023 till 11,8 procent och till 2,2 procent för de inrikes födda. Av samtliga arbetslösa i oktober 2023 var 64 % födda utomlands.

- *2022 är andelen biståndsmottagare tydligt högre i Linköping jämfört med övriga kommuner i genomsnitt. Även om andelen minskat mellan åren 2012-2022 har nedgången varit större i andra kommuner. Linköping har också den högsta andelen biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd. Detta förhållande gällde redan 2012 och är alltså oförändrat 2022.*
- *Jämförelsen visar dock att andelen med långvarigt bistånd ökar i nästan alla kommuner under perioden. Trenden divergerar därmed från ekonomiskt bistånd, där andelen generellt minskar.*
- *Studerars kostnaderna för ekonomiskt bistånd per capita minskar kostnaderna 2012-2022 i alla kommuner utom tre. I Lund, Linköping och Uppsala ökar kostnaderna. I detta avseende finns därmed likheter med långtidsarbetslöshetens utveckling och en koppling kan inte uteslutas. Att kostnadsökningar sker i vissa universitetsorter tyder på att det kan finnas strukturella likheter kommunerna emellan.*
- *I tidigare OBS-rapporter har Linköpings arbetsmarknad studerats. I dessa har konstaterats att flera utmaningar kan relateras till det som i rapporten definieras som strukturell arbetslöshet, det vill säga att arbetskraftens kompetens inte i alla delar överensstämmer med arbetskraftsefterfrågan.⁷*
- *Tidigare analyser visar också att Linköpings arbetsmarknad över tid blivit alltmer kvalificerad. När skillnaderna mellan in- och utrikes födda studerats är det tydligt att skillnaden är störst bland dem med förgymnasial utbildningsbakgrund och minst bland dem med lång eftergymnasial utbildning. För Linköpings del indikerar detta att betydelsen av härkomst minskar i takt med utbildningens längd.*

---

⁷ Linköpings kommun, OBS-rapport 2023, Linköpings arbetsmarknad - styrkor, svagheter och utmaningar

Socioekonomisk utveckling: Observandum

- *Linköping har - med undantag för arbetslösheten som sjunkit mycket - inte i något avseende utvecklats bättre än jämförda kommuner i genomsnitt.*
- *Sett till utvecklingen 2012-2022 avviker Linköping negativt när det kommer till skillnader i arbetslöshet mellan utrikes och inrikes födda, långtidsarbetslöshet som andel av arbetslösa och ekonomiskt bistånd. I dessa delar kommer kommunen sämre ut i jämförelse. Detta trots att många kommuner haft en starkare befolkningstillväxt av utrikes födda mellan 2012-2022.*
- *Vad gäller ekonomiskt bistånd har observandum kring utvecklingen noterats upprepade gånger. Jämförelsen visar att Linköping under perioden konsekvent kommer sämre ut. Att antalet biståndsmottagare minskar 2023 är mycket positivt. Observandum kvarstår dock för att utvecklingen - i jämförelse med större städer - varit tydligt svagare 2012-2022. I detta perspektiv är Linköpings position oförändrad. Nivån är därmed mer utmanande än i många större kommuner. Detta gäller särskilt andelen biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd.*
- *Utifrån studerade variabler kommer Linköping - i jämförelse med andra universitetsstäder - också sämre ut. Däremot närmar sig Uppsala och Lund i några avseenden Linköping. Detta kan indikera att det finns strukturella delförklaringar kopplade till befolkningens sammansättning samt hur kommunernas arbetsmarknader är beskaftade. Utvecklingen skulle kunna tyda på att behovet av kompensatoriska insatser är större eller annorlunda i kommuner med en kvalificerad arbetsmarknad och en högutbildad befolkning.*
- *Att arbetslösheten för inrikes födda understiger tre procent betyder att kompetensbrister i huvudsak behöver hanteras genom att få fler utrikes födda i arbete. Alternativt genom ökad pendling.*
- *I både OBS-rapport 2019 och 2023 konstaterades att utvecklingen på arbetsmarknaden ställer större och förändrade krav på utbildningsväsendet. Arbetslivskopplingen måste stärkas och utbildningsnivån bland lågt utbildade höjas. Arbetssökande behöver också i högre grad matchas till utbildning eller arbetsmarknadsnära insatser som i högre grad leder till jobb. Dessa observandum kvarstår. Mot bakgrund av det som kommit fram i den jämförande analysen har nödvändigheten i detta närmast förstärkts.*
- *I OBS-rapporten 2023 konstaterades att det inte finns någon enskild lösning för att öka utrikes föddas etablering. En rad faktorer samspelar. Tidens betydelse för sysselsättning pekar på att den första tiden blir viktig för att både öka och påskynda utrikes föddas arbetskraftsdeltagande. Detta är fortsatt viktigt. Inte bara för den enskilda utan också för samhället och hållbarheten i den offentliga finansieringen.*
- *Vidare visar trenden kring behörighet till gymnasiet, långtidsarbetslöshet och försörjningsstöd att utvecklingen sammantaget ställer accelererande krav på det kompensatoriska uppdraget. Den stora skillnaden i arbetslöshet mellan inrikes- och utrikes födda tyder också på att utbildningar som erbjuds i högre grad behöver matcha behov på den lokala arbetsmarknaden.*

- *Utifrån de socioekonomiska variabler som studerats noteras sammanfattningsvis en svagare utveckling än den som framträder i relation till tillväxt och konkurrenskraft. Analysen tyder på att det finns strukturella förhållanden - en kvalificerad arbetsmarknad, i jämförelse färre enkla jobb och en generellt hög utbildningsnivå etc - som påverkar Linköpings utfall. Detta skulle kunna indikera att vissa insatser som är effektiva i kommuner med andra strukturella förutsättningar inte självklart ger samma resultat i Linköping. Alternativt att det finns behov av mer av samma sak. Det kan finnas anledning att närmare studera hur andra kommuner - i Sverige men även i övriga Europa - med liknande förutsättningar som Linköping adresserar utmaningar i relation till arbetslöshet och självförsörjning etc.*

Socioekonomisk utveckling inom kommunen: Sammanfattning

- *Andelen utrikes födda i Linköping uppgår till 19 procent 2022. Utrikes födda bor inte jämnt över kommunen. Däremot ökar spridningen geografiskt mellan 2012-2022. I åtta av tjugofem stadsdelar understiger andelen utrikes födda tio procent (2022).*
- *Arbetslösheten är ojämnt fördelad inom kommunen. Mellan 2013-2023 sjunker den. Stor nedgång sker i flera stadsdelar där arbetslösheten var jämförelsevis hög 2013.*
- *Antalet stadsdelar där arbetslösheten är högre än kommungenomsnittet minskar något under perioden. I detta avseende har skillnaden inom kommunen - även om den är fortsatt stor - aningen minskat.*
- *I likhet med arbetslösheten fördelas andelen som uppbär ekonomiskt bistånd ojämnt över kommunen. Totalt sett minskar andelen något. Nedgången är störst i de stadsdelar där flest uppbär försörjningsstöd 2011. Utrikes födda har svarat för en betydande del av minskningen.*
- *Antalet stadsdelar där andelen som uppbär ekonomiskt bistånd överstiger genomsnittet för kommunen minskar också. Även i detta avseende har skillnaden inom kommunen - även om den är fortsatt stor - minskat något.*
- *Beaktas utvecklingen av kommunens kostnader för ekonomiskt bistånd allokeras merparten till några få stadsdelar. Detta förhållande är oförändrat under perioden. Däremot noteras ökade skillnader mellan aktuella stadsdelar. Kostnader i relation till stadsdelar ska inte förväxlas med utbetalt medelbelopp per person. Beaktas detta mått hamnar medelklassområden - där andelen med försörjningsstöd generellt är låg - högre.*
- *Andelen som lever med låg ekonomisk standard är högre än riket. Andelen ökar mellan 2016-2021. Samtidigt minskar skillnaderna inom kommunen aningen.*
- *För kommunen som helhet ökar boendesegregation - mätt utifrån härkomst - svagt sedan 2017, d.v.s fördelningen var mer jämn år 2017 jämfört med 2022. Samtidigt var befolkningen som minst blandad 2010. Jämförs läget 2012 med 2022 är utfallet därför bättre 2022.*
- *Generellt är inkomsterna högre för hushåll i äganderätt. Mellan åren 2016-2021 ökar också inkomsterna snabbast bland dessa. Utvecklingen förklaras till del av att hushåll i äganderätt oftare består av fler vuxna. Sett till upplåtelseform ökar inkomstskillnaderna i det korta perspektivet något.*
- *Flest ensamstående hushåll finns i stadsdelar med många hyresrätter. Bland studerade hushållstyper är ensamstående kvinnor mest ekonomiskt utsatta. Det gäller både kvinnor med och utan barn, även om kvinnor med barn är mer utsatta. Andelen ökar något mellan 2016-2021.*
- *Trångboddheten minskar något mellan 2017-2022. Utvecklingen sammanfaller med att befolkningsutvecklingen varit svagare samtidigt som många bostäder färdigställts under perioden. Generellt är trångboddheten vanligare i områden som domineras av hyresrätter. Samtidigt är andelen låg i stadsdelar med en stor andel småhus. Under*

perioden ökade trångboddheten i vissa stadsdelar. Utvecklingen är bekymmersam i områden där trångboddheten redan är hög. Utvecklingen gäller även trångbodda barn.

- Mellan 2013-2022 har flest hyresrätter tillkommit i områden med relativ närhet till Linköpings centrala områden. Lambohov och Lingham utgör undantag. Flest äganderätter har tillförts områden som redan har en hög andel småhus. Nästan inga äganderätter har tillkommit i Linköpings centrala delar.
- Behörigheten till gymnasiets yrkesprogram är lägre 2022 jämfört med 2012. I flera stadsdelar minskar behörigheten under perioden. Det gäller även stadsdelar som 2012 hade högre behörighet än genomsnittet för kommunen. Två stadsdelar utmärker sig. I Skäggetorp och Innerstaden noteras en betydande nedgång mellan 2012-2022.
- Valdeltagande kan ses som en indikation på viljan att delta i och demokratiskt påverka samhället. I Riksdagsvalet 2022 sjunker valdeltagandet. Även i kommunvalet noteras en nedgång. Tappet mellan valet 2018 och valet 2022 är påtagligt. En sådan minskning har tidigare inte noterats i Linköping. Störst nedgång sker i Skäggetorp, Lambohov, Ryd och Berga.
- Hur många individer som flyttar in och ut ur ett område kan ge en indikation på områdets stabilitet. Studeras rörligheten för förvärvsarbetare uppvisar både Skäggetorp och Ryd en negativ nettoflyttning mellan 2010-2022. För båda stadsdelarna överstiger volymen 2 000 förvärvsarbetare. Eftersom många studenter bor i Ryd är utvecklingen här inte oväntad. Detta förhållande gäller inte i samma omfattning för Skäggetorp.
- Flyttningskvoten anger relationen mellan in- och utflyttare. Studeras utvecklingen inom kommunen konstateras att flyttmönstren inte är konstanta över tid. 2022 hade flera stadsdelar - där det byggts nya bostäder - en större in- än utflyttning. Detta gällde också 2012, men då i andra stadsdelar där det byggts. Av detta kan man dra slutsatsen att bostadsbyggnation påverkar såväl inomkommunal rörlighet som enskilda stadsdelars tillväxt. Bristen därpå behöver dock inte betyda att befolkningens mängd hålls stabil. Skäggetorp växte från slutet av 1990-talet fram till 2019 utan att nya bostäder tillförts.
- Trots påtagliga skillnader inom Berga framstår stadsdelen - när utvecklingen på stadsdelsnivå ska sammanfattas - som den stadsdel som gjort störst positiv förflyttning under perioden. I Berga sjunker arbetslösheten tydligt, andelen som uppbär ekonomiskt bistånd minskar och närmast halveras för utrikes födda och behörigheten till yrkesprogrammen ökar påtagligt. I Skäggetorp är utvecklingen blandad. Andelen som någon gång under året fått ekonomiskt bistånd minskar. Samtidigt ökar arbetslösheten. Andelen med låg ekonomisk standard, andelen ensamstående hushåll och andelen trångbodda barn ökar också i högre takt. Alarmerande är att behörigheten till gymnasieskolans yrkesprogram - från en redan låg nivå - sjunker tydligt.

Socioekonomisk utveckling inom kommunen: Observandum

- *Andelen med låg ekonomisk standard ökat något snabbare i Linköping jämfört med riket. Jämfört med flera universitetsstäder är skillnaderna mellan inrikes- och utrikes födda större. Sett till utvecklingen inom kommunen är den blandad. Andelen minskar i Ryd, ökar i Skäggetorp och ligger stabilt i Berga. Små ökningar noteras i flera stadsdelar som ligger under genomsnittet för kommunen. Detta betyder att något fler lever med lägre inkomster samtidigt som skillnaderna inom kommunen aningen minskar.*
- *Observandum kvarstår dock vad gäller barn och ensamstående kvinnor med barn. Precis som vid den förra mätningen 2016 är barn den åldersgrupp där flest lever med risk för relativ fattigdom. Ingen förändring har heller skett i relation till ensamstående kvinnor med barn. Över 40 procent lever fortfarande med låg ekonomisk standard. Antalsmässigt har en liten ökning skett sedan 2016.*
- *I OBS-rapporten från 2018 konstaterades att trångboddheten ökar. Nu minskar den något för kommunen som helhet. Observandum kvarstår dock för att andelen trångbodda barn ökar i stadsdelar där förekomsten redan är hög. Att barn bor trångt är mer bekymmersamt utifrån perspektivet att de tillbringar mer tid i hemmet och i närområdet. Hur barn bor påverkar också förutsättningarna för fri lek och möjligheter till studier.*
- *Elevers socioekonomiska bakgrund har fått en större betydelse för betygsresultaten, där föräldrars inkomstnivåer över tid fått en ökad betydelse. Socioekonomiska faktorer avspeglas i både behörighet och meritvärde. Elever som inte är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram löper större risk att misslyckas i gymnasieskolan och hamna i utanförskap senare i livet.*
- *Sett till skolresultat kvarstår 2019 års observandum. Behörigheten till yrkesprogram minskar mellan 2012-2022. Bland elever boende i Skäggetorp understiger andelen behöriga till yrkesprogram 60 procent 2022. Detta motsvarar en minskning med 20 procentenheter sedan 2012. Bland elever boende i Innerstaden har också en påtaglig försämring skett. 2012 var behörigheten över genomsnittet för kommunen. 2022 är andelen tydligt lägre.*
- *För kommunen som helhet ökar behörigheten till yrkesprogram något 2023. Om trenden är hållbar återstår att se. Utvecklingen behöver följas nära.*
- *Mätt utifrån härkomst ökar boendesegregationen svagt sedan 2017. Geografiskt är den koncentrerad till några få stadsdelar.*
- *Inom några stadsdelar är också in- och utflyttningen störst. I stadsdelar som Skäggetorp och Ryd sker en omfattande utflyttning av förvärvsarbetande. Stora omflyttningar till och från områden med socioekonomiska utmaningar bidrar till att upprätthålla segregationen. Studier bekräftar att det är svårt att med enskilda insatser vända utvecklingen.*
- *Eftersom segregationsprocesserna till stor del är ekonomiskt drivna betyder en mer blandad bebyggelse inte självklart också en mer blandad befolkning. De*

förhållandevis dyra bostäder som byggts matchar inte ekonomiskt svaga grupperns betalningsförmåga. Däremot indikerar nationella studier att nyproduktion bidragit till att locka mer välbeställda till bostadsområden med lägre inkomster. Det omvända gäller i resursstarka områden. I viss mån verkar nyproduktion resulterat i att personer med lägre inkomster - än de som bor i det äldre beståndet - flyttat in. Sett till bostadsbyggandet i Linköping kan det finnas skäl att långsiktigt - i än högre grad - underlätta byggandet av hyresrätter i välbeställda områden och äganderätter/bostadsrätter i områden med lägre inkomster.

- *I det korta perspektivet utmanar konjunkturläget kommunens arbete med bostadsförsörjning. Hög inflation, stigande boendekostnader och höga matpriser försvårar bostadsmarknadsläget för ekonomiskt svaga grupper. Samtidigt underminerar rådande marknadsläge kommunens möjligheter att parera via markanvisningar och detaljplaner.*

Omvärldsbevakning-Bedömning-Strategi (OBS)

Rapporten som redovisas varje år fungerar som ett av bakgrundsmaterialen för nämndernas budgetarbete, nämndernas egna fördjupade omvärldsbeskrivningar och för kommunfullmäktiges strategiska utvecklingsuppdrag. Rapporten är framtagen av Planeringsstaben, Analys- och utredning; KLF med underlag från staber och förvaltningar. Huvudförfattare: Tove Holmström. Statistikunderlag samt bearbetning av statistik: Jimmy Lindahl.

Rapporten består av två delar. En del beskriver nuläget och den andra delen utgör en fördjupningsdel. Temana varierar. Hittills har Linköpings näringsliv (2018), Segregation och polarisering (2019), Linköpings roll i regionen (2020), Utblick Covid-19 (2021), Utblick 2030 (sektorsövergripande, bl.a. demografi) och Linköpings arbetsmarknad - sett till funktion och växande krav (2023) omfattats. I år är temat uppföljning. Linköpings utveckling och tidigare observandum följs upp utifrån utfall och utveckling senaste decenniet.

Layout och bilder: Kommunikationsservice VSS

I rapporten används genomgående källor från SCB, däribland:

- SSD (Den öppna statistikdatabasen, där det är möjligt att göra jämförelser med andra kommuner)
- OSDB (Områdesstatistiska databasen, för viss statistik om Linköping och dess delområden)
- Östgötadatabasen (För viss statistik om Linköping och dess delområden)

För analys av utvecklingen på arbetsmarknaden används huvudsakligen data från Arbetsförmedlingen och kring ekonomiskt bistånd från Socialstyrelsen. Statistiken har i de flesta fall bearbetats av Linköpings kommun i syfte ta fram jämförande och beskrivande mått samt för att göra framskrivningar kring den förväntade utvecklingen.

Inledning

Godmorgon Linköping - vi har låg skattesats, trots utmaningar en i grunden en god ekonomi och vi ligger i ett land med låg statsskuld och hög tillit mellan människor. I Linköping finns ett starkt institutionellt kapital, lång tradition av samarbete över gränser och en kvalificerad arbetsmarknad som bärs upp av människor med stor kunskap.

Detta är viktigt att komma ihåg när kriserna avlöser varandra. Under det senaste decenniet har vi avverkat en eurokris, stora flykting- och migrationsströmmar och en pandemi. Krig pågår i vårt närområde och gamla konflikter eskalerar i Mellanöstern. Oroligheterna ger eko på hemmaplan. I tillägg till detta har rapporter om klimatrelaterade katastrofer världen över avlöst varandra och fler är att vänta. Som lök på laxen dyker konjunkturen.

För närvarande är känslan hos många att vi befinner oss i ett permanent kristillstånd. I nyordslistan från 2022 finns begrepp som permakris - serie av kriser utan någon slutpunkt i sikte - putinpriser, energikrig, autokratisering, valförnekare och energifattigdom representerade. Nyordslistan är en intressant samtidsmarkör. Tittar vi på nyordslistan från 2013 ger den intryck av att innehålla fler vardagsnära begrepp. På listan från 2013 finns ord som linjär-TV, e-cigarett, läxrut, gubbploga, betalskugga, rutkod och selfie. Men också Brexit. Går vi tillbaka till 2003 är det mer blandat. Här finns ord som global - som är både global och lokal, sars (smittsam lunginfektion), taikonaut (kinesisk astronaut), social turism, svennekoloni men även googla, kameratelefon, temakonfirmation och barnvagnsbio.

Utöver utmaningarna i sak visar historien att vi ofta bara har plats för en sanning i taget. Under flyktingkrisen kretsade mycket kring boende och bristande solidaritet i Europa. När pandemin grasserade handlade det mesta om sjukvård och äldreomsorg och nu ligger fokus på gängkriminaliteten och hög inflation. Som kollektiv tenderar vi att bli enögda - trots att utmaningarna ofta är parallella och inte sällan inbördes sammankopplade.

Samtidigt som utmaningarna är stora är ambitionerna kring hållbar samhällsutveckling höga. Ska målen nås pekar rådande trender på att flera av samhällets lösningar behöver förändras eller utvecklas. Samtidigt visar internationella undersökningar att stora delar av reformpolitiken stannade av under 2010-talet. Detta gäller med några undantag hela västvärlden. Efter de stora reformer som genomfördes i Sverige efter 1990-talets kris - omläggning av jordbrukspolitik, finansiering till kommunerna (alla pengar i en påse) och grunden till det nya pensionssystemet etc - har reformer av strukturell art varit få. År 1995 blev Sverige också medlem i EU.⁸

I den svenska välfärden är kommuner och regioner centrala aktörer. Av de 1,6 miljoner förvärvsarbetare som arbetade i offentlig sektor år 2020 - inklusive offentligt ägda bolag och affärsverk - jobbade cirka 60 procent i primärkommunerna. Förhållandet betyder att Sverige har vad forskare kallat en mycket botten tung förvaltningsmodell. Vid internationell jämförelse har svenska kommuner en stark autonomi samt stora - och många - uppgifter.⁹ Detta betyder dock inte att kommuner har rådighet i det som rör reformer. Här är staten - och

---

⁸ Gunnar Wetterberg, De blöta fingrarna styr svensk politik, Expressen 2023-12-31.

⁹ CKS, rapport 2021:4, Centrum mot periferi? Om missnöje och framtidstro i Sveriges olika landsdelar, Linköpings universitet

ibland EU - de viktigaste aktörerna. Hur svenska kommuner och regioner utvecklas i allmänhet - och för vårt vidkommande Linköping i synnerhet - är icke desto mindre viktigt för utveckling i stort.

Fokus för årets rapport

Årets OBS-rapport skiljer sig från senare års rapporter i den meningen att den inte är tematisk. Under flera år har fördjupade temaanalyser - med beaktande av lokal- och regionalspecifika förutsättningar - tagits fram. Rapporterna har behandlat alltifrån tillväxt, segregation, Linköpings roll i regionen, arbetsmarknadens utveckling till utblickar mot 2030 - med fokus på demografi, globalisering, klimatförändringar, digitalisering och tillit.

Rapporterna har resulterat i såväl kommunövergripande som nämndspecifika observandum. I relevanta delar har också identifierade observandum omsatts i strategiska utvecklingsuppdrag. Någon samlad uppföljning i relation till observandum och tidigare analyser har inte skett. Mot bakgrund av senare års höga förändringstakt och hittills tilltagande osäkerheter tar vi i denna rapport ett steg tillbaka och följer upp vilka förflyttningar som gjorts. I rapporten kommer vi att följa upp Linköpings utvecklingen det senaste decenniet. Eftersom statistiken släpar efter innebär detta i praktiken att jämförelsen oftast görs i perspektivet 2012-2022. I förekommande fall beaktas även utvecklingen de senaste 20 åren. I relation till tidigare identifierade observandum kommer fokus att ligga på åren 2018-2023.

Det övergripande syftet är tvåfaldigt. Det handlar dels om att identifiera områden där kommunen/samhället tagit ett steg framåt/utvecklats i positiv riktning alternativt det motsatta samt identifiera områden där utmaningarna minskat, fördjupats alternativt ändrat karaktär.

De observandum som följs upp är framförallt kopplade till socioekonomisk utsatthet, boendesegregation, sysselsättning och tillväxt. Är tidigare observandum fortfarande giltiga eller har förflyttningar skett över tid?

Tidigare identifierade observandum relaterad till socioekonomisk utsatthet (urval):

- Under 2021 har antalet hushåll som är aktuella för långvarigt försörjningsstöd ökat med tio procent. Utvecklingen betyder att det utbetalda beloppet för långvarigt försörjningsstöd successivt har ökat sin andel i relation till det totalt utbetalda beloppet. Utvecklingen påverkar kostnadsutvecklingen (OBS 2022).
- Inkomstspridningen är större i Linköping än i både länet och Sverige i stort (OBS 2019)
- Barn är den åldersgrupp där flest lever med risk för relativ fattigdom (OBS 2019)
- Bland ensamstående kvinnor med barn levde 2016 över 40 procent, eller närmare 900 hushåll, med låg ekonomisk standard (OBS 2019).
- Elevers socioekonomiska bakgrund har fått större betydelse för betygsresultaten (OBS 2019)
- Utbildningsresultaten utmanar. Sett över tid har behörigheten till gymnasieskolan försämrats (OBS 2023).

- Byggandet har, trots en på senare år hög byggtakt, inte motsvarat befolkningstillväxten (OBS 2019).
- De förhållandevis dyra bostäder som byggts matchar inte den samlade betalningsförmågan (OBS 2019).
- I bostadsbristens spår följer tillfälliga boendelösningar och ökad trångboddhet (OBS 2019)
- Ett ökat arbetskraftsdeltagande är centralt för att bryta boendesegregation (OBS 2023)

Tidigare identifierade observandum relaterad till sysselsättning och tillväxt(urval):

- De senaste 20 årens sysselsättningstillväxt visar mycket tydligt att de största lokala arbetsmarknadsområdena dominerat utvecklingen. Bruttoregionalprodukten (BRP) per invånare har också ökat mer i storstadsregioner jämfört med andra regioner (OBS 2020)
- Linköpings arbetsmarknad har successivt fått en ökad betydelse för närliggande kommuner, där Linköpings sysselsättningstillväxt är en viktig källa till försörjning i många kommuner. Sett till framtida prognoser väntas Linköping fortsatt vara mycket viktig även för omlandets utveckling (OBS 2021).
- Flera studier visar att regionen får positiva effekter – gällande bl.a. arbetsmarknad och tillgång till service – om funktionaliteten ökar (OBS 2020)
- I dagsläget är det mycket som talar för takten på befolkningsökningen avtar. I vilken omfattning och hur länge är svårbedömt (OBS 2021).
- Flyttnettots storlek har under flera år betytt mest för Linköpings befolkningsutveckling. Däremot är flyttnettot mot Östergötland svagt negativt (OBS 2021).
- De förhållandevis långa restiderna till Stockholm betyder att en långtgående funktionell integrering – även i ett längre perspektiv – är svår. Linköping och regionen behöver därför vara stark på egen hand (OBS 2021)
- Matchningsutmaningarna tilltar. Detta gäller både Linköping och riket (OBS 2023).
- Linköpings arbetsmarknad blir alltmer kvalificerad samtidigt som Linköping närmar sig riket vad gäller andelen med låg utbildningsbakgrund (OBS 2023)
- Fler behöver bli behöriga, välja och fullfölja utbildningar där möjligheter till arbete är goda (OBS 2023)
- Det är fortsatt viktigt att upprätthålla en hög byggtakt. På riksnivå noteras tendenser till utplaning under slutet av 2021 (OBS 2022)

Disposition

Rapporten inleds översiktligt med en nulägesbeskrivning med fokus på det ekonomiska läget, bostads- och arbetsmarknadens utveckling samt befolkningsutveckling 2023.

I den andra delen behandlas Linköpings utveckling i jämförelse med andra större städer, dvs städer i intervallet 130 000-170 000 invånare - d.v.s. Västerås, Örebro, Helsingborg, Jönköping, Norrköping, Umeå och Lund - samt Sveriges fyra största kommuner: Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala. Jämförelsen syftar till att ge en överblick och djupare förståelse kring om och hur Linköpings position förändrats inom områden som antingen kan relateras till tillväxt och konkurrenskraft eller till socioekonomisk utveckling. Pekar utvecklingen mot en förstärkt eller försvagad konkurrenskraft? Hur ser den socioekonomiska utvecklingen ut i jämförelse?

I efterföljande del analyseras den socioekonomiska utvecklingen inom Linköping. I denna del studeras de 25 stadsdelar och tätorter som haft minst 2 000 invånare någon gång under de senaste tio åren. För att få en uppfattning av stadsdelarnas relativa utveckling görs jämförelser utifrån genomsnittet för kommunen. Syftet är att få en tydligare bild om skillnader inom kommunen ökar eller minskar, eller både och.

Nuläge: Ekonomi, befolkning och arbets- och bostadsmarknad

I Konjunkturinstitutets (KI) rapport från december 2023 konstateras att den svenska ekonomin är i lågkonjunktur.¹⁰ I november konstaterade också SCB att den svenska ekonomin krymper.¹¹ I SCB:s konjunkturklocka låg 10 av 13 indikationer i september 2023 under sin långsiktiga trend.¹²

Under 2024 väntar KI att lågkonjunkturen fördjupas och arbetslösheten stiger. Det råder fortfarande brist på arbetskraft i delar av ekonomin, men bristen har avtagit. Under 2024 bedömer KI att antalet sysselsatta gradvis minskar. Nedgången väntas dock bli mildare jämfört med tidigare lågkonjunkturer. Nedgången i bostadsinvesteringarna väntas också fortsätta. Inflationen däremot bedöms sjunka och ligga under Riksbankens mål andra halvåret 2024.¹³ Ökningstakten i reallönerna väntas bli positiv, d.v.s. lönerna stiger snabbare än priserna.

KI tror att Riksbanken börjar sänka räntan från sommaren 2024. Detta - tillsammans med stigande reallöner - väntas ha en positiv inverkan på hushåll och företag vad gäller konsumtions- och investeringsutrymme. Tillväxten vänder blygsamt uppåt.¹⁴ Samtidigt påtalar KI att det finns betydande osäkerheter. Inte minst i relation till inflation, sysselsättning och hushållens konsumtion.

Bostadsbyggandet bromsar

I likhet med Konjunkturinstitutet bedömer Boverket att antalet påbörjade bostäder faller. Under 2023 påbörjades drygt 29 000 lägenheter, vilket är 49 procent färre jämfört med 2022.¹⁵

Under 2024 kan takten falla ytterligare och hamna strax under 20 000 påbörjade bostäder. Utvecklingen förklaras av att hushållens köpkraft försvagats, bostadsräntorna tredubblats

---

¹⁰ Svensk BNP minskade tredje kvartalet jämfört med föregående kvartal. Detta betyder att det var andra kvartalet i rad med negativ tillväxt.

¹¹ SCB:s konjunkturklocka visar konjunkturläget och riktningen i den svenska ekonomin. Indikatorerna rör sig ett varv i klockan under en konjunkturcykel och passerar då fyra konjunkturfaser: Expansion - indikatorn ligger över den långsiktiga trenden och har en uppåtgående trend, Avmattning - indikatorn ligger över den långsiktiga trenden och har en nedåtgående trend, Recession - indikatorn ligger under den långsiktiga trenden och har en nedåtgående trend och Återhämtning - indikatorn ligger under den långsiktiga trenden och har en uppåtgående trend. I september 2023 befanns merparten av indikatorerna i recessionsfasen

¹² SCB, Statistiknyhet, 2023-11-15

¹³ Konjunkturinstitutet, konjunkturläget december 2023

¹⁴ Konjunkturinstitutet, konjunkturläget december 2023

¹⁵ SCB, Minskad byggtakt under 2023. 2024-02-23. Observera preliminära siffror.

samtidigt som byggkostnaderna ökat kraftigt.¹⁶ SCB:s byggkostnadsindex för flerbostadshus har stigit med ca 30 procent sedan början av 2021.

Boverket bedömer att utvecklingen kan vända uppåt 2025. Detta förutsätter dock att hushållens köpkraft stärks i kombination med att räntorna faller. Hushållens köpkraft väntas återhämtas successivt. Det kan dröja till 2030 innan reallönerna är tillbaka på samma nivå som före krisen. Samtidigt förväntas bostadsräntorna plana ut till en nivå som är ungefär dubbelt så hög som 2021.¹⁷ I sammanhanget bör det påpekas att prognoserna kring hur räntan kommer att utvecklas skiljer mellan olika bedömare.

Antalet färdigställda bostäder bedöms nå en topp 2023. Eftersom antalet påbörjade bostäder minskar väntas takten därefter falla snabbt.

Det mesta talar för att byggtakten långvarigt understiger Boverkets byggbehovsbedömning. Enligt Boverket behöver det tillkomma ungefär 67 000 bostäder per år fram till 2030. Under 2022 färdigställdes 54 000 bostäder och år 2023 preliminärt 62 000 bostäder. Antalet väntas minska framöver. I oktober 2023 uppskattar Boverket att antalet färdigställda bostäder blir 40 000 år 2024 och 25 000 år 2025.¹⁸ Boverket signalerar dock att antalet kan bli ännu lägre. Förklaringen ligger i att prognosmodellen utgår från antalet påbörjade bostäder (startbesked). Huruvida aktörerna faktiskt väljer att genomföra sina projekt är svårare att bedöma.

Utvecklingen innebär sammantaget att gapet mellan beräknat byggbehov och färdigställda bostäder ökar.

Bostadsbyggandet i Linköping 2023

I Linköping påbörjades (startbesked) 741 bostäder, varav 649 i flerbostadshus och 92 i småhus. Utöver det tillkom 61 lägenheter genom ombyggnation. Allmännyttan - genom Stångåstaden - står dock för ungefär 90 procent av antalet påbörjade bostäder i flerbostadshus. Antalet påbörjade bostäder är i nivå med 2022 års siffror men påtagligt lägre än 2021.

Stångåstadens byggtakt betyder att utfallet blev högre än den bedömning om drygt 530 bostäder som gjordes i samband med Bostadsmarknadsenkäten (BME). Överlag noteras dock en tydligt ökad osäkerhet. Bostadsaktörer har svårt att få ekonomi i projekten och försäljningen har tydligt bromsat in. Effekterna syns i att byggstarter senareläggs och markanvisningar lämnas tillbaka.

Preliminärt har det 2023 färdigställts 925 bostäder, varav 768 i flerbostadshus och närmare 157 i småhus. Utöver detta har 146 lägenheter färdigställts genom ombyggnation - ofta studentlägenheter eller vård/grupp/specialbostäder. Utfallet för helåret 2023 blir därmed jämförbart med 2021 men lägre än 2022. Kommande år väntas antalet att minska.

---

¹⁶ Boverket, Byggprognos revidering oktober 2023.

¹⁷ Boverket, Byggprognos revidering oktober 2023.

¹⁸ Ibid

Utsikter på arbetsmarknaden

Svagare ekonomi, höga varselantal i kombination med en lägre efterfrågan på arbetskraft betyder att arbetslösheten väntas stiga under innevarande år. Även långtidsarbetslösheten bedöms öka. Arbetsförmedlingen bedömer i sin prognos från hösten 2023 att arbetslösheten - i takt med att ekonomin stärks - minskar något 2025.¹⁹

Under prognosperioden 2023-2025 väntas de regionala skillnaderna öka. Skillnader noterades redan under hösten 2023. Antalet inskrivna arbetslösa ökade i södra och mellersta Sverige medan de låg stabilt i norr. I Östra Sverige - där Östergötland ingår - har små förändringar i antalet inskrivna arbetslösa noterats. Långtidsarbetslösheten har dock minskat något mindre än för riket i genomsnitt.

Framöver väntas störst ökning i arbetslöshet i storstadsområdena samt i södra Sverige. I norra delarna av landet väntas antalet inskrivna arbetslösa ligga stabilt eller till och med minska. Sysselsättningsgraden väntas också öka mest i norr. Sveriges södra län väntas ha en något lägre sysselsättningsgrad 2025 jämfört med 2023.

I Östergötland väntas arbetslösheten öka något senare än i landets södra delar. Detta betyder också att ökningen procentuellt väntas bli något lägre. Den procentuella förändringen mellan 2023-2025 bedöms uppgå till sex procent. Detta kan jämföras med en uppskattad ökning om nio procent i landets södra delar. För Östergötlands del väntas arbetslösheten uppgå till 6,9 procent både 2024 och 2025.²⁰

Andelen privata arbetsgivare som upplever brist på arbetskraft är avtagande men utbredd. Hösten 2023 ligger andelen strax över det historiska genomsnittet, vilket betyder att kompetensförsörjning är ett fortsatt hinder för många arbetsgivare. I Östergötland ligger andelen som upplever brist något över riket.²¹

Vad det gäller brister inom den offentliga sektorn ligger den fortfarande högre än det historiska genomsnittet. Detta indikerar att problemen med rekrytering inom offentlig sektor fortsatt är utbredd. I Östergötland upplevs bristen som tydligt större jämfört med riket i genomsnitt.²²

Arbetslöshet i Linköping 2023

I januari 2024 uppgick arbetslösheten till 5,8 procent av arbetskraften. Detta är marginellt lägre än ett år tidigare. Sedan toppnoteringen 2022 har långtidsarbetslösheten minskat. Nivåerna är nu i paritet med före pandemin. Antalsmässigt syns också en tydlig minskning jämfört med både 2022 och 2023. Samtidigt är januari en månad som ofta är förknippad med

---

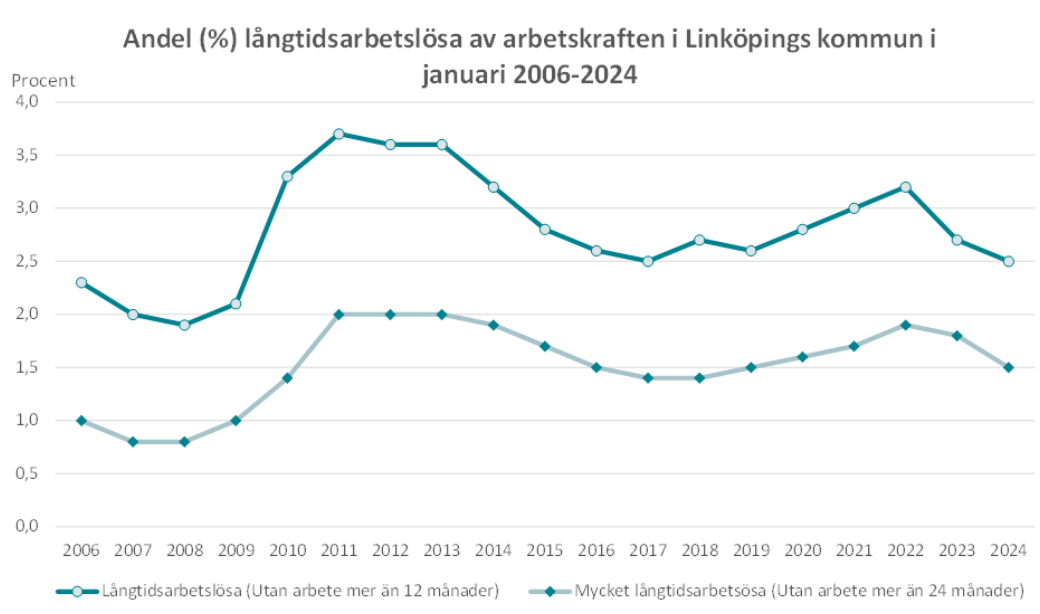
¹⁹ Arbetsförmedlingen, regionala utsikter, hösten 2023

²⁰ Arbetsförmedlingen, regionala utsikter, hösten 2023

²¹ Arbetsförmedlingen, regionala utsikter, hösten 2023

²² Arbetsförmedlingen, regionala utsikter, hösten 2023

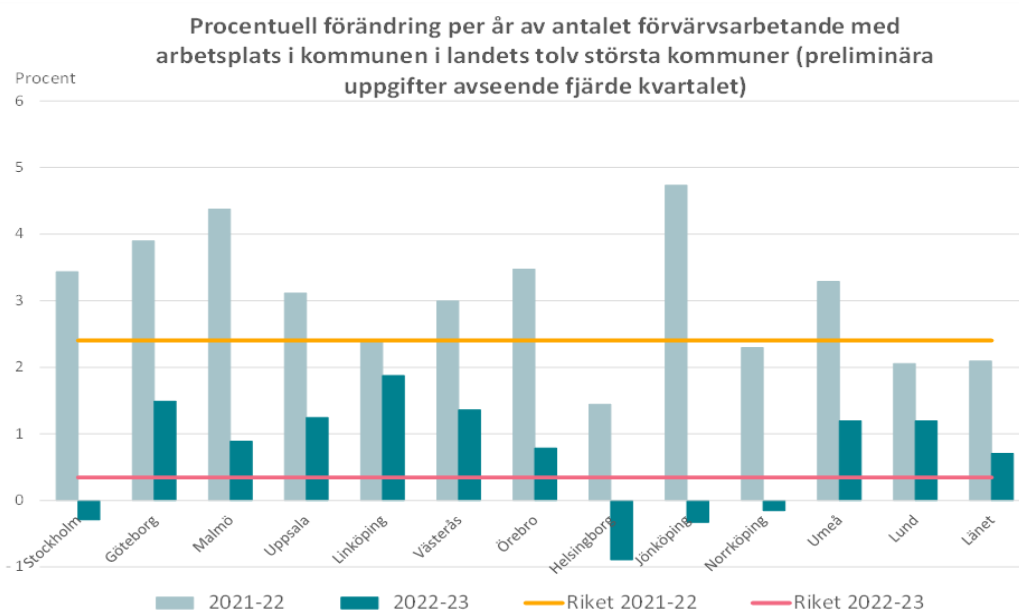
säsongsvariationer. Detta försvårar bedömningen av trenden något. Utvecklingen behöver följas nära.

Källa: Arbetsförmedlingen, bearbetning Linköpings kommun

Sysselsättningsutveckling 2022-2023

Bland landets större kommuner uppvisade Linköping - mellan det fjärde kvartalet 2022 och fjärde kvartalet 2023 - den största procentuella ökningen av antalet sysselsatta. Antalet sysselsatta med arbetsplats i Linköping ökade preliminärt med 1,9 procent mellan 2022 och 2023. För hela riket uppgick ökningen till 0,3 procent.

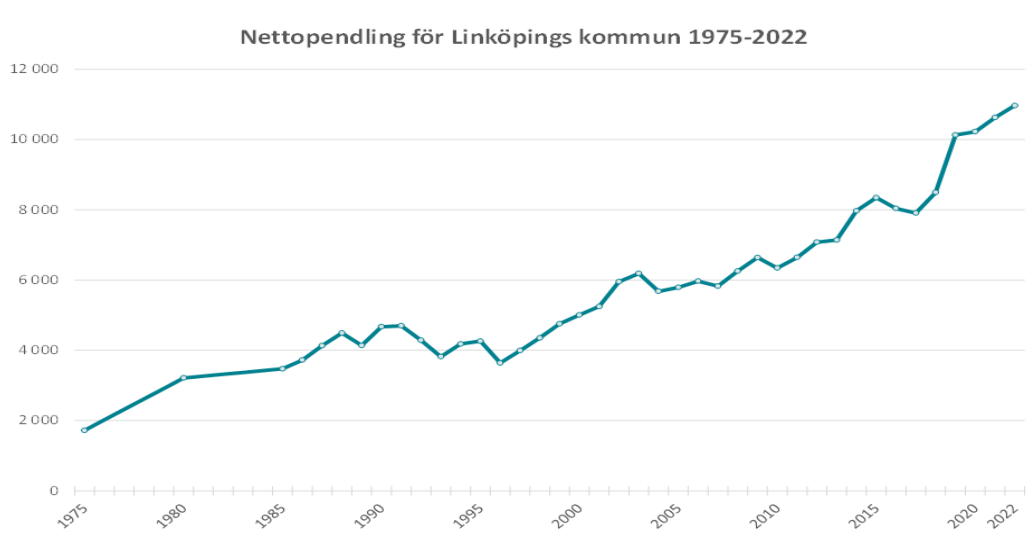

Källa: SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Pendlingsutveckling 2022

För 26:e året i rad ökade inpendlingen över kommungräns till Linköping. Inpendlingen är mycket större än utpendlingen. Som framgår av diagrammet fortsätter nettopendlingen - inpendling minus utpendling - att öka.

Källa: SCB (SSD och FoB) med bearbetning av Linköpings kommun

Befolkning

I Sverige noterades 2023 den lägsta befolkningsökningen sedan 2001. Utvecklingen förklaras av ett minskat barnafödande, en lägre invandring samt en ökad utvandring.²³

Antalet födda barn minskar och man får gå tillbaka till 2003 för att hitta ett år med färre födda barn än 2023. Också den summerade fruktsamheten sjunker. 2023 var den summerade fruktsamheten den lägsta sedan SCB började sina mätningar år 1749.

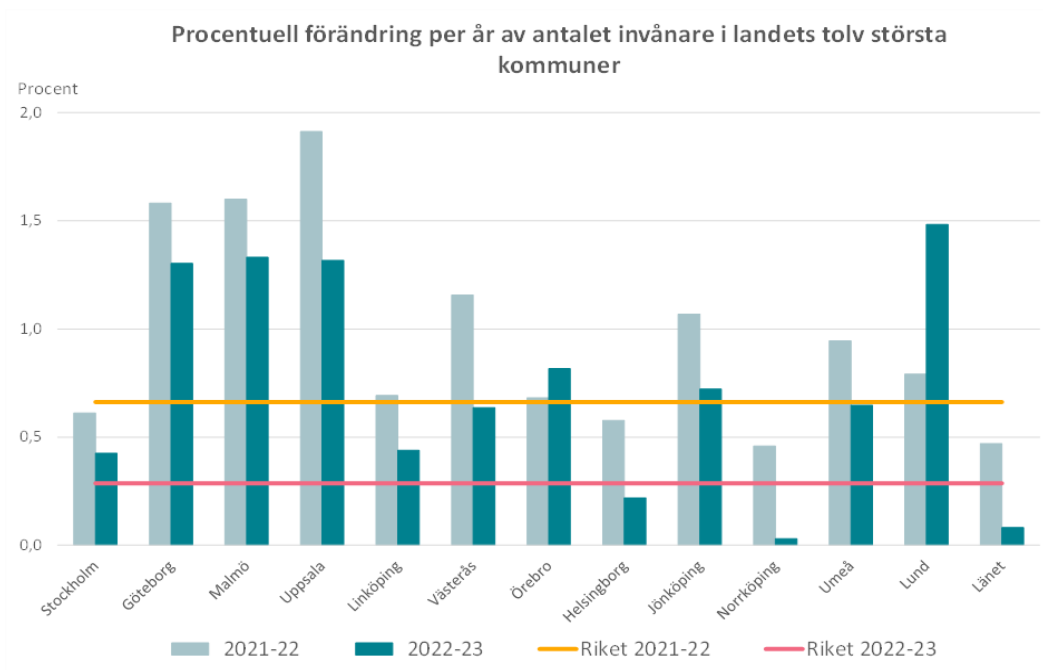
Folkmängden minskade i 12 av 21 län och i 193 av Sveriges 290 kommuner.²⁴

Linköpings befolkningsutveckling 2023

I Linköping ökade befolkningen med 731 personer till 167 404. Detta motsvarar en ökning på 0,4 procent. Detta är högre takt än riket i genomsnitt. Bland större kommuner hade emellertid bara Helsingborg och Norrköping en lägre befolkningstillväxt 2023. Sett till storlek på folkökning placerade sig Linköping på en 19:e plats i riket.

²³ Den ökade registrerade utvandringen till andra länder beror till stor del på att Skatteverket, på uppdrag av Regeringen, har påbörjat en granskning av kvaliteten i befolkningsregistret. För Linköpings del har det medfört att ungefär 400 personer under hösten har avregistrerats från folkbokföringen, då de inte längre bedöms vara bosatta i landet. De avregistrerade personerna har registermässigt noterats som utflyttade till annat land. Den pågående granskningen av befolkningsregistret fortsätter under 2024.

²⁴ SCB, Lägsta folkökningen på 22 år, 2024-02-22

Källa: SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Av länets tretton kommuner ökade fem kommuner sin folkmängd. Vid årets slut uppgick befolkningen i länet till 472 298. Detta betyder att länet ökar sin befolkning med totalt 386 personer 2023. Uppsala län ökade samtidigt sin befolkning med 3 900 personer år 2023.

Tillväxt och Konkurrenskraft

Inledning

Under de senaste decennierna har ekonomiska förhållanden förändrats och påverkat både konkurrenstryck och förändringstakt. Bakom utvecklingen står en rad faktorer såsom tilltagande internationalisering av handel, teknologisk utveckling och utveckling av EU:s inre marknad etc. Tidigare förhållandevis tydliga gränser mellan nationell och internationell konkurrens såväl som mellan varu- och tjänsteproduktion har över tid blivit suddigare. En accelererande tjänstefiering pågår och även företag primärt riktade mot hemmamarknaden utsätts för ökad internationell konkurrens. Produktion, stödfunktioner, personal och kunder kan flyttas mellan och inom länder. Utvecklingen innebär att betydelsen av rätt kompetens på rätt plats har accelererat. I tider av kompetensbrist driver förhållanden som dessa konkurrensen ytterligare.

Ekonomiska mekanismer bidrar också till att driva en utveckling mot en ökad koncentrerings av människor, jobb och kapital, d.v.s en ojämn ekonomisk och befolkningsmässig utveckling. Långtidsutredningen räknar med att storstadsregionernas andel av svensk ekonomi kommer att öka och utgöra uppemot två tredjedelar år 2040. Vad det gäller befolkningsutvecklingen väntar SCB att den blir fortsatt ojämn. Storstäder, större städer och pendlingskommuner nära storstäder väntas växa medan landsbygdskommunerna fortsatt väntas krympa.²⁵

Att mekanismerna driver i en viss riktning behöver dock inte per automatik betyda att utvecklingen för större städer är given. Lokal och regionalspecifika faktorer har över tid skapat strukturer som påverkar olika kommuners förutsättningar att parera utmaningar såväl som att dra nytta av övergripande förändringskrafter.

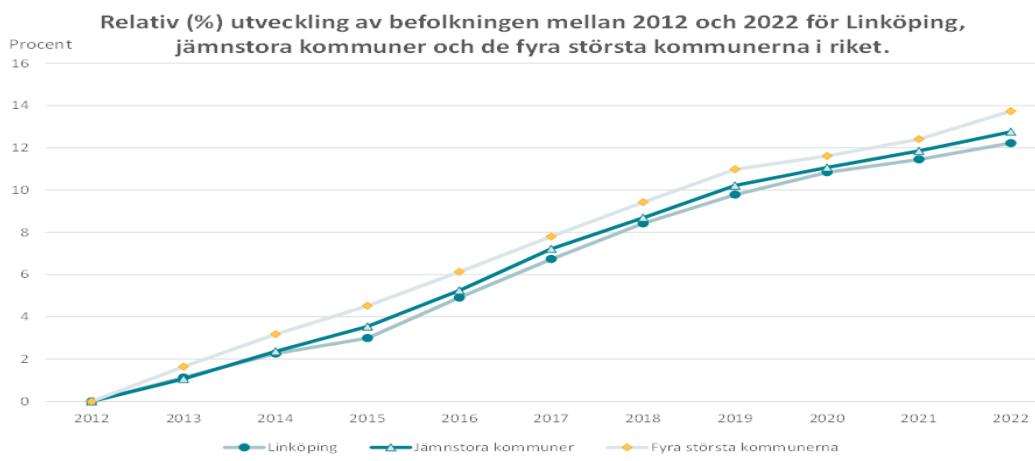
I denna del kommer vi att närmare studera hur Linköpings konkurrenskraft och förmåga till omställning utvecklats senaste decenniet. Har kommunens position förändrats eller ligger den stabilt i relation till riket och övriga större kommuner? Avviker Linköping i relation till övriga kommuner i någon del och går det i så fall att förstå varför?

Linköpings befolkningsutveckling i jämförelse 2012-2022

Jämfört med större kommuner i genomsnitt - d.v.s. kommuner i intervallet 130 000 till 170 000 invånare: Västerås, Örebro, Helsingborg, Jönköping, Norrköping, Umeå och Lund - har Linköping haft en något svagare befolkningsutveckling åren 2012-2022. Förhållandet gäller även i relation till Sveriges fyra största kommuner. Bakom skillnaderna mellan Linköping och jämnstora kommuner ligger delvis strukturella förhållanden.

---

²⁵ Prognosen gäller fram till 2030

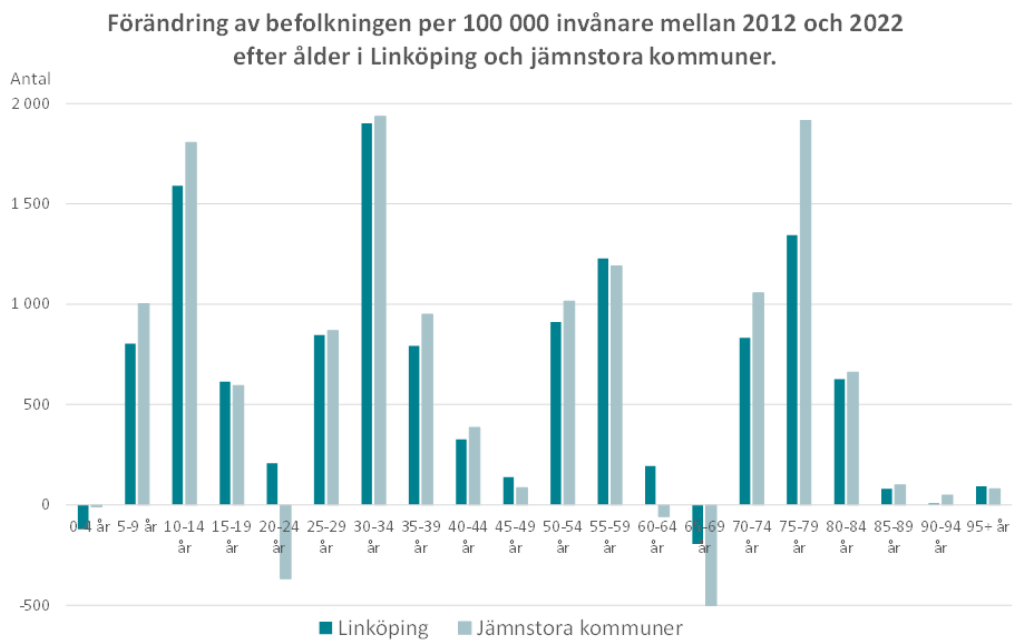

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Befolkningsutvecklingen i genomsnitt

När olika åldersgrupper beaktas blir det tydligt att Linköping växer mindre bland befolkningen i familjebildande åldrar, 25-44 år, jämfört med större kommuner i genomsnitt. Förhållandet påverkar också befolkningstillväxten av barn upp till 15 års ålder. Gruppen - d.v.s. barn i åldrarna 0-14 år - uppvisar som helhet en svagare utveckling jämfört med jämnstora kommuner i genomsnitt.

Det motsatta gäller för unga vuxna, 15-24 år, här har Linköping haft en tydligt starkare utveckling. Även bland åldrarna 45-49 år samt 55-64 år har Linköping växt i jämförelse mer. Vad gäller den äldre befolkningen har Linköping ökat mindre i åldrarna 70-94 år.

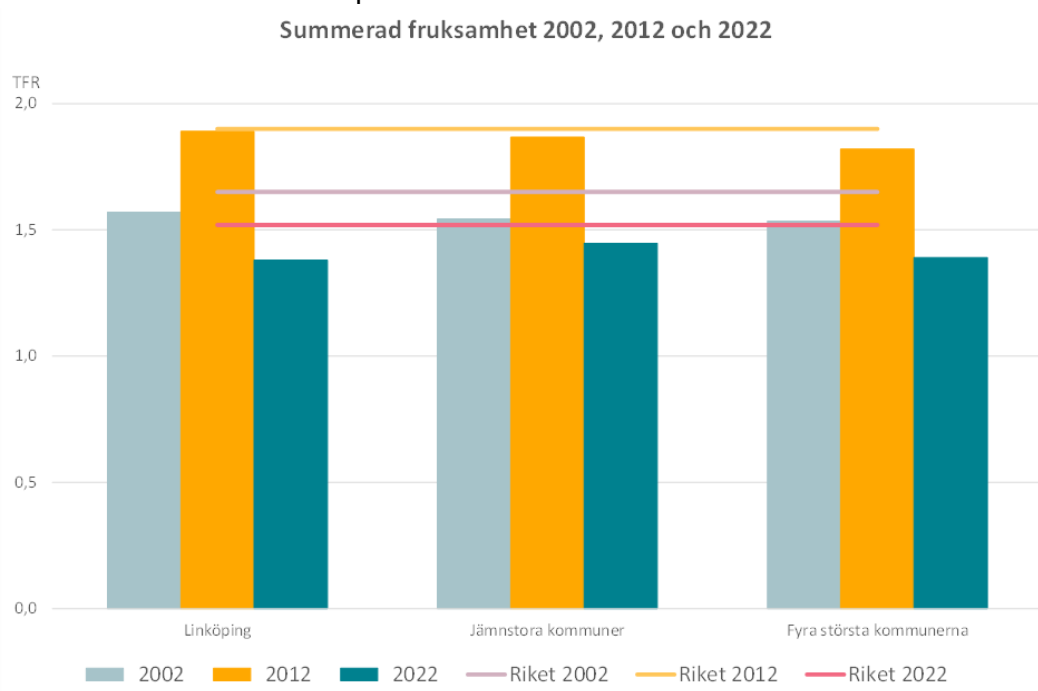

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Studeras den summerade fruktsamheten - d.v.s. hur många barn som kvinnor i åldern 15-49 år föder under ett år i förhållande till det totala antalet kvinnor i samma ålder - kan konstateras att fruktsamheten i Linköping ligger under riket och dessutom sjunkit något mer jämfört med större kommuner i genomsnitt.

Fruksamheten i Sverige har fluktuerat över tid. Hur många barn som föds påverkas bland annat av ekonomiska konjunkturer, utbildningsnivåer, deltagande i arbetsliv samt förändringar i familjepolitiken etc. 2023 är antalet födda barn per kvinna det lägsta på 50 år i Sverige som helhet. Forskningen har inget tydligt svar på varför nedgången är så stor just nu. Beaktar man historien bör nedgången följas av en uppgång. När denna kommer är emellertid svårare att förutspå.²⁶

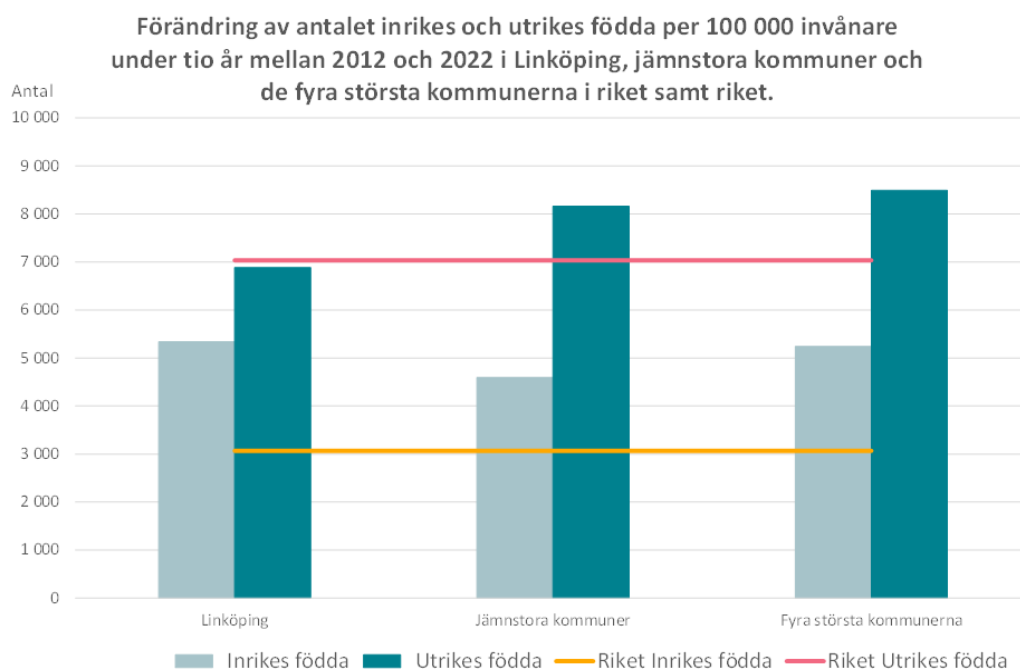
Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

En bidragande orsak till att Linköpings födelsetal är lägre jämfört med större kommuner i genomsnitt kan finnas i befolkningens sammansättning. Jämförs förändringen av inrikes och utrikes födda mellan åren 2012 och 2022 blir det tydligt att Linköping haft en lägre tillväxt av utrikes födda jämfört med både större kommuner och Sveriges fyra största kommuner. Även tillväxten av befolkningen med utländsk bakgrund har varit lägre. Däremot uppvisar Linköping en starkare tillväxt av personer som är inrikes födda alternativt har svensk bakgrund.

Fruksamhetstalen är generellt högre bland utrikes födda kvinnor. Emellertid, sett till upp- och nedgångar, följer fruktsamhetstalen till stor del samma variationer. I SCBs framskrivningar väntas utrikes födda kvinnors fruktsamhet fortsatt vara högre än för kvinnor födda i Sverige. På sikt - fram emot 2060-2070 - väntas skillnaderna minska.²⁷ I Linköping noteras inte längre någon skillnad. Om detta är en effekt av den generella nedgången eller beror på något annat är för tidigt att säga.

²⁶ SCB, Barnafödandet sjunker - lägsta på 50 år, 2023-11-10

²⁷ SCB, Antal barn per kvinna efter födelseland 1970-2022 samt framskrivning 2023-2070, 2023-04-18

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

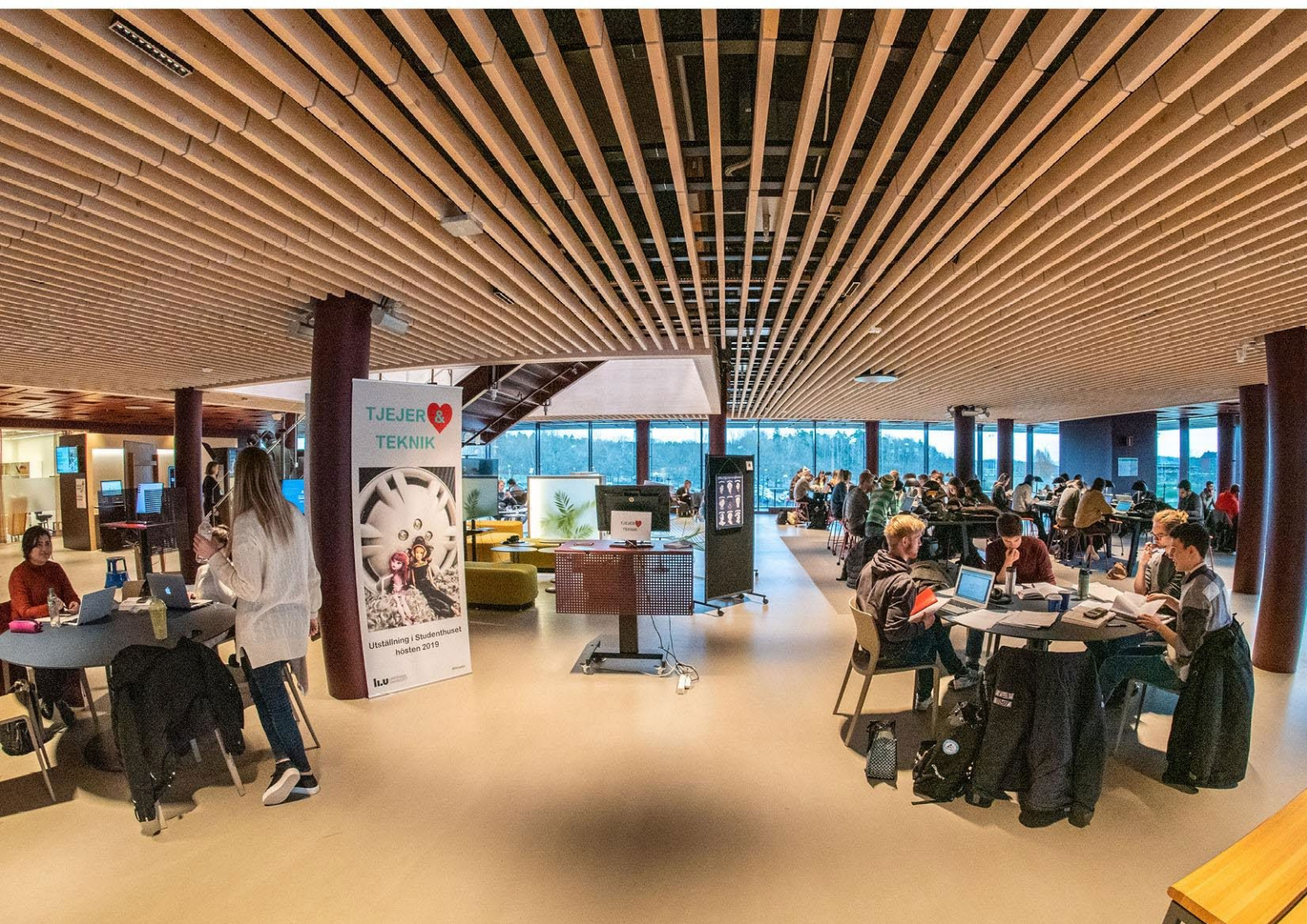
Vidare kan utbildningsnivån kopplas till både antal barn och barnlöshet. Ätminstone i Finland. Detta framkommer i en rapport som forskningskonsortiet Flux - fertilitet i förändring - gjort. Forskningen bedrivs vid flera universitet, men leds av Åbo universitet.²⁸ Rapporten visar att högutbildade ofta får två barn. Studien visar också att det var vanligare med tre, fyra eller till och med fler barn bland dem med lägre utbildningsbakgrund. Enligt forskarna förklaras detta bland annat av att det bland denna grupp var vanligare att få barn med flera partner, dvs förhållandena var jämförelsevis kortare. Vad det gäller barnlöshet var den tidigare vanligast bland högutbildade kvinnor. Här har en förändring skett. Bland högutbildade är nu barnlösheten lägst. Även om studien är gjord på finska förhållanden är det rimligt att anta att det kan finnas likheter med svenska förhållanden.

Sett till utbildningsnivåer mätt som andel högutbildade - dvs som andelen personer med minst 3 års eftergymnasial utbildning i åldersgruppen 20-64 år - är andelen tydligt högre i universitetsstäderna, dit Linköping räknas.²⁹ Som framgår i diagrammet är fruktsamheten också lägst - och sjunker snabbast - i universitetsstäderna.

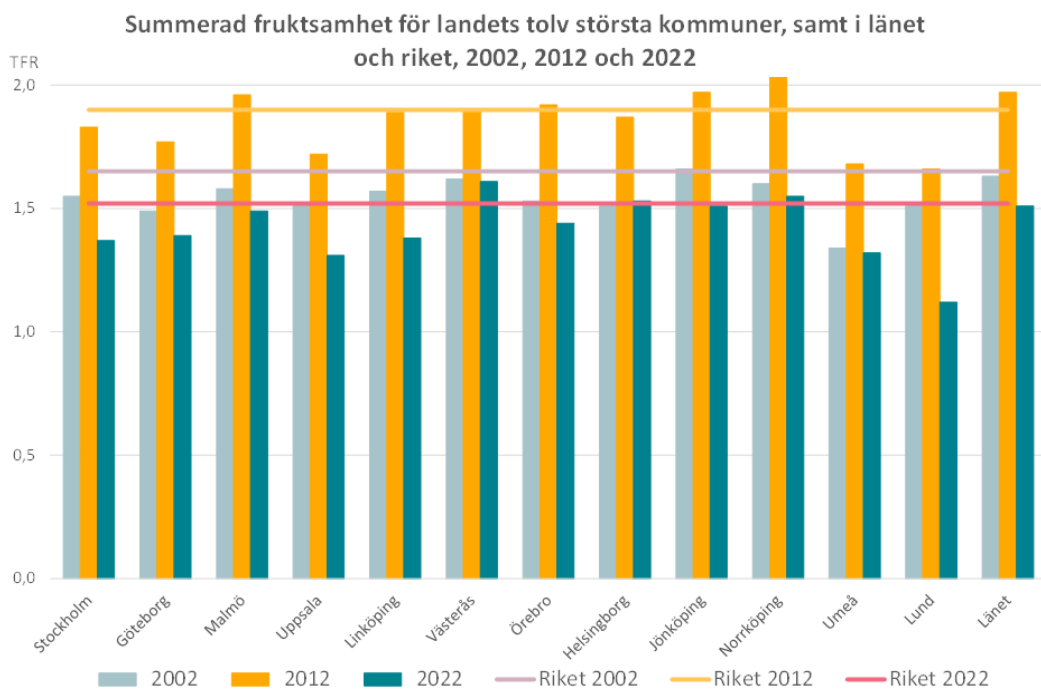
²⁸ FLUX (Fertilitet i förändring) är ett tvärvetenskapligt projekt som undersöker orsaker bakom Finlands sjunkande fertilitet. Projektet är sexårigt och finansieras av Rådet för strategisk forskning (RSF).

²⁹ Data hämtad från Ekonomifakta, avser 2022: Göteborg, 38,6 %, Helsingborg 27,5 %, Jönköping, 30,5 %, Linköping, 39,7 %, Lund, 55,3%, Malmö, 36,3 %, Norrköping, 26,0 %, Stockholm, 44,8 %, Riket, 30,3 %, Uppsala, 43,8 %, Västerås, 30,6 %, Örebro, 31,3, Umeå, 41,5 %.

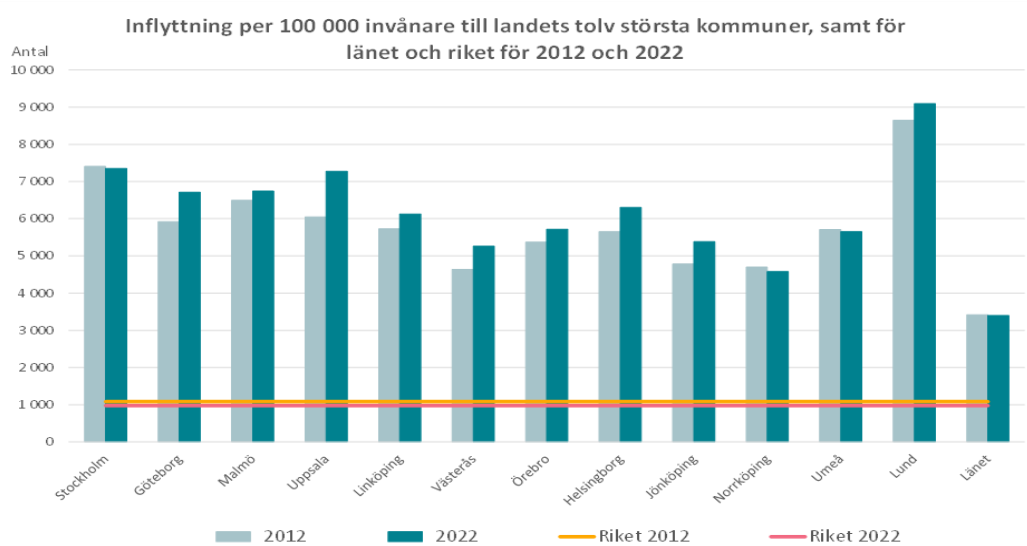

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Om det finns överensstämmelse med resultaten från Finland skulle detta kunna vara en bidragande orsak till att Linköping tillsammans med övriga universitetsstäder avviker nedåt. Dessutom bidrar pågående studier i sig ofta till lägre fruktsamhetstal bland studenter.

Hur ser flyttmönstren ut i jämförelse?

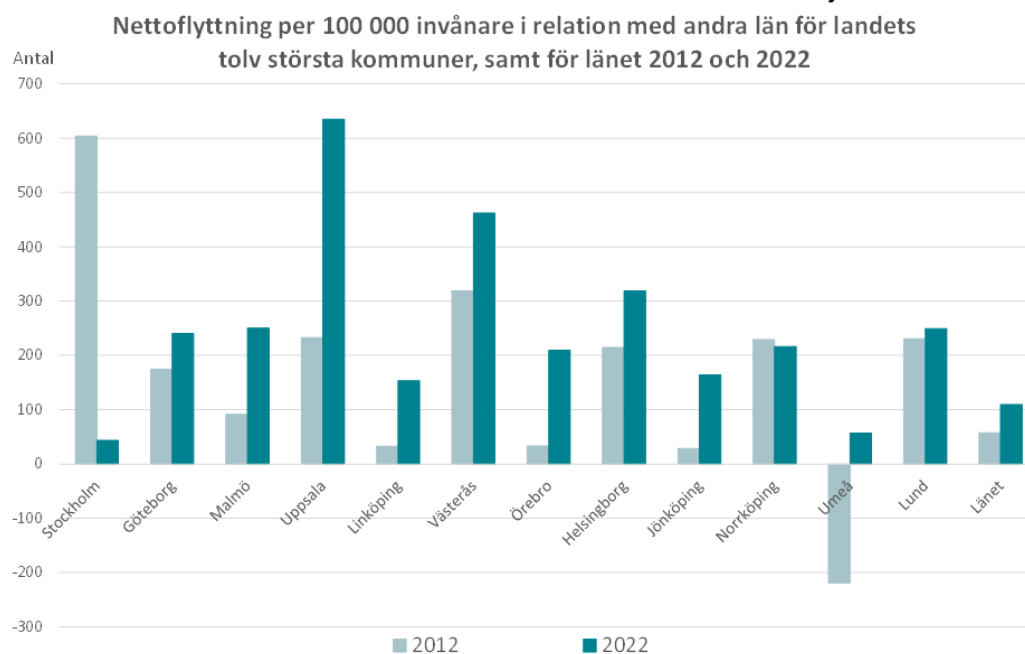
Större städer växer och väntas fortsatt att växa. Utvecklingen förklaras till del av en - i relation till övriga riket - hög inflyttning. När Sveriges tolv största städer jämförs framgår att universitetsorter och stora städer attraherar många inflyttare. Med undantag för Stockholm ökar inflyttningen till dessa kommuner mellan 2012 och 2022. Universitetsorterna attraherar i högre grad inflyttare - Lund undantaget - från andra län. Till storstäderna - och Lund - kommer istället en högre andel från det egna länet.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

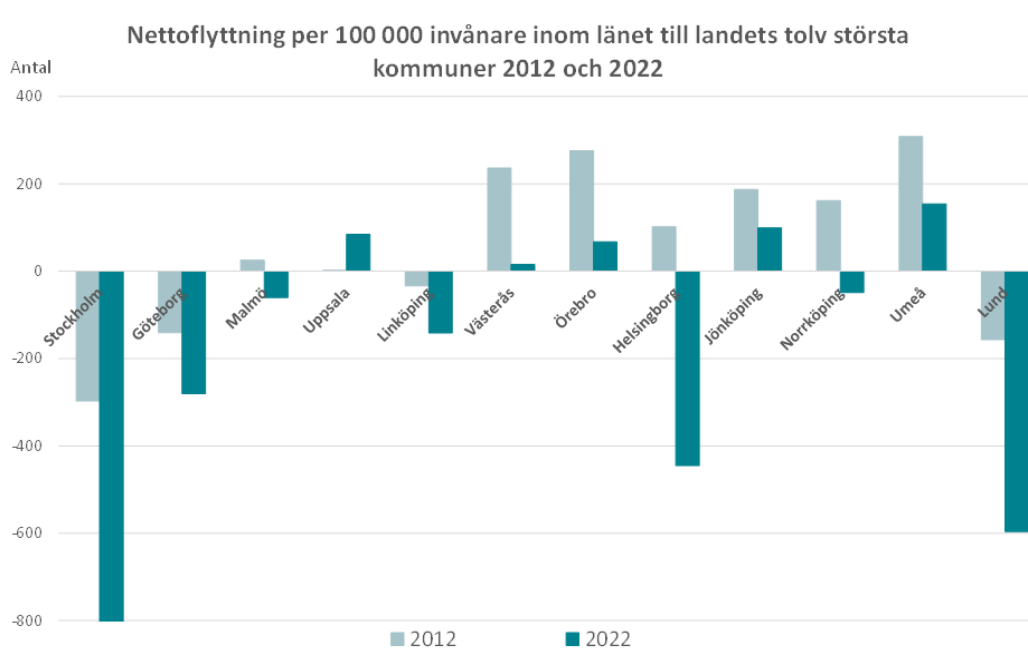

Som framgår i diagrammet stannar fler kvar än flyttar. Med undantag för framförallt Stockholm är utfallet också bättre för studerade kommuner 2022 jämfört med 2012.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

När nettoflyttningen inom det egna länet studeras ändras bilden. Storstäderna har tillsammans med Lund, Helsingborg, Linköping och Norrköping 2022 en större utflyttning - än inflyttning - i relation till det egna länet. Flyttnettot är också större 2022 än 2012. För Stockholm och Göteborg är denna utveckling stabil. För Linköpings del varierar det mellan åren, men utvecklingen går i en riktning där negativa flyttnetton blir allt vanligare.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

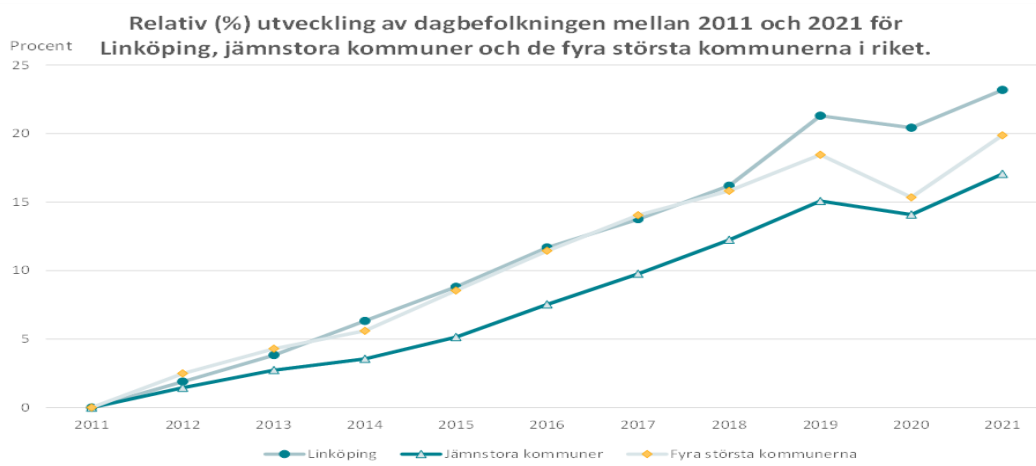
Befolkningstillväxt i ett längre perspektiv

Beaktas Linköpings utveckling i ett längre perspektiv ökade kommunen snabbt sin befolkning under 1980- och 1990-talen. Det var under dessa år som avståndet till övriga större kommuner skapades. 1989 gick Linköping om Örebro som Sverige femte största stad. Linköpings tillväxttakt förklaras till del av att Linköpings universitet samtidigt kraftigt expanderade.

Det senaste decenniets i jämförelse svagare befolkningstakt innebär att avståndet till jämnstora kommuner minskar, d.v.s. Linköpings position har försvagats. Det rör sig dock om mycket långsamma processer. Med dagens utvecklingstakt är Västerås - för närvarande Sveriges sjätte största kommun - och Linköping jämnstora först om flera decennier.

Sysselsättningsutveckling i jämförelse 2011-2021

Om befolkningstillväxten varit något svagare har samtidigt sysselsättningstillväxten varit påtagligt starkare. I jämförelse med såväl jämnstora kommuner som rikets fyra största kommuner har Linköpings utveckling varit anmärkningsvärd. I relation till genomsnittet för såväl stora som större kommuner uppvisar Linköping den sammantaget - i relativa tal - bästa utvecklingen under jämförda år. I synnerhet åren 2018-2021 framstår som starka. Under denna period överträffade Linköping till och med den genomsnittliga utvecklingen i rikets fyra största kommuner. Även om åren till del omfattats av pandemin - vilken drabbade storstäderna med stora konsumentnära verksamheter mer - har utvecklingen i Linköping varit påfallande stark.

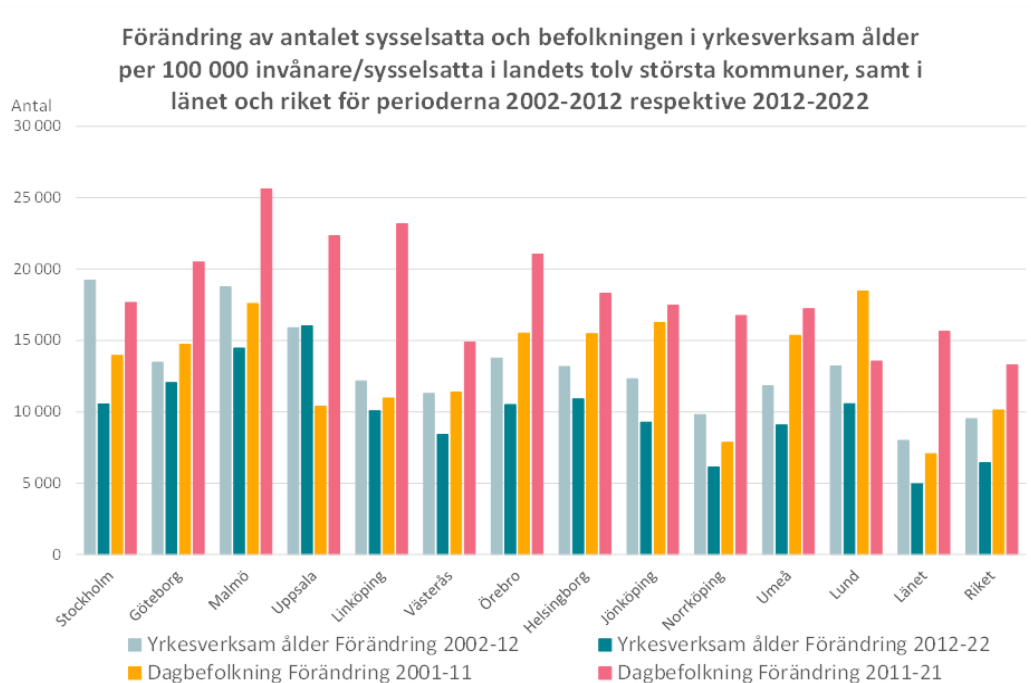

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Utvecklingen betyder samtidigt att sysselsättningen relativt sett ökat mer än befolkningen i yrkesverksam ålder.³⁰ I diagrammet nedan visas den relativa utvecklingen omsatt till absoluta tal. För att få jämförbarhet görs jämförelsen per 100 000 invånare. Som framgår har tillväxttakten i dagbefolkning - under 2011-2021 - varit mycket stark i Linköping samtidigt som befolkningen i yrkesverksam ålder växt i lägre takt jämfört med de flera

³⁰ Yrkesverksam ålder avser i detta sammanhang 16-74 år.

referenskommuner.³¹

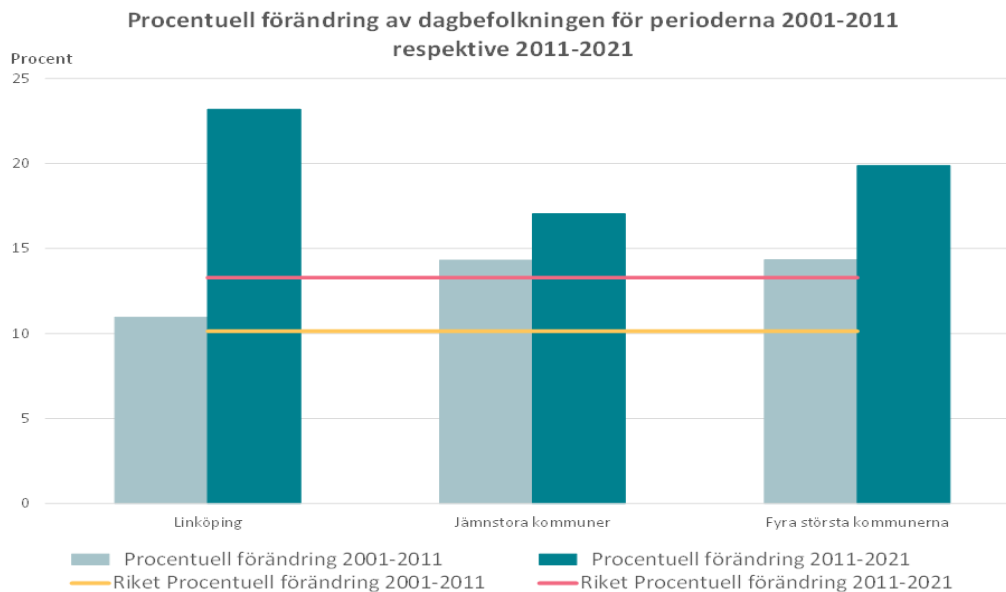
Yrkesverksam ålder har i detta sammanhang avgränsats till åldern 16-74 år.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Hur såg utvecklingen ut 2001-2011?

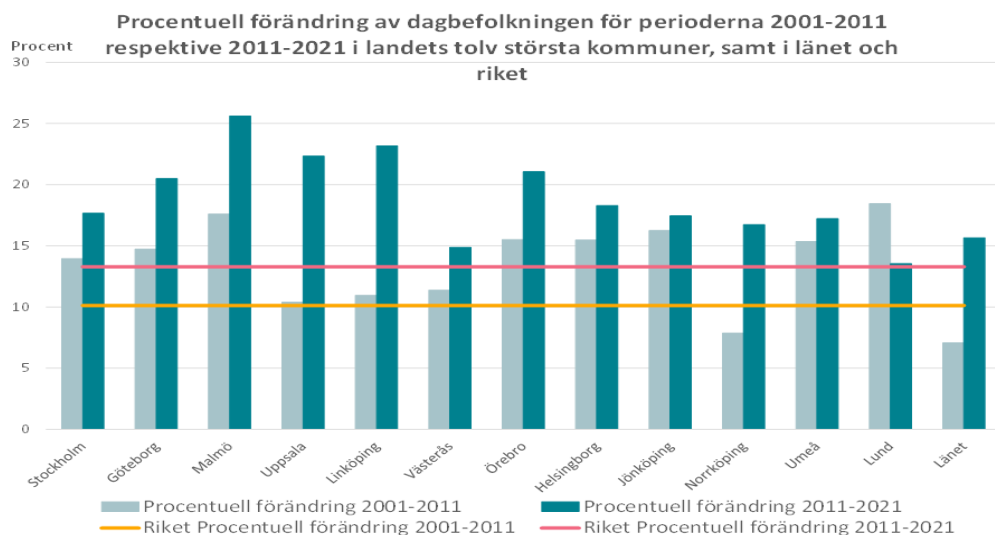
Har Linköping alltid präglats av en snabbt ökad sysselsättning? Svaret är nej. Åren 2001-2011 ökade sysselsättningen mindre i Linköping i förhållande till både jämnstora kommunerna i genomsnitt och de största kommunerna. Detta betyder att åren 2012-2022 sticker ut som ovanliga.

³¹ Dagbefolkning är ett begrepp som används för att beskriva förvärvsarbetare utifrån arbetsställets geografiska belägenhet, d.v.s var arbetet finns och oberoende av var aktuella personer är folkbokförda.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Bryts utvecklingen ned på kommunivå blir det emellertid tydligt att tillväxttakten varierar mellan kommungrupperna såväl som mellan jämförda perioder.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Bland gruppen stora städer utmärker sig Malmö med den högsta tillväxttakten. Detta gäller båda perioderna, 2001-2011 och 2011-2021. Uppsalas tillväxttakt var i linje med rikets 2001-2011, men hög under efterföljande period. Både Stockholm och Göteborg ligger högre än riket under båda perioderna men - när utvecklingen mäts i relativa tal - inte högst.

För gruppen större städer är bilden också blandad. Linköpings utveckling var i jämförelse modest 2001-2011, men mycket god 2011-2021. Norrköping uppvisar samma mönster som Linköping, men nivåerna är lägre. Lund hade en mycket god utveckling 2001-2011, men perioden efter ligger utvecklingstakten i paritet med riket. För de flesta större städer är takten jämnare mellan perioderna.

För Linköpings vidkommande finns i relation till både Lund och Uppsala viktiga skillnader kopplade till geografisk belägenhet. Linköping ligger betydligt tydligt längre ifrån en storstad. De förhållandevis långa restiderna till Stockholm betyder att en långtgående funktionell

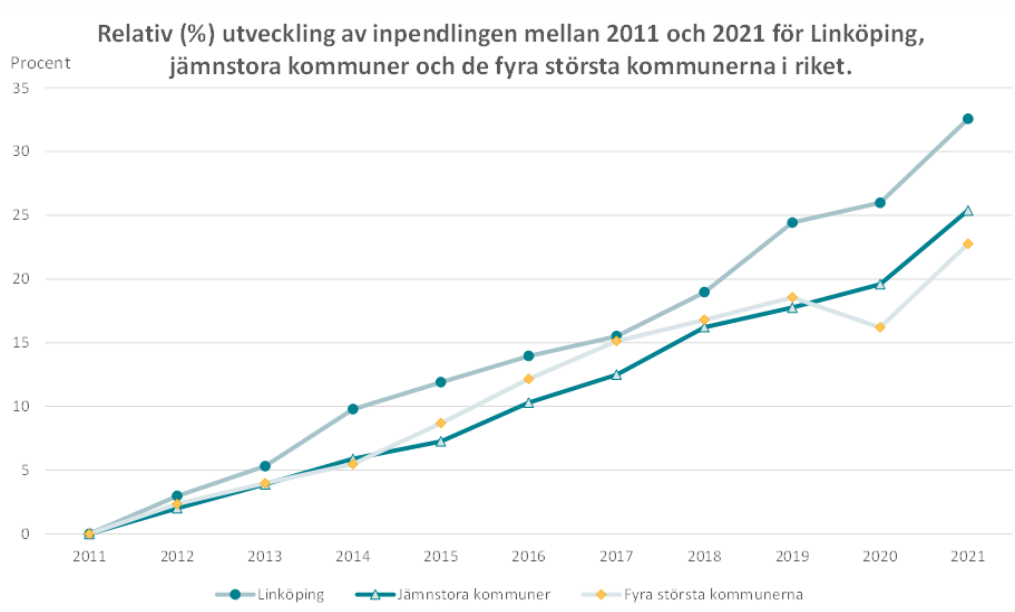

integrering – även i ett längre perspektiv – är svår. Linköping - och regionen - behöver därför vara starka på egen hand.

Pendlingsutvecklingen i jämförelse 2011-2021

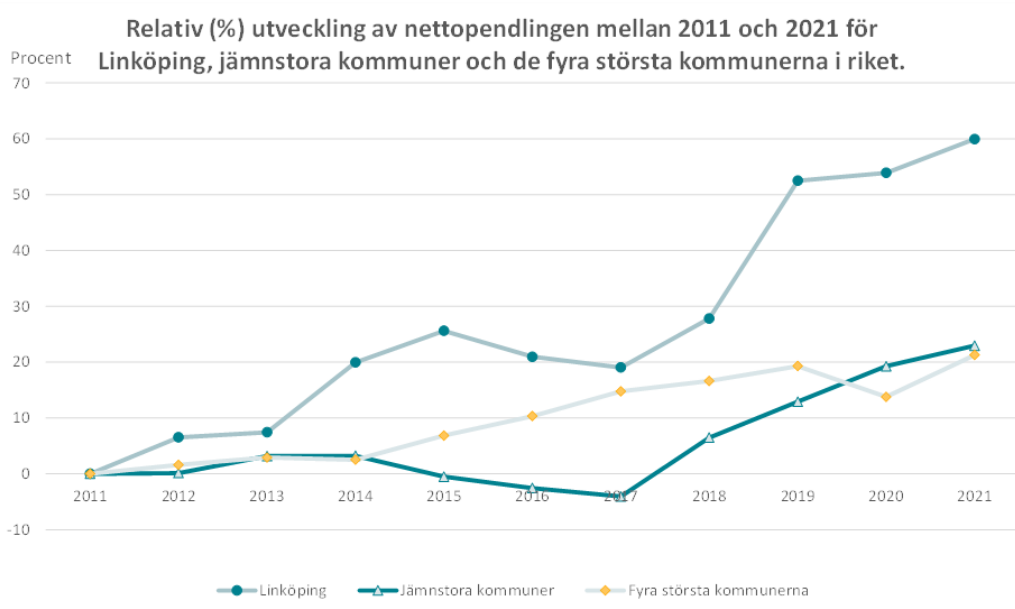
Eftersom befolkningen i arbetsför ålder inte ökar i takt med sysselsättningstillväxten krävs inpendling för att fullt ut försörja Linköpings arbetsmarknad. Under senaste decenniet har inpendlingen också ökat mer i Linköping än bland jämförda kommungrupper. Framförallt avviker åren 2013-2015 och 2018-2020 från övriga. Den senare perioden sammanfaller med de år då sysselsättningen ökade mycket. Även i det här perspektivet bekräftas att pandemin drabbade storstäderna hårdare. Till skillnad från gruppen större städer sjönk den genomsnittliga inpendlingen till storstäderna år 2020.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Studeras utvecklingen i nettoppendling, d.v.s. inpendling minus utpendling, framkommer att den relativa ökningen är större i Linköping. Detta gäller både i relation till Sverige största kommuner och jämnstora kommuner. Framförallt är utvecklingen från 2018 påfallande stark. Att notera är också att Linköping skiljer sig från gruppen jämnstora städer åren 2014-2017, då nettoppendlingen i genomsnitt minskar för gruppen men ökar i Linköping. Från 2017 ärtrenden mer likartad, men utvecklingstakten skiljer sig. Sveriges största städer avviker från detta mönster. Trenden är jämnt stigande från 2014 fram till 2019, då nettoppendlingen - året efter - minskar i pandemins spår.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

BRP

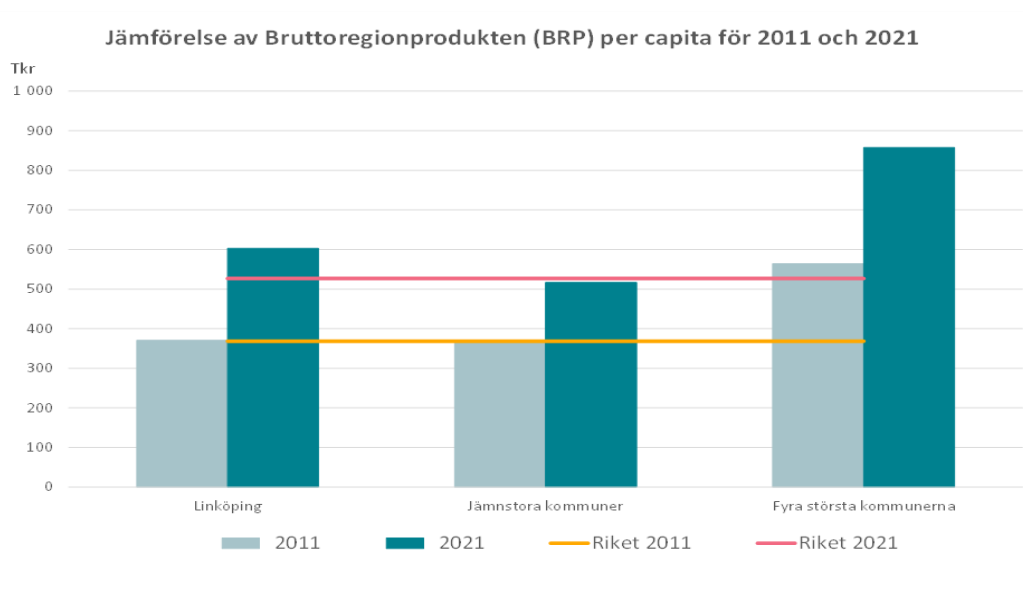

Utvecklingen av Bruttoregionalprodukten i jämförelse

Bruttoregionalprodukt, BRP är den regionala motsvarigheten till det nationella måttet - bruttonationalprodukt (BNP). BRP är det samlade värdet av alla producerade varor och tjänster i en region under ett år. BRP visar hur stor produktionen är räknat i kronor. BRP ska inte förväxlas med regional välfärd eller regionala inkomster.

Arbetspendling över kommungräns påverkar BRP per capita. Pendlare bidrar till produktionen i den region där de arbetar, men räknas befolkningsmässigt till den region där de är folkbokförda. Följaktligen påverkas BRP per capita uppåt av inpendling medan utpendlingen påverkar BRP per invånare nedåt.

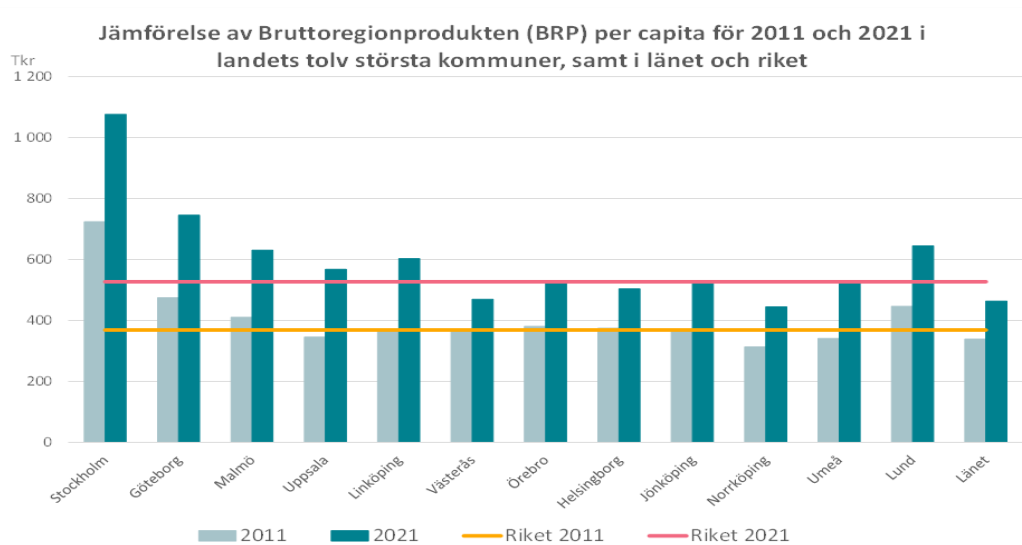
När utvecklingen av BRP per capita mellan åren 2011-2021 studeras för Sveriges tolv största kommuner blir det mycket tydligt att de största kommunerna i genomsnitt inte bara utgått ifrån en högre nivå utan också haft den starkaste tillväxttakten. Med det sagt är det lika tydligt att Linköping utgick från ett utgångsläge i paritet med jämnstora städer och riket 2011, men därefter skjutit ifrån övriga större städer. År 2021 ligger Linköping tydligt över riket och andra större städer.³²

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

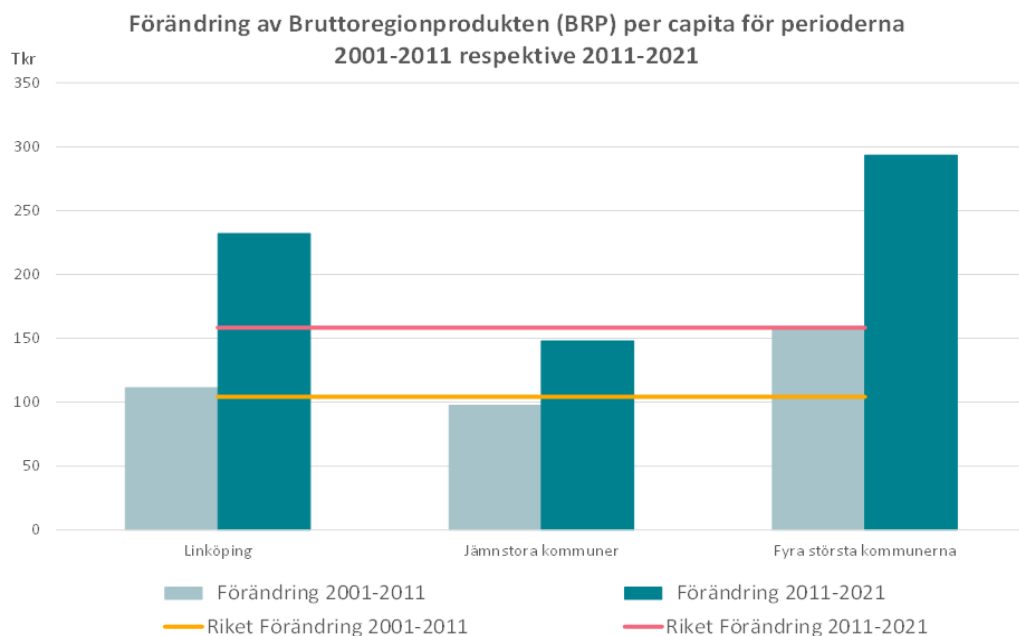
Studeras utvecklingen för enskilda kommuner framkommer att bara de tre storstadskommunerna och Lund hade högre BRP per invånare än riksgenomsnittet 2011. Samtidigt hade Linköping, Västerås, Örebro, Helsingborg och Jönköping alla en BRP per capita i paritet med riket. År 2021 har bilden ändrats något. Av de större kommunerna är det bara Jönköping som ligger kvar i nivå med riket. Övriga ligger under. I tillägg har Uppsala och Linköping tillkommit som kommuner som har högre BRP per invånare än riksgenomsnittet. Detta betyder att värdet av det som produceras i dessa kommuner - i relation till invånarantalet - är högre än för riket i genomsnitt.

³² Statistiken levereras med två års fördröjning. 2021 är senast tillgängliga data.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Beaktas förändringstakten i ett 20 årigt perspektiv blir det tydligt att Linköping under de senaste tio åren förstärkt sin position. Dessförinnan var utvecklingen i Linköping snarlik övriga större städer.

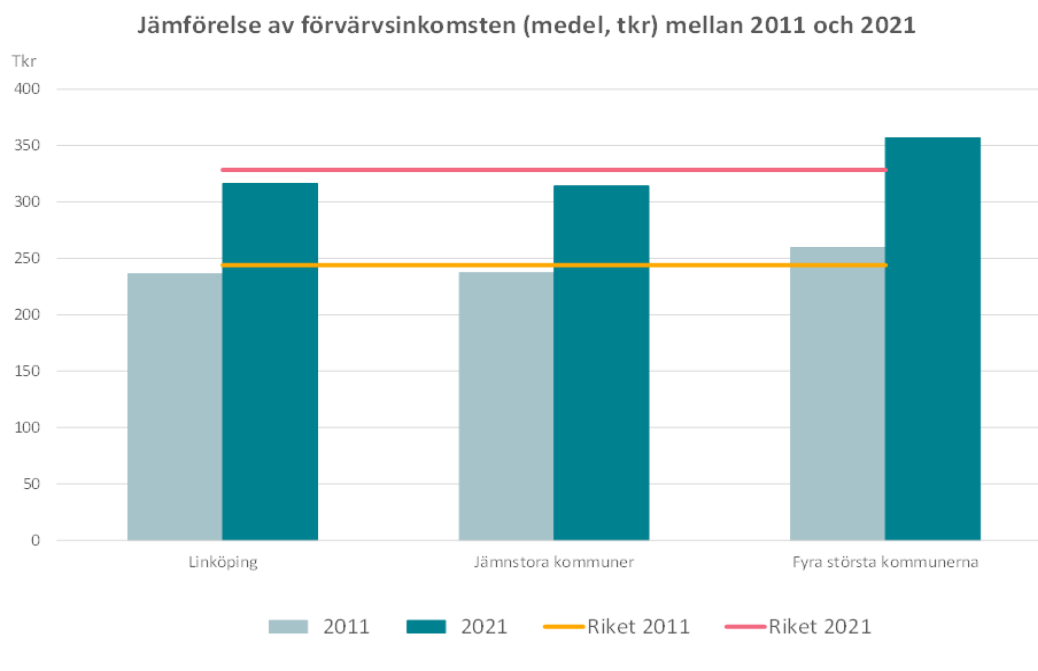

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Förvärvsinkomsternas utveckling

Inkomstnivåerna skiljer sig mycket mellan olika delar av Sverige. Kommuner med större andel sysselsatta inom yrkesgrupper med hög förvärvsinkomst har generellt en högre medianlön än kommuner som har en större andel inom yrkesgrupper och branscher med låg förvärvsinkomst. De flesta kommuner med hög medianinkomst ligger i storstadsområdena. Kommuner med låg medianlön tenderar att ligga i mer perifera delar eller i utkanten av stadsområden med relativt lågutbildad arbetskraft. Ett allmänt antagande är att kommuner med en stor andel specialiserade företag inom kunskapsintensiva sektorer har en högre medianlön.

Förvärvsinkomsterna har här beräknats utifrån medelvärde. Med detta mått har förvärvsinkomsterna i Linköping utvecklats i linje med övriga större kommuner i genomsnitt.³³ Som framgår av diagrammet avviker storstäderna tydligt vad gäller nivån på förvärvsinkomsterna. De genomsnittliga inkomsterna är högre och tillväxttakten har varit starkare.

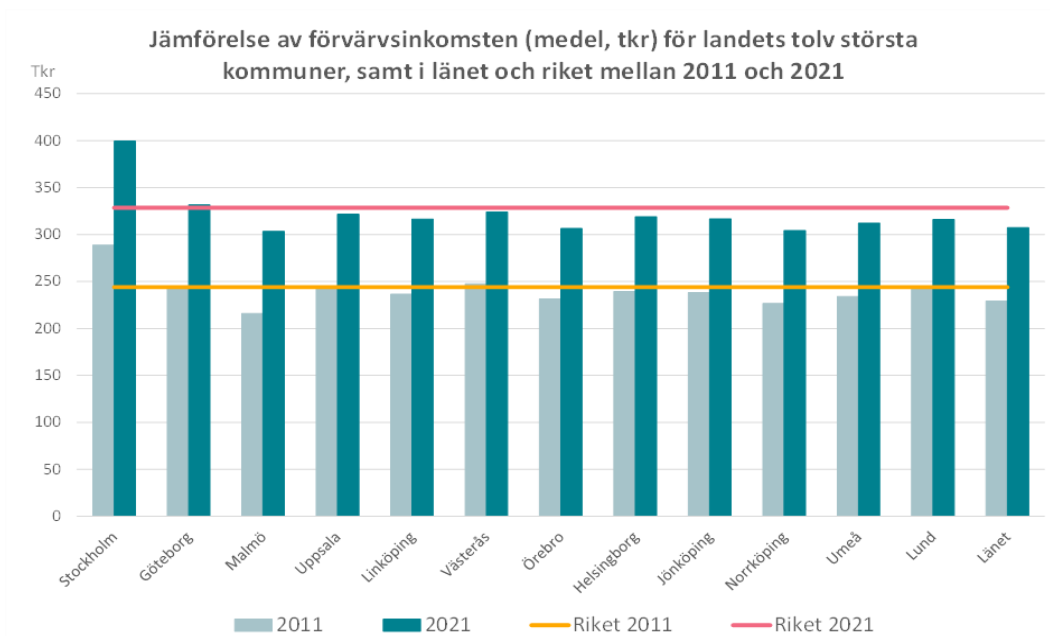
Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Men även här finns skillnader - både inom gruppen storstäder och gruppen större städer. Bara Stockholm har högre förvärvsinkomster än riket i genomsnitt 2011. 2021 ligger även Göteborg aningen högre än riksgenomsnittet.

³³ För att det ska vara möjligt att beräkna värden för de redovisade grupperna har medelvärdet - istället för medianen - använts. Detta betyder att en hög andel som bara jobbar en del av tiden - exempelvis studenter - påverkar utfallet. Måttet avser 16 år eller äldre.

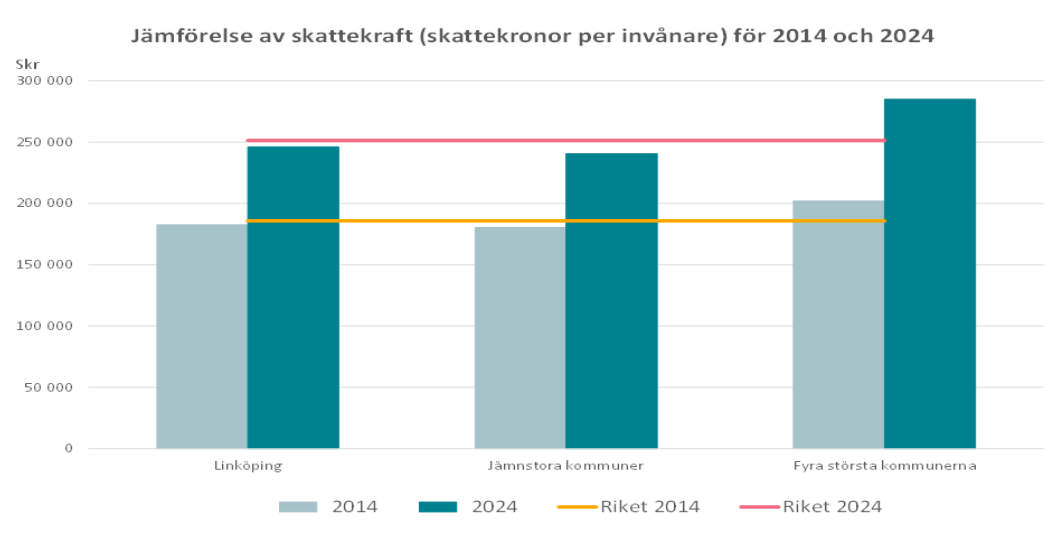

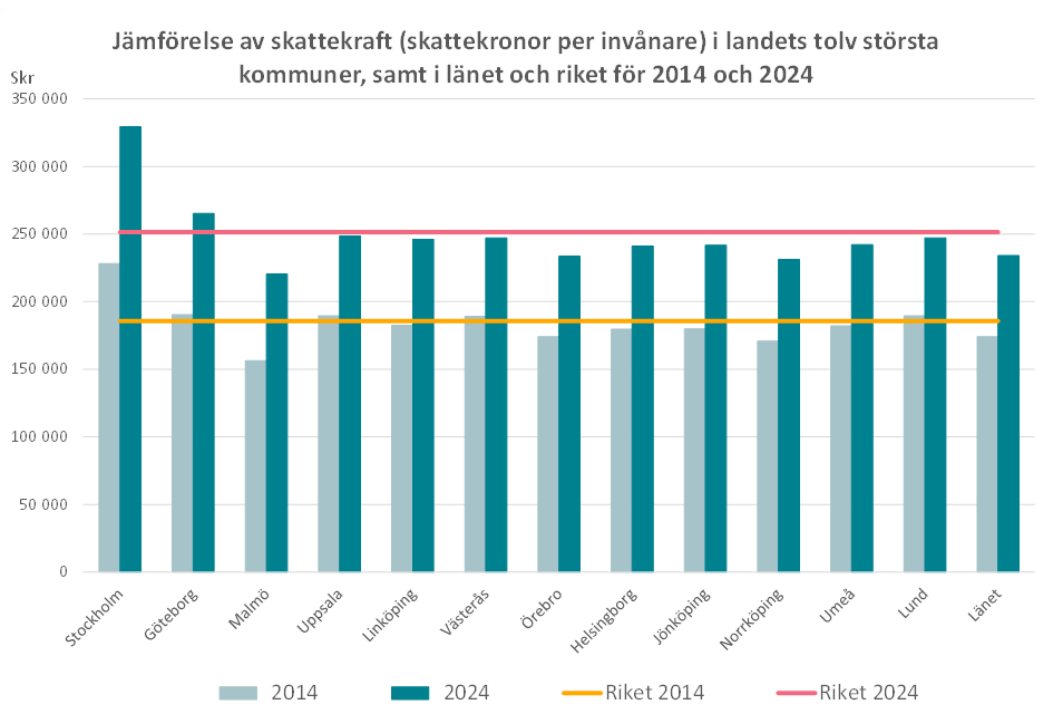
Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Förvärvsinkomsterna påverkar kommunernas skattekraft, dvs genomsnittet av alla invånares beskattningsbara förvärvsinkomst. Skattekraft kan uttryckas absolut i termer av kronor per invånare eller som relativ skattekraft, dvs som en andel av genomsnittlig skattekraft. Vissa kommuner har högre skattekraft än andra. Utöver inkomstnivåernas storlek påverkas skattekraften av strukturella förhållande såsom demografin.

Linköpings skattekraft är något högre än större kommuner i genomsnitt. Förhållandet gäller både 2014 och 2024. Utvecklingen förklaras bland annat av att Linköping har gynnsam demografisk struktur med förhållandevis många i arbetsför ålder.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Bostadsbyggandet över tid

Bostadsbyggandet är nära sammanlänkat med både samhällsutvecklingen och samhällsekonomin. Detta betyder att perioder med stark ekonomi bidrar till högt bostadsbyggande medan ekonomiska nedgångar innebär ett lägre bostadsbyggande. För Sverige som helhet var byggandet som lägst under och efter 1990-talskrisen. Därefter steg byggandet fram till finans- och skuldskrisen 2008. Efter en kortvarig inbromsning var bostadsbyggandet redan 2010 i nivå med åren före 2008. Åren som följde präglades av en snabb ökning tills byggboomen nådde sin kulmen 2017.

Trots flera år av förhållandevis hög byggtakt lider många delar i Sverige av bostadsbrist. Bristen är både relaterad till ett - över tid - för lågt bostadsbyggande i relation till befolkningsutvecklingen och en matchningsproblematik.

Matchningsproblematiken tar sig olika uttryck. En del bostäder är geografiskt lokaliserade på platser som minskat sin befolkning. På andra platser har det byggts för lite i relation till en ökad befolkning. En ytterligare aspekt är kopplad till trångboddhet, vissa bor för stort och andra för trångt. I dessa fall grundas problemen ofta i en för låg rörlighet.

En dåligt fungerande bostadsmarknad får konsekvenser för samhället såväl som för enskilda individer. Unga tvingas bo kvar hemma, andra bor mindre än vad de vill och somliga bor dyrare än vad de önskar etc.

Aktuella behov i Linköping

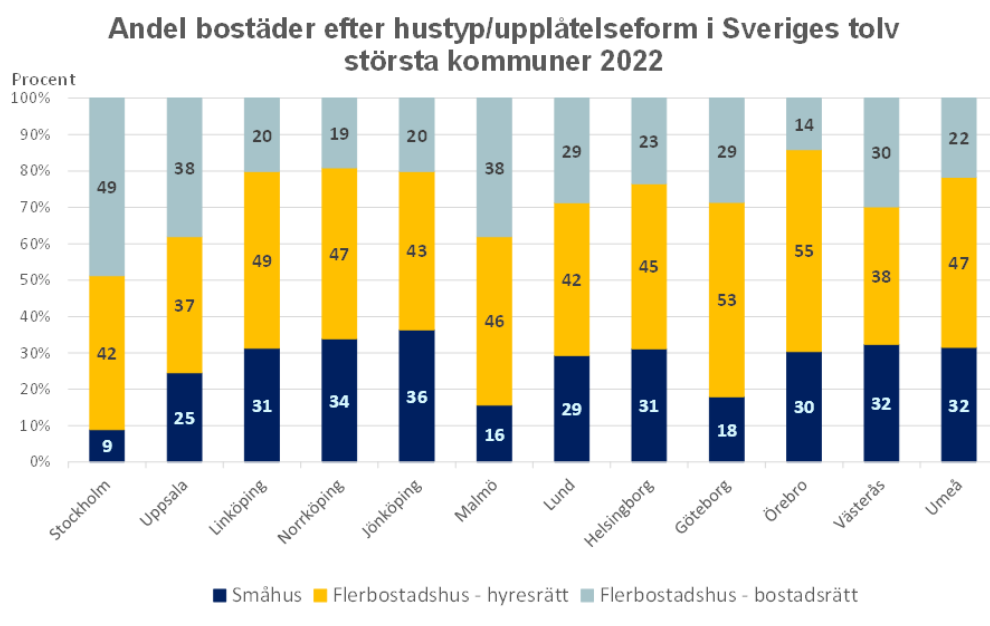
Som beskrivits i kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning, kommunens prognos över det demografisk betingade behovet av bostäder och i flera tidigare OBS-rapporter ökar eller ändras bostadsbehoven bland flera målgrupper. Antalet äldre blir fler och driver behovet av

attraktiva boendeanternativ, hushåll med svag ställning på bostadsmarknaden har fortsatt svårt att efterfråga en ändamålsenlig bostad, det finns fortsatta utmaningar relaterat till segregation och trångboddhet i vissa stadsdelar, det finns en stor efterfrågan på småhus bland barnfamiljer och det svårt för unga att komma in på bostadsmarknaden.

Trots behov är efterfrågan på nyproducerade bostäder för närvarande låg. I spåren av stigande räntor, reallönesänkningar och inflation har marknadsdjupet drastiskt minskat och påverkat den betalande efterfrågan på bostäder negativt.

Bostadsmarknadens struktur i jämförelse

Sett till struktur har Linköping en förhållandevis hög andel hyresrätter. Bland jämförda kommuner har bara Örebro och Göteborg en högre andel. Samtidigt är andelen bostadsrätter aningen lägre i Linköping jämfört med städer som Lund, Uppsala och Västerås. Sett till småhus är Linköpings andel i nivå med större städer. I detta avseende särskiljer sig storstäderna tydligt med en påtagligt lägre andel småhus. Storstäderna har istället ofta en högre andel bostadsrätter.

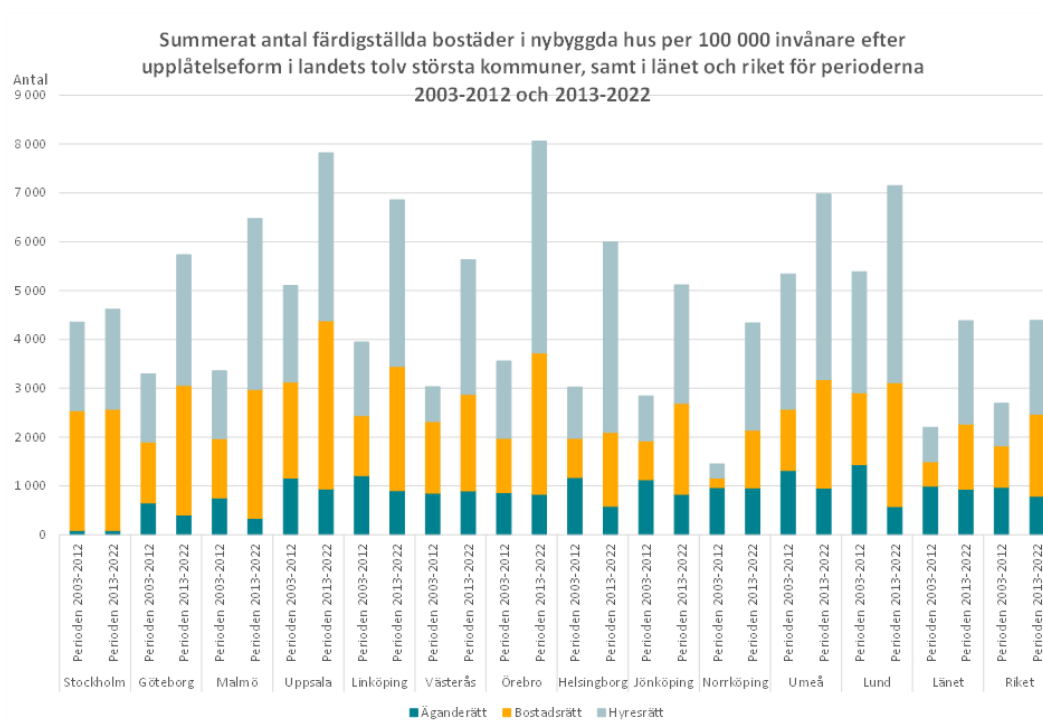
Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Bostadsbyggandet i jämförelse 2003-2012 och 2013-2022

Sett i relation till befolkningsutvecklingen har bostadsbyggandet i Linköping hållit olika takt under perioderna 2003-2012 och 2013-2022. Takten - mätt som färdigställda bostäder - var högre såväl till antal som i relation till sammantagen befolkningsökning under 2013-2022. Byggandet av hyresrätter och bostadsrätter var också betydligt högre den senare perioden. Byggandet av småhus minskade däremot.

Att byggtakten per capita var högre den senare perioden gäller samtliga studerade kommuner. Det som skiljer är skillnadens storlek. Stockholm uppvisar i detta avseende minst skillnad medan skillnaden mellan perioderna är stor i Örebro och Norrköping, där det byggdes tydligt mer den senare perioden.

Sett till byggandet av äganderätter (ofta småhus) är det bara Norrköping, Västerås och Örebro som håller en jämn takt mellan perioderna. I övriga städer minskar - i varierande grad - byggandet av äganderätter. Inom länet Östergötland har också byggtakten av äganderätter varit tämligen jämn över perioderna.

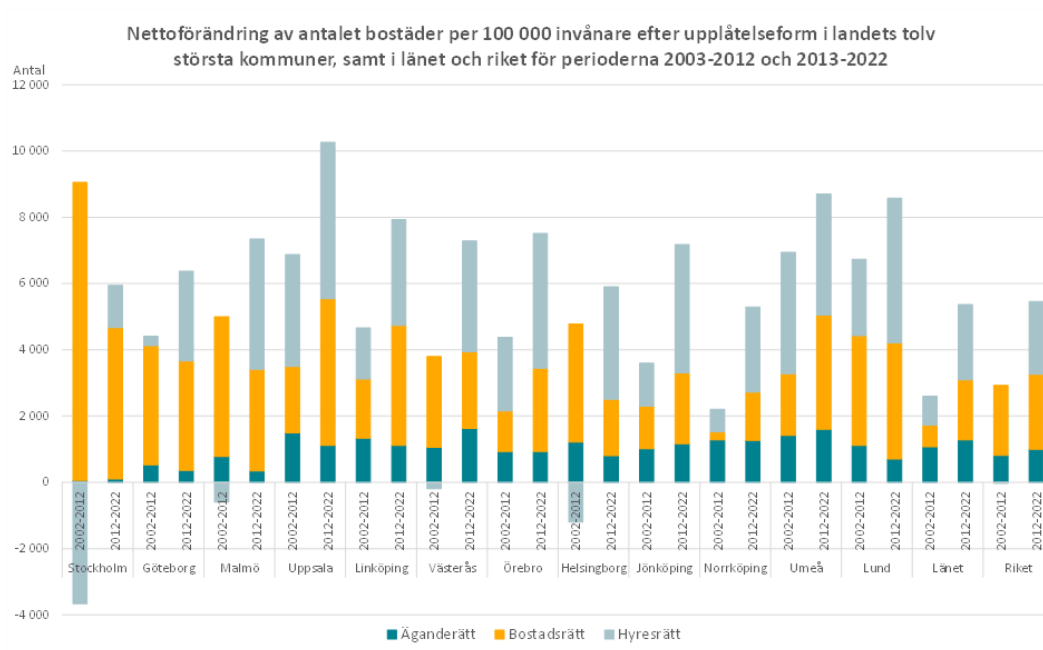

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Nettoförändring av antalet bostäder per 100 000 invånare efter upplåtelseform

Som framkommer i diagrammet avviker Stockholm tydligast med en nettominskning för hyresrätter perioden 2002-2012. I princip genereras bara ett nettotillskott för bostadsrätter. Utvecklingen förklaras av att många hyresrätter omvandlades till bostadsrätter. Utvecklingen kan - i mindre skala - också ses i Malmö, Helsingborg och Västerås. Sett till äganderätter har störst förändring skett i Västerås och Umeå perioden 2012-2022.

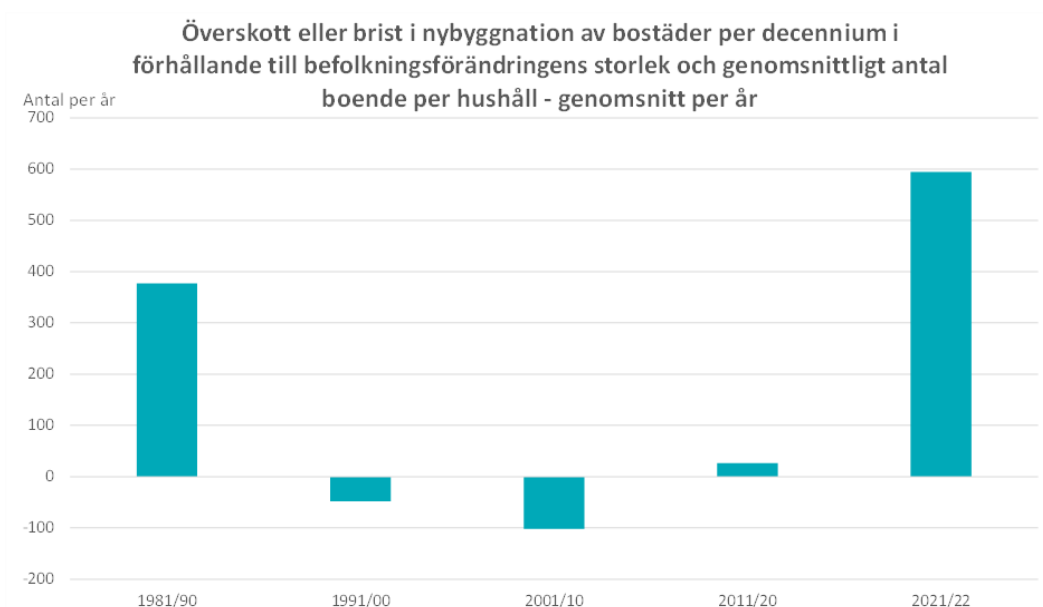

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Överskott eller underskott i förhållande till befolkningsförändringens storlek

Som framgår av diagrammet skedde det största överskottet i bostadsbyggandet mellan 1981-1990. Under de nästkommande två decennier skapades istället ett underskott, med tonvikt på 2000-talets första 10 år. Mellan åren 2011-2020 byggdes ett litet överskott upp. Under inledningen av 20-talet - fram till inbromsningen i slutet av 2022 - höll denna trend i sig.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

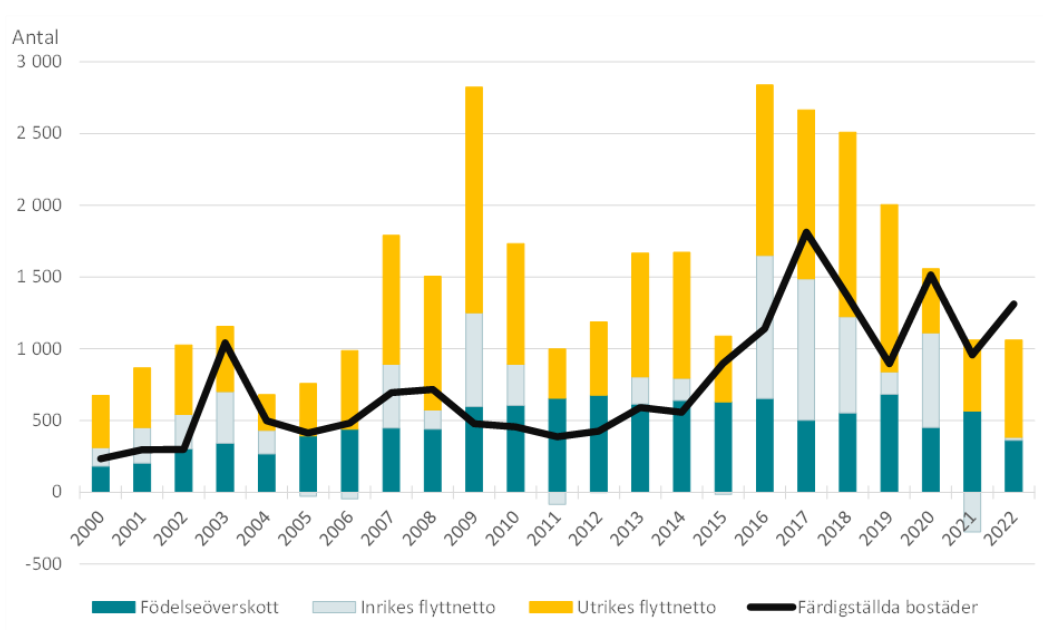

Hur allvarligt är det att bostadsbyggandet drastiskt bromsar?

Efter att de nationella subventionerna togs bort i början av 1990-talet har byggandet i Linköping trendmässigt följt konjunkturen. Nedgångarna som följde 1990-talskrisen och finanskrisen 2008 syns tydligt. Linjen visar också att återhämningsperioderna varit relativt långa. 1990-talskrisen resulterade i att botten i bostadsbyggande nåddes kring sekelskiftet. Efter finanskrisen steg byggande kraftigt först 2015. Detta trots hög befolkningstillväxt under flera av åren.

Av historien att döma finns en risk att den inbromsning som nu råder får återverkningar flera år framåt.

Befolkningsförändringarnas netto och antal färdigställda bostäder i Linköpings kommun 2000-2022.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Vad göra?

En kommun råder inte över marknadskrafterna. Kan man som kommun överhuvudtaget parera en konjunktur? Malmö stad lät för några år sedan genomföra en utredning för att titta på hur konjunkturen påverkar byggandet i olika kommuner. I denna indikeras att det som påverkat möjligheterna att upprätthålla ett högt byggande under lågkonjunktur till stor del är betingat av lokala planeringsförutsättningar. Målmedvetenhet, långsiktig planberedskap, tydliga planer för att hantera konjunktursvängningar och goda relationer med byggbranschen framstår i rapporten som viktigt. Allmännyttan lyfts också som ett redskap när övrigt byggande saktar in.

Vad görs och vad har gjorts?

I kommunens produktionsplan - ett levande dokument som hanterar pågående detaljplaner - pågår arbete med detaljplaner som möjliggör ca 8 000 lägenheter, varav drygt 1 000

småhus. Siffrorna bygger på de ingångsvärden som angetts i planansökan, alltså vad den som ansöker tror sig kunna bygga. Utfallet kan således bli både mer och mindre. Kommunens planreserv uppgår i dagsläget till drygt 7 000 bostäder. Planreserven omfattar bostäder som ännu inte byggts men som kan byggas enligt beslutade detaljplaner. Sammantaget uppgår kommunens planberedskap - färdiga och påbörjade planer som ännu inte bebyggts - i december 2023 till närmare 15 000 bostäder. Sett till genomsnittligt antal påbörjade bostäder 2017–2021 motsvarar detta ungefär 15 års startbesked.³⁴

Historiskt sett ligger planreserven på en rekordnivå. År 2010 uppgick den till 2 500 bostäder. År 2015 steg reserven till 4 000 bostäder. År 2020 minskade den något till 3 600 bostäder. I december 2023 har planreserven fördubblats till 7 000 bostäder, dvs. bostäder som kan byggas på beslutade planer.

Sett till långsiktig planberedskap är kommunen således att betrakta som mycket väl rustad. Utmaningarna är för närvarande kopplade till att få till stånd ett ökat genomförande. Trots stort intresse för staden Linköping, erbjudanden om fasta markpriser och flexibla byggstarter etc gör dagens marknadsvillkor det mycket svårt. Kommunens verktyg har traditionellt haft liten inverkan på marknadsvillkoren.

Med dagens marknadsförutsättningar är allmännyttan viktig. 2023 stod det kommunägda bostadsbolaget Stångåstaden AB för närmare 90 procent av allt påbörjat i relation till flerbostadshus. Utöver allmännyttan startade en privat aktör byggandet av flerbostadshus 2023.

Stångåstadens insatser till trots bedöms bostadsbyggandet minska kraftigt och tydligt avvika från kommunens bostadsprognos om 1 000 bostäder per år. Det är också den volym som beräknas för att möta befolkningstillväxten. Om nedgången blir varaktig riskeras de utmaningar och behov som kommunen aktivt verkat för att möta fördjupas.

Tillväxt och konkurrenskraft: Sammanfattande kommentarer

Linköpings konkurrenskraft har stärkts under det gångna decenniet. Olika sätt att mäta utveckling visar på en positiv förflyttning under perioden. Inte minst sysselsättningsutvecklingen har varit anmärkningsvärt stark. Linköping förefaller därmed ha gynnats av pågående strukturomvandling - driven av tjänstefiering, teknisk utveckling och digitalisering. Tidigare OBS-rapporter har också slagit fast att Linköpings arbetsmarknad blivit alltmer kvalificerad över tid. Omvandlingen har ökat efterfrågan på utbildad arbetskraft samtidigt som tillgången på högutbildad arbetskraft har varit jämförelsevis god i Linköping.

Utvecklingen vittnar om att Linköping i delar är strukturellt väl rustad för att dra nytta av övergripande förändringskrafter. I denna rapport har vi varken analyserat arbetsmarknadens struktur eller näringslivets specialisering. Det har däremot gjorts i tidigare rapporter, där vi kunnat konstatera att arbetsmarknadens struktur är robust och att Linköping har ett branschdjup inom flera sektorer som är viktiga för pågående omvandling. Sett till den förflyttning som skett är det tydligt att dessa förhållanden - i kombination med

---

³⁴ I snitt har det påbörjats 1050 bostäder per år mellan 2017-2023.

humankapitalets beskaffenhet och en gynnsam åldersstruktur med en jämförelsevis stor andel i arbetsför ålder - gynnat Linköping.

Analysen visar vidare att Linköping i tilltagande grad är beroende av sitt omland. Sysselsättningen är växt mer än befolkningen i yrkesverksam ålder. Nettopendlingen har ökat snabbare i Linköping under 2011-2021 jämfört med övriga jämförda kommungrupper. Detta betyder att många fler pendlar in till Linköping för att arbeta, än pendlar ut för att arbeta i någon annan kommun. Inte ens under pandemin - när pendlingen till storstäderna tydligt sjönk - bröts trenden. Detta bekräftar att Linköping av egen kraft inte fullt klarar att svara för arbetsmarknadens kompetensförsörjning. Framförallt grannkommuner, men även kommuner i andra län, är viktiga för att försörja Linköpings arbetsmarknad med kompetens.

För att bibehålla en god sysselsättningsutveckling kommer tillgången på kompetens fortsatt att vara centralt. Bland dagens skolungdomar finns morgondagens arbetskraft. Att elever - inte bara i Linköping utan även i grannkommuner och grannlän - klarar skolgången, får behörighet och gör utbildningsval som svarar mot arbetsmarknadens behov kommer att påverka sysselsättningsutvecklingen framgent. Här har tidigare OBS-rapporter noterat observandum. Behörigheten till gymnasiet har trendmässigt sjunkit i Linköping. Elevers val svarar inte heller i alla delar mot arbetsmarknadens behov. Sett till SCB prognoser, vilka betonar fortsatta systematiska obalanser i utbudet och efterfrågan på arbetskraft - där yrkesutbildad arbetskraft väntas bli den största flaskhalsen - fram till 2035, kvarstår dessa observandum. Sett till behov av högutbildad arbetskraft är insatser för att värna Linköpings universitet och relevanta utbildningar genom bland annat platser för arbetsförlagt lärande och examensarbeten fortsatt viktiga.

Att Linköping fortsätter utvecklas som en stark regional arbetsmarknadsnod ska vidare ses i ljuset av kommunens geografiska belägenhet. I motsats till städer som Lund och Uppsala ligger Linköping betydligt tydligt längre ifrån en storstad. De förhållandevis långa restiderna till Stockholm betyder att en långtgående funktionell integrering – även i ett längre perspektiv – är svår. Linköping och regionen behöver därför vara starka på egen hand. I detta perspektiv blir det dessutom viktigt att värna uppkopplingen till nationella och internationella tillväxtnoder, dvs den nationella och internationella tillgängligheten.

I motsats till utvecklingen som arbetsmarknadsnod visar analysen att Linköpings befolkning inte växer i samma takt som övriga större städer. Framförallt avviker Linköping när det kommer till familjebildande åldrar och barn upp till 15 år. Människors vardagsliv sker idag över kommungränser. Förutsatt att Linköpings sysselsättning utvecklas väl, att omlandet kring Linköping fortsätter att växa med en befolkning i arbetsför ålder och att pendlingsutvecklingen bibehålls behöver en något svagare befolkningstillväxt inte vara ett observandum. Funktionaliteten behöver dock utvecklas i takt med att Linköpings roll som ekonomisk motor förstärks. Mellankommunal samverkan och mellankommunala initiativ ska värderas i detta perspektiv.

Sett till bostadsbyggandet har antalet färdigställda bostäder under flera år varit högre än det som krävs för att svara mot befolkningstillväxten. Sammantaget har ett litet överskott - i förhållande till befolkningsförändringar - byggts upp mellan åren 2010-2022. Detta betyder att Linköping har ett bättre utgångsläge idag jämfört med 2010. Mätt som byggtakt per 1 000 invånare har samtidigt flera andra större kommuner byggt ännu mer. Bland de tolv jämförda kommunerna uppvisar Linköping den femte högsta byggtakten 2013-2022.

För närvarande är utmaningarna kring bostadsbyggande kopplade till rådande marknadsläge. Detta gäller generellt och kommunsektorns rådighet är begränsad. Trots begränsningar bidrar kommunkoncernen aktivt till att motverka det som följer i lågkonjunkturrens spår. Byggandet hålls just nu uppe av Allmännyttan som står för huvuddelen av det som påbörjats 2023. Kommunens övergripande planering är också mycket god. I slutet av 2023 motsvarar planberedskapen femton års startbesked.

Sammanfattningsvis visar jämförelsen att Linköping inte entydigt följer samma mönster som Sveriges större kommuner. I vissa avseende uppvisar Linköping likheter med Sveriges fyra största kommuner och i andra avseende - såsom utveckling av fruktsamhet och BRP per capita etc - finns likheter med universitetsstäderna. I relation till större städer finns framförallt likheter när det kommer till förvärvsinkomster och skattekraft. I relation till storstäderna kan liknande tendenser skönjas i relation till tillväxt. I likhet med flera storstäder har sysselsättningstillväxten överträffat befolkningstillväxten och omlandet vuxit. Skalan och hastigheten i utvecklingen är en annan, men det som sker i och runt Linköping drivs av likartade mekanismer.

Avslutningsvis: världen kommer att fortsätta förändras. Inom vissa områden kommer förändringstakten med all sannolikhet vara högre än idag. Såväl kriget i Ukraina som Covid-19 visar till exempel sårbarheten i globala värdekedjor. Utvecklingen kan innebära att företag i ökad utsträckning försöker öka redundansen i värdekedjor, säkrar kritisk produktionskapacitet i närområdet och verkar för ökad lagerhållning. Framtidens globala marknad kan därmed se annorlunda ut.

En utveckling i denna riktning kommer inte att minska kraven på innovativa system, effektiva kluster, tillgång till välutbildad befolkning och spetsforskning. Tvärtom. Sett till senaste decenniets utveckling är Linköpings förutsättningar i utgångsläget goda, men inget är givet. Utvecklingen måste upprätthållas, funktionaliteten utvecklas och tillgången till kompetens säkras.

Socioekonomisk utveckling

Inledning

Sedan början av 1990-talet genomgår de flesta industrialiserade länder inte bara stora ekonomiska utan också sociala förändringar. I denna process finns vinnare och förlorare. Flera studier - av bland annat OECD, IMF och Världsbanken - visar att ojämlikheten i avancerade ekonomier stigit sedan 1980-talet. På senare år noteras också ökat missnöje bland vissa delar av befolkningen i västvärlden, där allt fler väljare slutit upp bakom auktoritära ledare och populistiska partier.

I Sverige har inkomsterna ökat sedan mitten av 1990-talet. Samtidigt har inkomstklyftorna växt. SCBs senaste sammanställning som publicerades i maj 2023 visar att inkomstskillnaderna ökar i hela landet.³⁵ Det som beräknats är hushållens ekonomiska standard utifrån hushållens totala disponibla inkomst.³⁶ Mellan 2015-2021 ökade andelen invånare med låg ekonomisk standard i 216 av landets 290 kommuner.³⁷ Att leva med låg ekonomisk standard är inte detsamma som att vara fattig, utan kan snarare indikera att någon är i riskzonen för fattigdom. Andelen med varaktigt låg ekonomisk standard har också ökat något över tid.³⁸ Under samma period ökade samtidigt andelen med hög ekonomisk standard i 198 kommuner.³⁹ I en del kommuner är förändringarna relativt små, men generellt växer grupperna med låg ekonomisk standard mer än grupperna med hög standard. Även mätt som ginikoefficienten ökade inkomstspridningen i 235 - eller i drygt 80 procent av - kommuner under samma period.⁴⁰

Inkomst- och förmögenhetsskillnaderna är ett resultat av en rad olika faktorer - deltagande på arbetsmarknaden, ökade kapitalvinster, stigande fastighetspriser och ökade börsvärde etc. På senare tid har emellertid tillgångspriserna - tillgångar i fastigheter och på börs etc - fallit. Förmögenhetsskillnaderna har därför i det korta perspektivet minskat.

---

³⁵ SCB, inkomstskillnaderna ökar i hela landet, 2023-05-03

³⁶ Disponibel inkomst avser summan av samtliga hushållsmedlemmars alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar (såsom återbetalt studielån)

³⁷ Låg ekonomisk standard definieras som ett hushåll där inkomsten är lägre än 60 procent av medianvärdet för samtliga hushåll i riket.

³⁸ SCB, Med varaktighet avses att ha låg inkomst det senaste året och minst två av de tre föregående åren.

³⁹ Hög ekonomisk standard definieras som ett hushåll där inkomsten är dubbelt så stor som medianvärdet i riket.

⁴⁰ ginikoefficienten är en måttenhet mellan 0 och 1 som visar ojämlikheten i inkomstfördelningen. Ju högre värde, ju mer ojämnt fördelas inkomsterna och vice versa. Om alla hushåll har samma inkomst ger det en gini koefficient på 0, om ett hushåll har all inkomst och övriga ingen alls ger det 1.

Över tid har Sveriges befolkning också i snabbt takt blivit alltmer heterogen. Många har invandrat från andra länder. År 2022 var över 2 miljoner personer utrikes födda, vilket motsvarade 20 procent av befolkningen.⁴¹ Detta kan jämföras med 15 procent 2010 och

---

⁴¹ SCB

11 procent år 2000. Utvecklingen betyder att andelen utrikes födda i närmaste fördubblats de två senaste decennierna.

För utrikes födda är sambandet mellan vistelsetid och sysselsättningsgrad stark - ju längre tid i Sverige, ju högre är sannolikheten för att man är sysselsatt. Utöver vistelsetid påverkar flera faktorer, där inte minst utbildningsbakgrund tydligt är kopplad till sysselsättningsgrad, d.v.s. hur stor andel som förvärvsarbetar.⁴²

Det räcker emellertid inte alltid med ett arbete för att klara ekonomin. Det finns ett betydande utanförskap som yttrar sig genom att många människor har för låga inkomster för att vara självförsörjande. Det ekonomiska utanförskapets omfattning framgår därför inte till fullo av arbetsmarknadsstatistiken. För att förstå hur väl ekonomiskt integrerade utrikes födda är därför självförsörjning ett bra kompletterande mått. Med självförsörjning avses i detta sammanhang en löneinkomst som överstiger fyra prisbasbelopp. Självförsörjning speglar deltagandet på arbetsmarknaden. Det betyder att det finns påtagliga skillnader mellan inrikes och utrikes födda, där inrikes födda är i högre grad självförsörjande än utrikes födda.⁴³

Förhållandena betyder också att en högre andel utrikes födda lever med risk för fattigdom. År 2021 levde 29 procent av utrikes födda med låg ekonomisk standard. Andelen bland personer födda i Sverige var 11 %.⁴⁴ När det kommer till barn finns också stora skillnader. Bland barn med två inrikes födda föräldrar levde knappt åtta procent med låg ekonomisk standard. För barn med två utrikes födda föräldrar uppgick andelen 2021 till 39 procent.⁴⁵

Vad det gäller boendesegregation har Sverige gått från en situation med låg boendesegregation till att en majoritet av svenska kommuner idag utmanas av boendesegregation. Går vi tillbaka i tiden så ändrades premisserna för bostadspolitiken i början av 1990-talet, där ansvaret för bostadsförsörjningen i högre grad hamnade hos enskilda personer och företag utifrån marknadens villkor.⁴⁶ Som ovan beskrivits har samtidigt inkomstskillnaderna ökat. På dagens bostadsmarknad har förvärvsinkomster och eget kapital fått stor betydelse för valmöjligheterna.

Effekter av boendesegregation uppstår på både individuell och strukturell nivå. När konsekvenserna skapar alltför ojämlika uppväxt- och levnadsvillkor uppstår problem för både individ och samhälle. När barn och vuxna inte når sin fulla potential förlorar hela samhället på det. Över tid riskeras en situation med insiders och outsiders. Samtidigt antas ett samhälle med skarpa kontraster och avstånd i boendet mellan olika befolkningsgrupper att

---

⁴² OBS-rapport 2023

⁴³ För vidare information om hur självförsörjning ser ut i Linköping hänvisas till OBS-rapporten 2023.

⁴⁴ SCB, Knappt en tiondel av befolkningen har varaktigt låg ekonomisk standard, 2022-03-24

⁴⁵ SCB, Hälften av alla utrikes födda barn lever med låg ekonomisk standard, 2023-12-7

⁴⁶ SOU 2022:14, Sänk tröskeln till en god bostad

hota ett öppet demokratiskt samhälle. Tilliten påverkas. En allvarlig risk är att ett segregerat samhälle i förlängningen kan få tilltagande utmaningar att hålla samman.⁴⁷

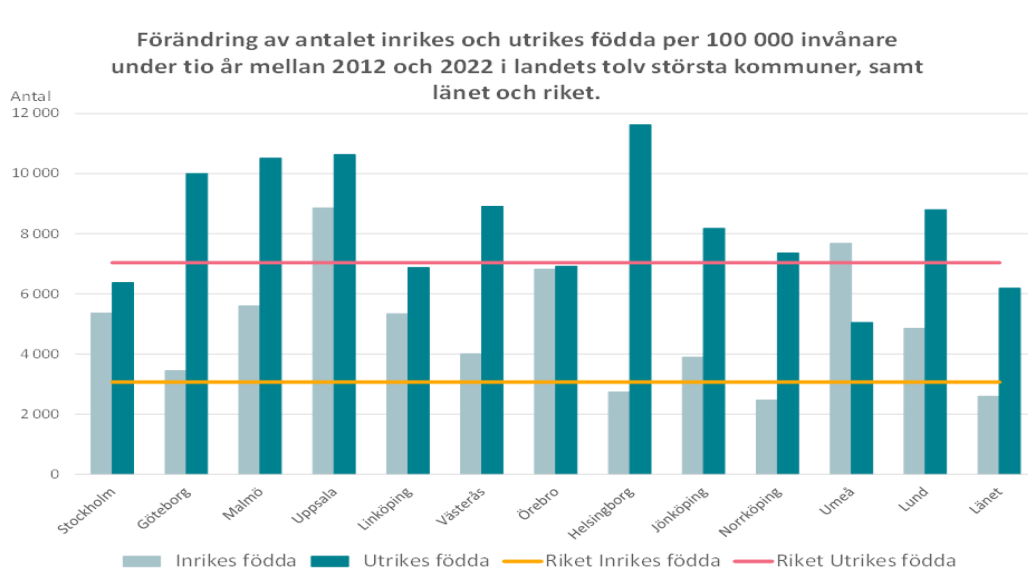
I denna andra del studeras Linköpings socioekonomiska utveckling. För att få en fördjupad bild analyseras Linköping i ett jämförande perspektiv. Utmärker sig Linköping i något avseende från övriga större kommuner? Jämförelser görs med samma kommungrupper som i rapportens första del, d.v.s. Sveriges fyra största kommuner samt övriga sju större kommuner. Framförallt ligger fokus på utvecklingen mellan åren 2012-2022. I några fall görs jämförelserna över två decennier.

I rapportens avslutande del ligger fokus på utvecklingen inom kommunen. Indikatorerna visar hur de socioekonomiska - inomkommunala - skillnaderna ser ut samt hur och i vilken riktning dessa förändrats över tid. Förutsättningarna påverkar såväl enskilda människor som graden av segregation. När skillnader inom kommunen studeras har 25 stadsdelar och tätorter valts ut, vilka alla haft minst 2 000 invånare någon gång under de senaste tio åren. Analysperioden är densamma.

I vilken omfattning och takt har Linköpings befolkning blivit mer heterogen?

Som tidigare konstaterats har tillväxten av utrikes födda under perioden 2012-2022 varit lägre - räknat per 100 000 invånare - i Linköping jämfört med övriga större städer i genomsnitt. Samtidigt har Linköping tillsammans med universitetsstäderna samt Malmö och Stockholm generellt haft en starkare tillväxt av personer som är inrikes födda.

Värt att notera är dock att förändringen av utrikes födda - i volym - generellt vida överstiger förändringen av befolkningen som är födda i Sverige. Detta förhållande gäller i stort för alla studerade kommuner. De enda kommuner som avviker från mönstret är Umeå och Örebro.

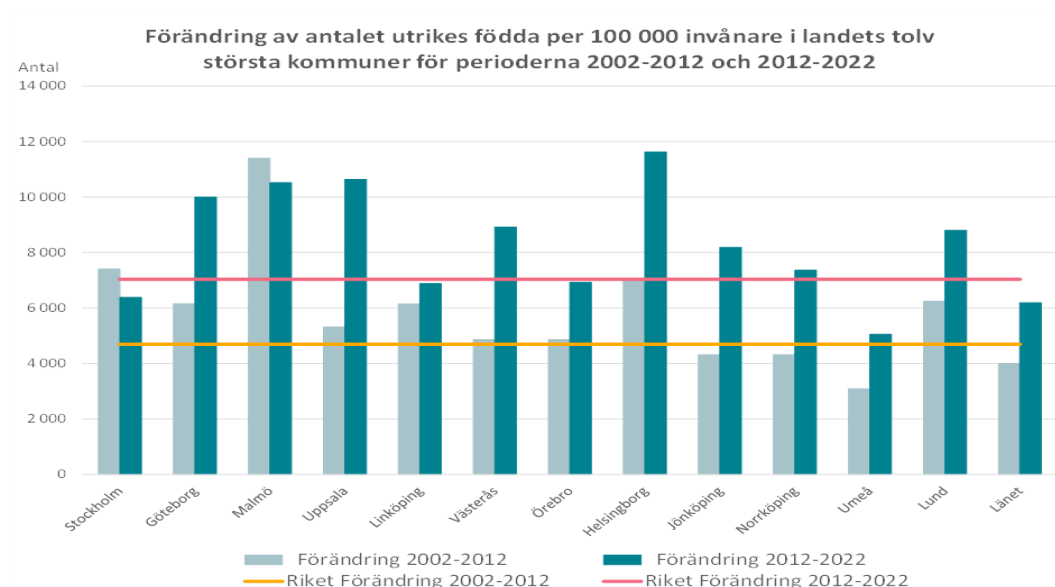
Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

⁴⁷ Boendesegregationsutredningen, FI 2022:20, "Boendesegregation och verktyg för att räkna på sociala värden".

Beaktas utvecklingen över en längre period - mellan 2002-2022 - har tillväxten av utrikes födda i många kommuner varit högre 2012-2022 jämfört med 2002-2012. Bara Stockholm och Malmö avviker från detta mönster.

Samtidigt har förändringarna över tid varit mest stabila i Stockholm, Malmö och Linköping, dvs skillnaden i tillväxttakt perioderna emellan är mindre. I Uppsala, Helsingborg och Jönköping är förhållandet det omvända. I dessa kommuner är skillnaden stor.

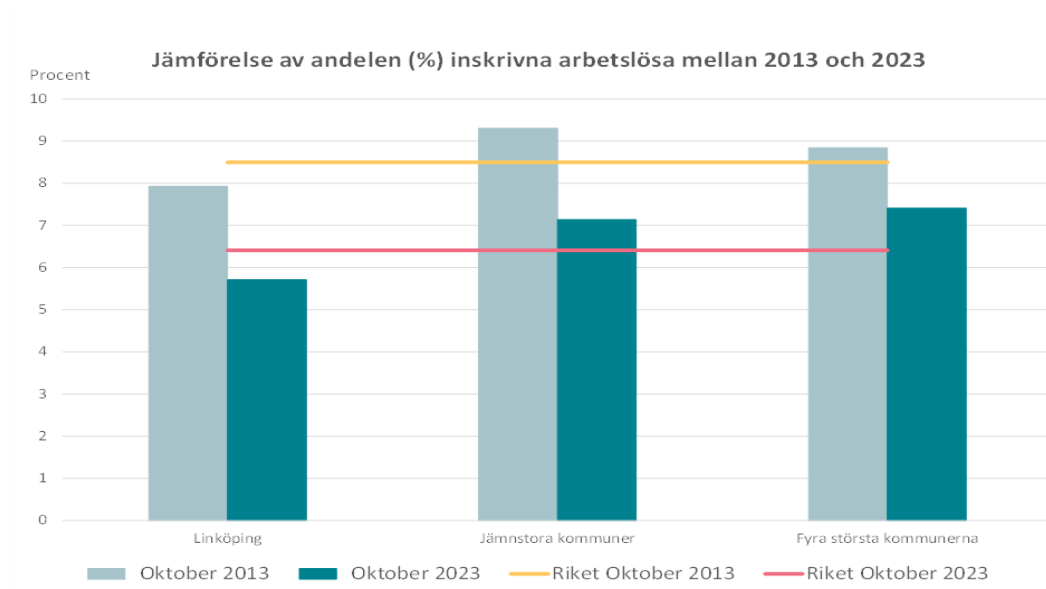
Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Arbetslöshetens utveckling

I den ekonomiska litteraturen brukar orsakerna till arbetslöshet förklaras av bristande arbetskraftsefterfrågan - orsakad av konjunktur eller en för hög reallönenivå, friktionsarbetslöshet, d.v.s. den tid det tar för arbetstagare och arbetsgivare att hitta varandra samt strukturell arbetslöshet som orsakas av att arbetskraftens kompetens eller geografiska lokalisering inte stämmer överens med arbetskraftsefterfrågan. Synen på vilka av dessa förklaringsmodeller som bäst förklarar arbetslöshet har varierat över tid och är än idag en omdebatterad fråga inom nationalekonomin. Frågan kommer inte att diskuteras vidare här. I rapporten nöjer vi oss med att konstatera att friktionsarbetslöshet inte utgör ett större problem medan strukturell arbetslöshet däremot är problematisk. Detta eftersom strukturell arbetslöshet indikerar en obalans mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft.

Hur har då arbetslösheten utvecklats i Linköping? Väl, om jämförelsen görs mellan utfallet i oktober 2023 och utfallet i oktober 2013. Som framgår av nedan diagram har arbetslösheten sjunkit förhållandevis mycket i Linköping.

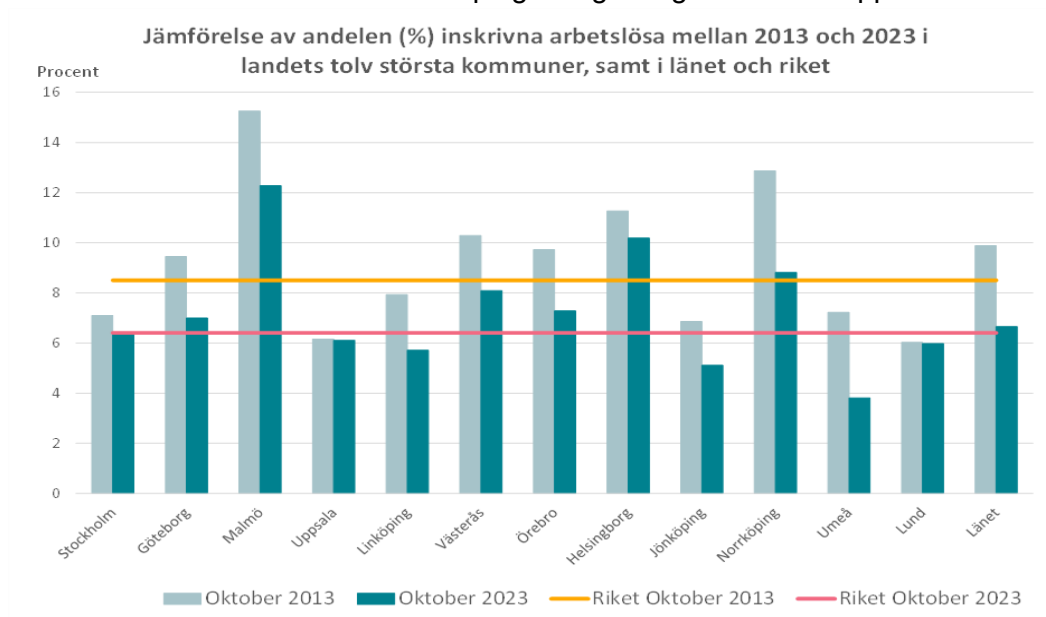

Källa: Arbetsförmedlingen, bearbetad av Linköpings kommun

Studeras utvecklingen på kommunnivå hade Linköping i oktober 2023 den tredje lägsta arbetslösheten. Detta är en förbättring jämfört med 2013.

Den positiva trenden syns dock i många kommuner. Den kraftigaste minskningen står Norrköping tillsammans med Umeå för. Näst efter Malmö hade Norrköping den högsta arbetslösheten bland jämförda kommuner 2013. 2023 är Norrköpings arbetslöshet betydligt lägre än både Malmö och Helsingborg. Norrköpings utveckling påverkar siffrorna för länet som sjunker jämförelsevis mycket.

Uppsala och Lund avviker från övriga kommuner i det att det knappt skett någon förändring jämförda år emellan. Vid båda jämförelserna ligger kommunerna under genomsnittet för riket. 2023 är arbetslösheten i Linköping aningen lägre än både Uppsala och Lund.

Källa: Arbetsförmedlingen, bearbetad av Linköpings kommun

Linköpings utmaning

Även om arbetslösheten är lägre jämfört både med riket i genomsnitt och många större kommuner är arbetslösheten mycket ojämnt fördelad i Linköping. I tidigare OBS-rapport har utvecklingen för olika grupper kartlagts över tid. Analyserna visar på tilltagande polarisering. Utvecklingen förklaras av framförallt två faktorer - utan inbördes koppling - som kombinerat förstärker trenden. Pågående strukturomvandling - driven av tjänstefiering, teknisk utveckling och digitalisering - har ökat efterfrågan på utbildad arbetskraft samtidigt som mer enkla rutinjobb minskat mer i Linköping än på många andra håll. Som ovan beskrivits har samtidigt Sveriges - och Linköpings - befolkningssammansättning över tid blivit alltmer heterogen. Om befolkningens kompetens inte svarar mot näringslivsstrukturen påverkar detta utfallet på arbetsmarknaden negativt.⁴⁸

Linköpings alltmer kvalificerade arbetsmarknad försvårar för personer med låga kvalifikationer. Statistiskt visas detta bland annat i ökad arbetslöshet för personer med förgymnasial utbildning. En ökad trend kan noteras från 2016.⁴⁹ I mars 2023 är arbetslösheten nästan tre gånger högre jämfört med gruppen som har gymnasial utbildning. Utvecklingen bekräftar att personer med förgymnasial utbildning successivt tappat i lokal konkurrenskraft.

Utmaningarna indikerar att polariseringen kan relateras till det som ovan definieras som strukturell arbetslöshet, det vill säga arbetskraftens kompetens överensstämmer inte i alla delar med arbetskraftsefterfrågan.⁵⁰

Skillnader mellan inrikes- och utrikes födda

I OBS-rapporten från 2023 noterades betydande skillnader i arbetslösheten mellan utrikes och inrikes födda. 2023 var arbetslösheten mer än sex gånger högre för utrikes födda jämfört med inrikes födda.

I jämförelse med såväl övriga större kommuner som riket är skillnaden mellan inrikes- och utrikes födda större i Linköping. Skillnaden har också ökat snabbare i Linköping. Detta förklaras framförallt av att arbetslösheten för inrikes födda - från en låg nivå - minskat mycket. Detta innebär att Linköping tillsammans med Jönköping 2023 har den lägsta arbetslösheten för inrikes födda. Detta är en förändring. Flera större städer hade 2013 en lägre arbetslöshet för inrikes födda.⁵¹ Utvecklingen betyder - utöver ett växande gap mellan inrikes och utrikes födda - att icke ianspråktagen potential i huvudsak finns bland utrikes födda.

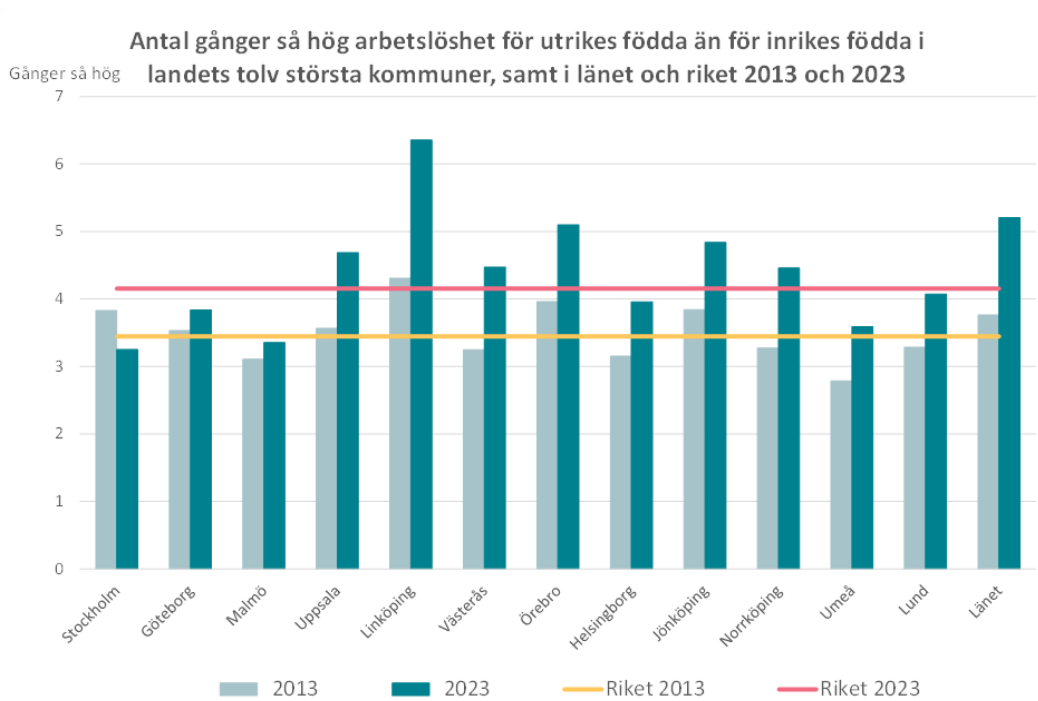
⁴⁸ Linköpings kommun, OBS 2023 - Linköpings arbetsmarknad - styrkor, svagheter och utmaningar

⁴⁹ I mars 2023 var 14,3 procent med förgymnasial utbildning inskrivna som arbetslösa, motsvarande andel för gymnasial utbildning uppgick till 4,9 procent och med lång eftergymnasial utbildning till 1,8 procent.

⁵⁰ Linköpings kommun, OBS-rapport 2023, Linköpings arbetsmarknad - styrkor, svagheter och utmaningar

⁵¹ 2013 låg Stockholm, Uppsala, Lund och Jönköping lägre än Linköping.

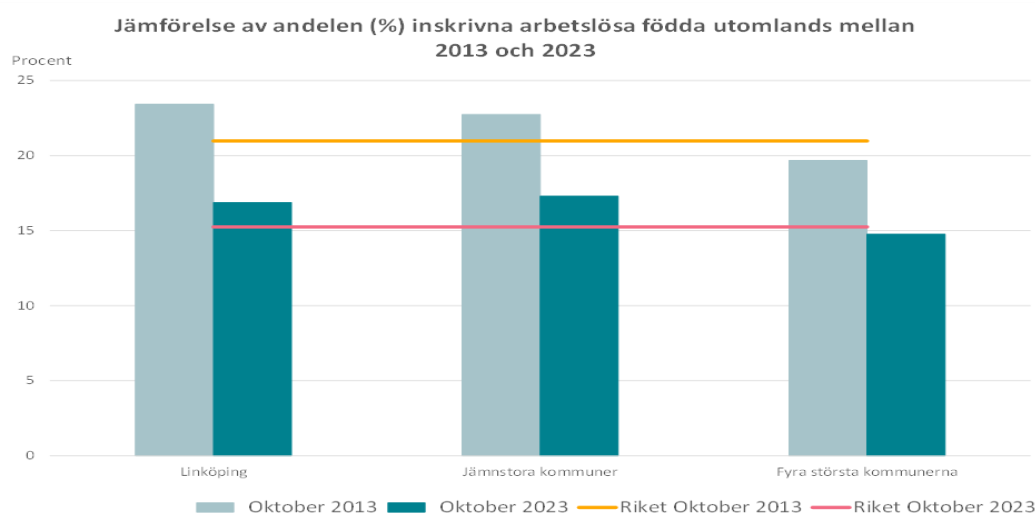

Källa: Arbetsförmedlingen, bearbetad av Linköpings kommun

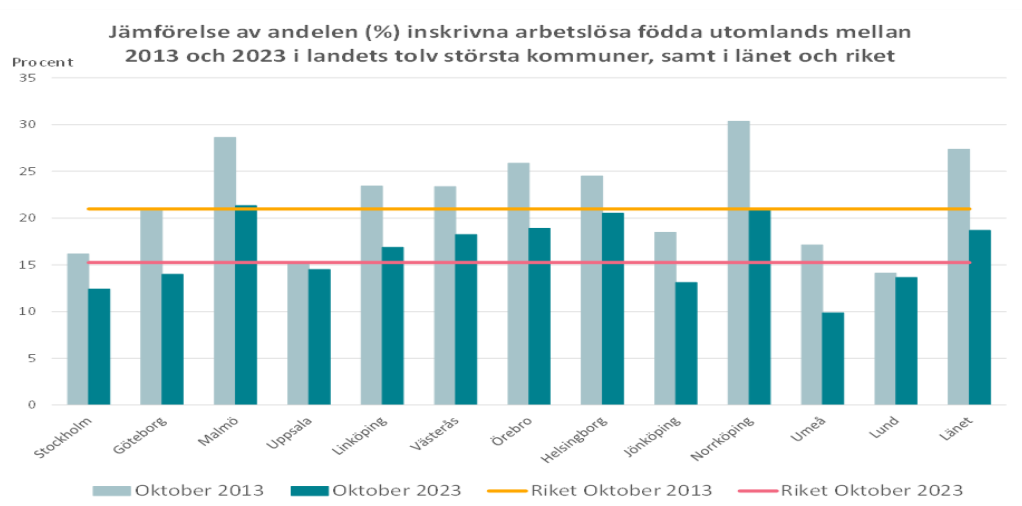
Utvecklingen för utrikes födda i jämförelse 2013-2023

Få större kommuner har en lägre arbetslöshet för utrikes födda än riket. I Linköping ligger arbetslösheten för utrikes födda något lägre jämfört med genomsnittet för jämnstora kommuner. Nivån är dock högre än i Sveriges fyra största kommuner och riket. Samtidigt har nedgången mellan oktober 2013 till oktober 2023 varit aningen större i Linköping jämfört med genomsnittet för de övriga två kommungrupperna.

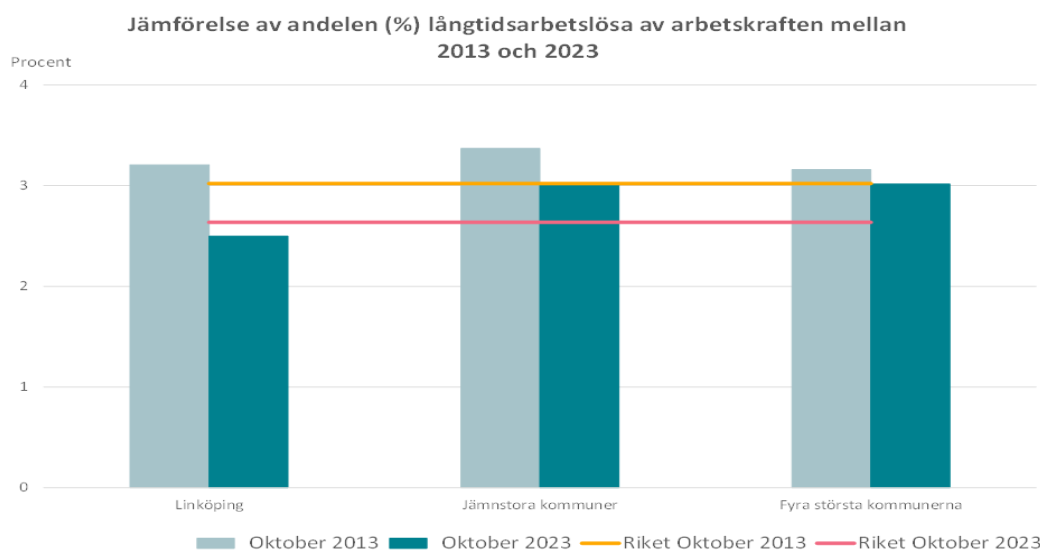
Källa: Arbetsförmedlingen, bearbetad av Linköpings kommun

Bland större kommuner ligger bara universitetsstäderna Uppsala, Umeå och Lund samt Jönköping lägre än riket i genomsnitt. Detta förhållande gäller både 2013 och 2023. Övriga jämnstora kommuner ligger över riket. Detta gäller både 2013 och 2023. Den förbättring som noterats för Linköping har således skett i jämförelse med övriga större städer, inte universitetsstäderna.

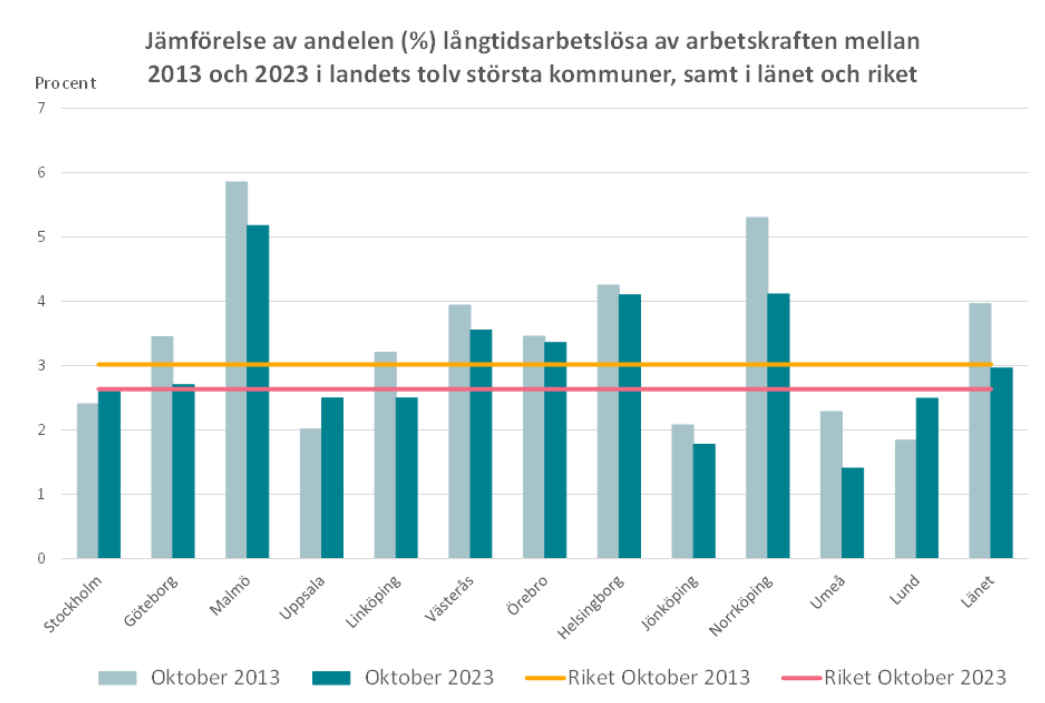
Källa: Arbetsförmedlingen, bearbetad av Linköpings kommun

Studeras istället långtidsarbetslöshet - som andel av arbetskraften - ligger Linköping i oktober 2023 lägre än riket. I detta avseende är trenden positiv. I oktober 2013 låg Linköping över riket. Linköpings utfall är också bättre - och minskningen under perioden större - jämfört med genomsnittet för båda kommungrupperna.

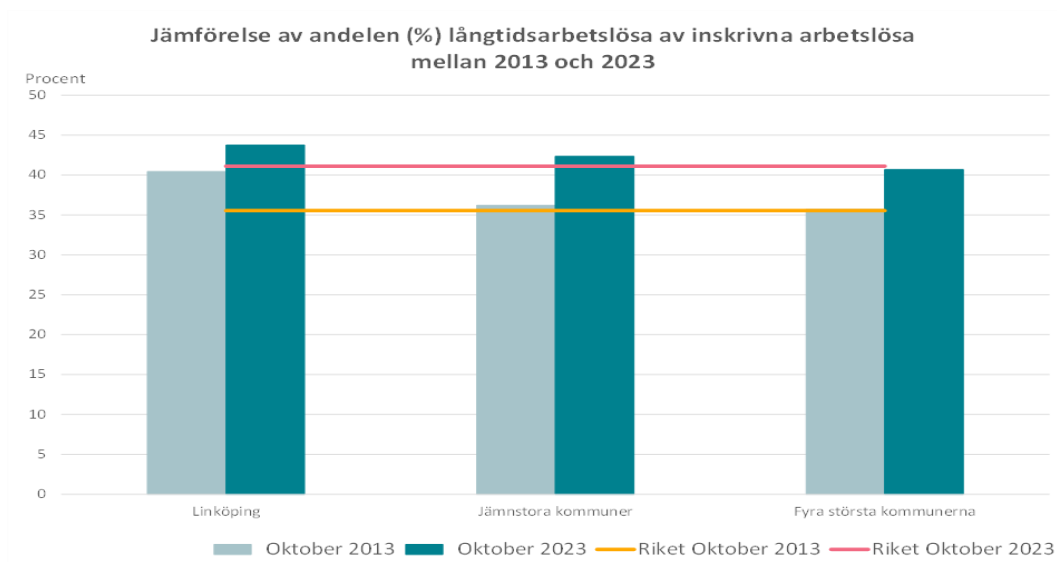
Källa: Arbetsförmedlingen. Långtidsarbetslösa har varit inskrivna som arbetslösa i minst tolv månad, bearbetad av Linköpings kommun

Som framgår av diagrammet så sjunker långtidsarbetslöshet under perioden i alla kommuner utom tre. I Stockholm, Uppsala och Lund ökar den. I oktober 2023 ligger andelen långtidsarbetslösa av arbetskraften i Uppsala och Lund på samma nivå som Linköping. 2013 var skillnaden mellan kommunerna tydligt större.

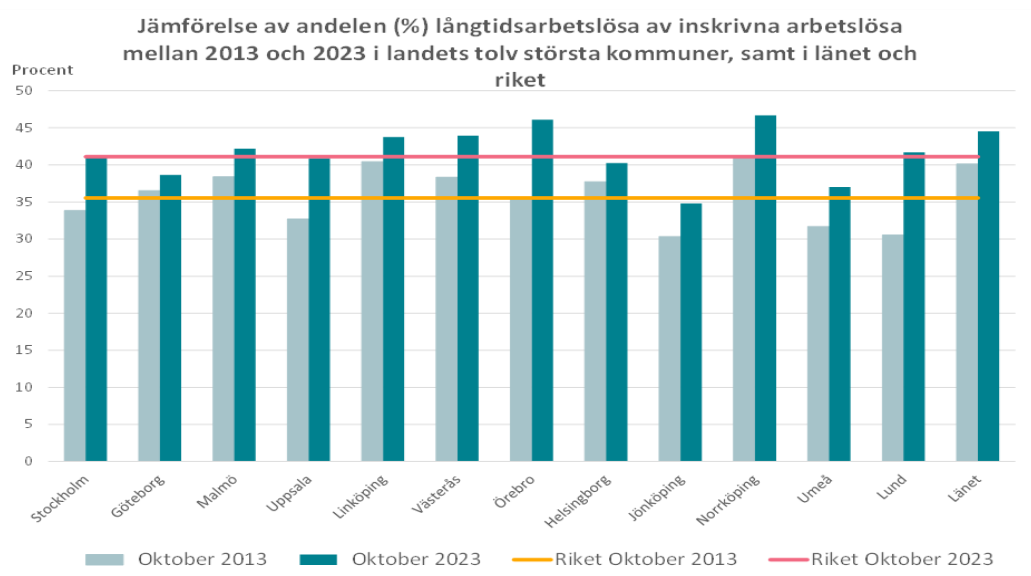
Källa: Arbetsförmedlingen, bearbetad av Linköpings kommun

Beaktas istället andelen långtidsarbetslösa med ett annat mått - som andel av alla arbetslösa - blir utfallet ett annat. Linköping ligger tydligt över riket både 2013 och 2023. Dessutom ligger Linköping högre än genomsnittet för två övriga kommungrupper. Detta gäller både 2013 och 2023.

Källa: Arbetsförmedlingen, bearbetad av Linköpings kommun

Andelen personer som är arbetslösa under längre perioder ökar i alla kommuner. Tydliga ökningarna noteras också i kommuner som Lund och Uppsala. Kommunerna ligger i nivå med eller över riket 2023. 2013 låg båda under. Att förändringar sker i kommuner med en kvalificerad arbetsmarknad kan indikera att strukturella faktorer bidrar till utvecklingen. Ökningstakten har inte varit alarmerande i Linköping men nivån är fortsatt hög.

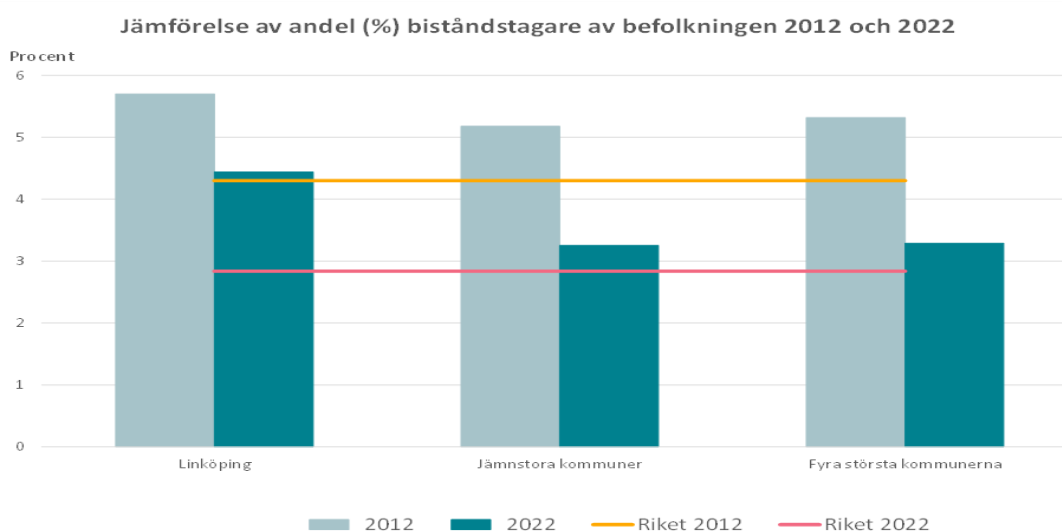

Källa: Arbetsförmedlingen, bearbetad av Linköpings kommun

Utvecklingen av ekonomisk bistånd i jämförelse

Ekonomiskt bistånd är ett stöd som går till personer som har svårigheter att försörja sig själva eller sin familj. Biståndet är tänkt att vara en tillfällig hjälp. I statistiken ingår personer som erhåller stöd både tillfälligt och långvarigt. Personer med långvarigt ekonomiskt bistånd kan antas leva under sämre villkor jämfört med befolkningen i stort.

Andelen biståndstagare minskar generellt. När andelen i Linköping jämförs med andra kommuner ligger Linköping dock konsekvent högre jämfört med både jämnstora kommuner och Sveriges fyra största kommuner i genomsnitt. Detta gäller både 2012 och 2022. Det är också tydligt att nedgången mellan åren är mindre i Linköping jämfört med genomsnittet för de två övriga kommungrupperna.

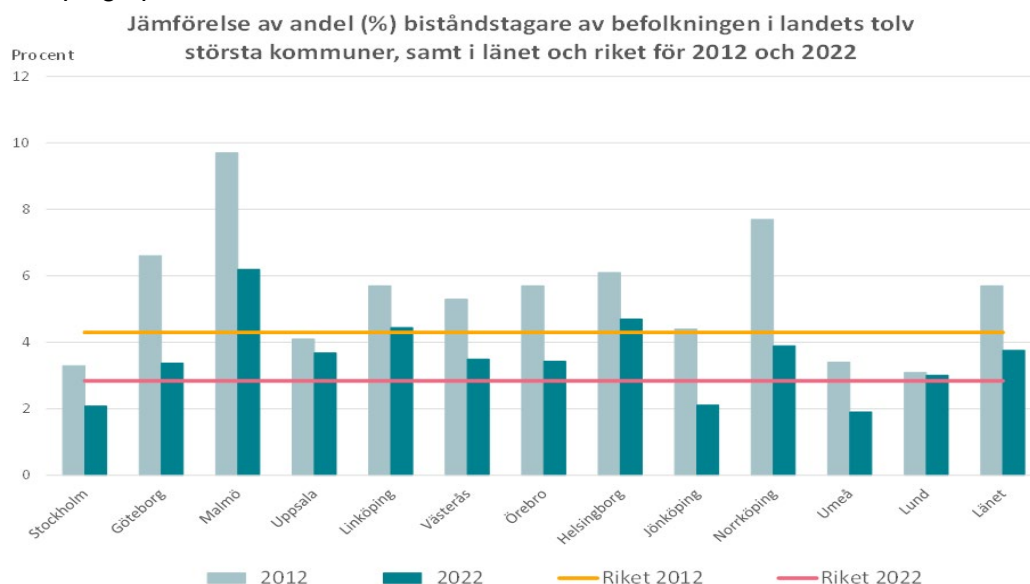

Källa: Socialstyrelsen, Öppna jämförelser, bearbetad av Linköpings kommun

Beaktas utvecklingen på kommunnivå har andelen biståndsmottagare minskat mer i många kommuner. Däribland Norrköping som svarar för den absolut största nedgången under perioden. Sammantaget har många kommuner haft en bättre utveckling än Linköping. Att

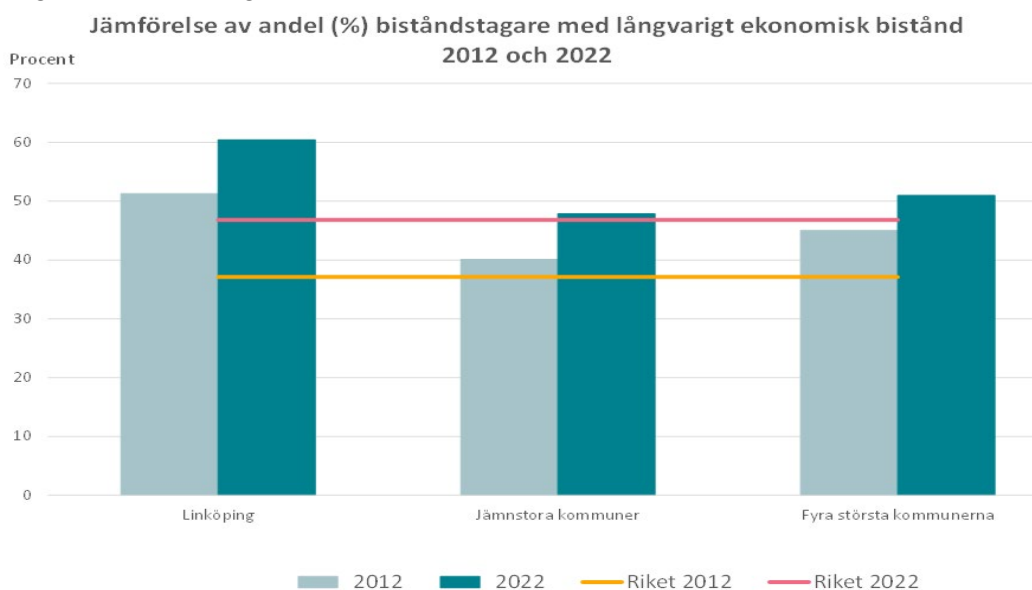
notera är att universitetsorterna Uppsala och Lund - i motsats till Umeå - försämrat sina positioner i relation till riket under perioden. I jämförelse med övriga kommuner har Linköpings position inte förbättrats nämnvärt.

Källa: Socialstyrelsen, Öppna jämförelser, bearbetad av Linköpings kommun

Bland jämförda kommuner ligger Linköping också högst när det kommer till andelen biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, det vill säga ekonomiskt bistånd 10-12 månader under året. Detta förhållande gäller både 2012 och 2022.

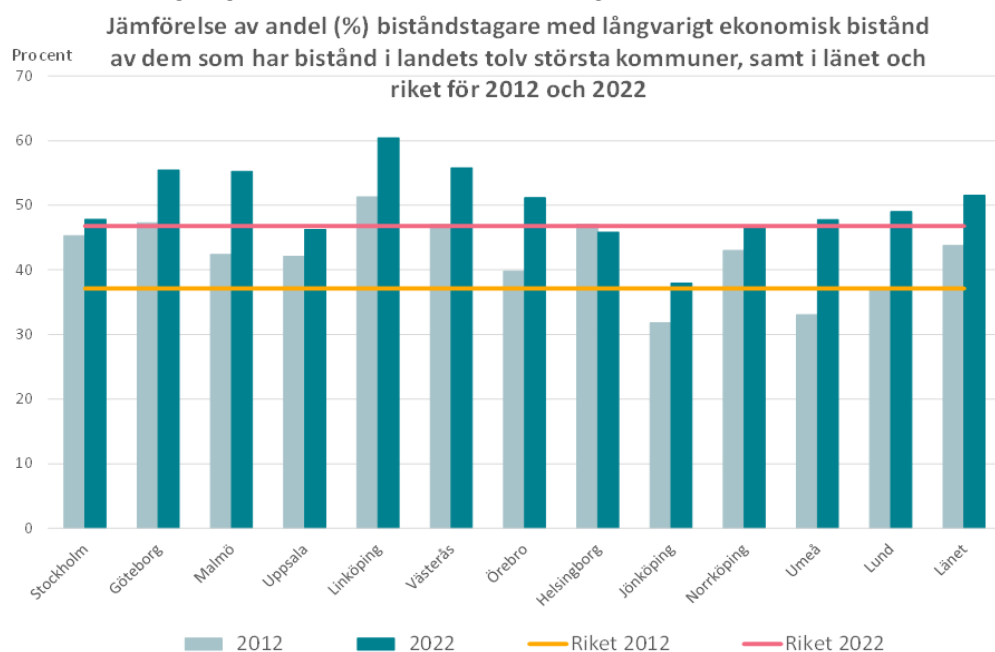
Att notera är dock att andelen ökar i de flesta kommuner under perioden. Trenden divergerar därmed från trenden för ekonomiskt bistånd, som minskar. Utvecklingen är delvis ett resultat av just detta. Om antalet biståndsmottagare med långvarigt försörjningsstöd inte minskar i samma takt som antalet biståndsmottagare generellt ökar andelen över tid. Icke desto mindre visar utvecklingen att de som uppbär ekonomiskt bistånd generellt gör det över längre tid, vilket i sig är ett observandum.

Källa: Socialstyrelsen, Öppna jämförelser, bearbetad av Linköpings kommun

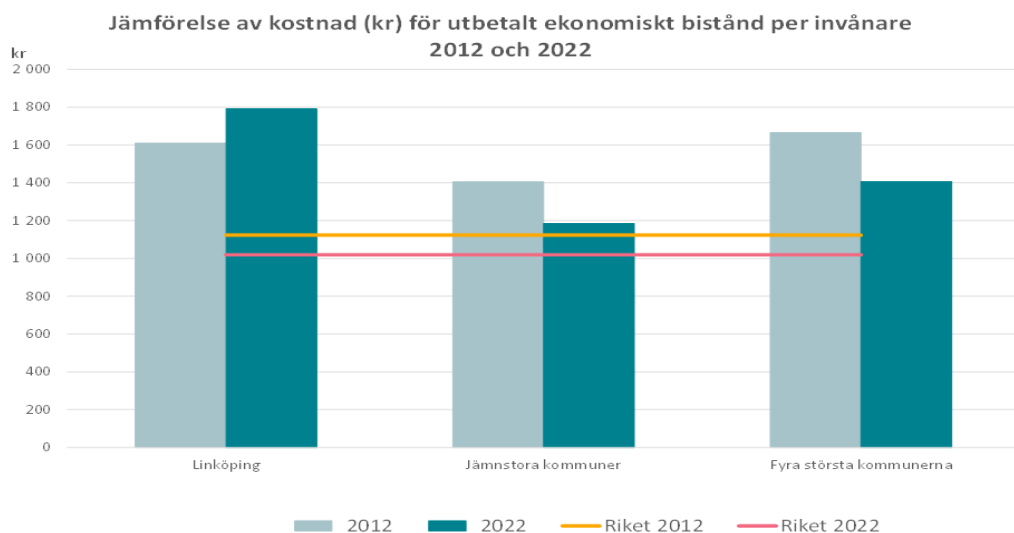

Som framgår av diagrammet är det få kommuner där andelen med långvarigt ekonomiskt bistånd understiger genomsnittet för riket. Detta gäller för hela perioden.

Källa: Socialstyrelsen, Öppna jämförelser, bearbetad av Linköpings kommun

När utvecklingen beräknas per capita minskar kommunernas kostnader för ekonomiskt bistånd. I relation till jämförda kommungrupper går Linköping emot trenden. Här ökar kostnaden mellan 2012 och 2022. För övriga två grupper sjunker de genomsnittliga kostnaderna.

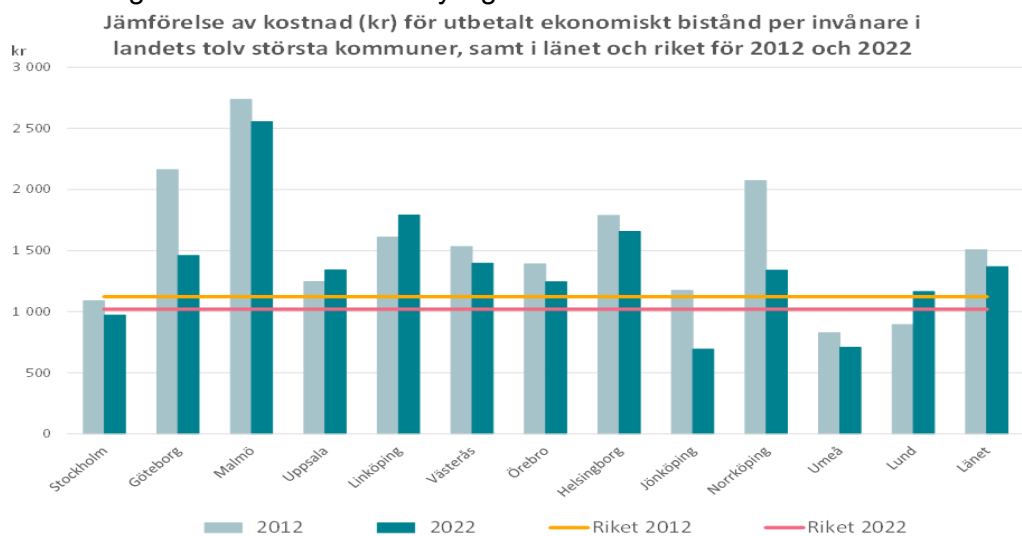
Källa: Socialstyrelsen, Öppna jämförelser, bearbetad av Linköpings kommun

Bryts utvecklingen ned på kommunnivå avviker tre kommuner från den övergripande trenden.⁵² Även i universitetsstäderna Uppsala och Lund ökar kostnaderna per invånare

⁵² Socialstyrelsens definition: Summan av det ekonomiska bistånd som har betalats ut avseende året, exklusive det belopp som betalats till personer som deltog i kommunala introduktionsprogram. Biståndet redovisas i totalt belopp, exklusive eventuella återbetalningar för belopp kommunen får tillbaka från enskilda personer eller staten.

under perioden. I detta avseende finns därmed likheter med långtidsarbetslöshetens utveckling.

I övriga kommuner sjunker kostnaderna - i varierande grad. Norrköping och Göteborg utmärker sig som kommuner med tydligt minskade kostnader.

Källa: Socialstyrelsen, Öppna jämförelser, bearbetad av Linköpings kommun

Trots att andelen biståndsmottagare minskar framstår Linköpings utveckling inte som särskilt god i jämförelse. När det kommer till andelen som uppbär ekonomiskt bistånd ligger Linköping konsekvent högre jämfört med både jämnstora kommuner och Sveriges fyra största kommuner i genomsnitt. Linköping ligger också högst när det kommer till andelen biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd. Dessa förhållanden gällde 2012 och 2022.

När kostnaderna för ekonomiskt bistånd per capita jämförs går Linköping dessutom - tillsammans med Uppsala och Lund - emot trenden. I alla tre ökar kostnaderna mellan 2012-2022. I övriga kommuner sjunker kostnaderna per capita.

Ekonomisk standard

För att jämföra inkomster för olika grupper i samhället används ofta måttet ekonomisk standard. Förenklat innebär det att hushållens disponibla inkomst sätts i relation till antalet vuxna och barn i hushållet. Indelningen görs i tre kategorier: låg, medel och hög ekonomisk standard.⁵³ Ekonomisk standard är nära förknippad med ålder och arbetsmarknadsanknytning.⁵⁴

I Linköping ökar andelen som lever med låg ekonomisk standard något mellan åren 2012-2022. År 2022 uppgick andelen till 16 procent. Detta är högre än rikets motsvarande 14

⁵³ Låg ekonomisk standard definieras som ett hushåll där inkomsten är lägre än 60 procent av medianvärdet för samtliga hushåll i riket. Hög ekonomisk standard definieras som ett hushåll där inkomsten är dubbelt så stor som medianvärdet i riket.

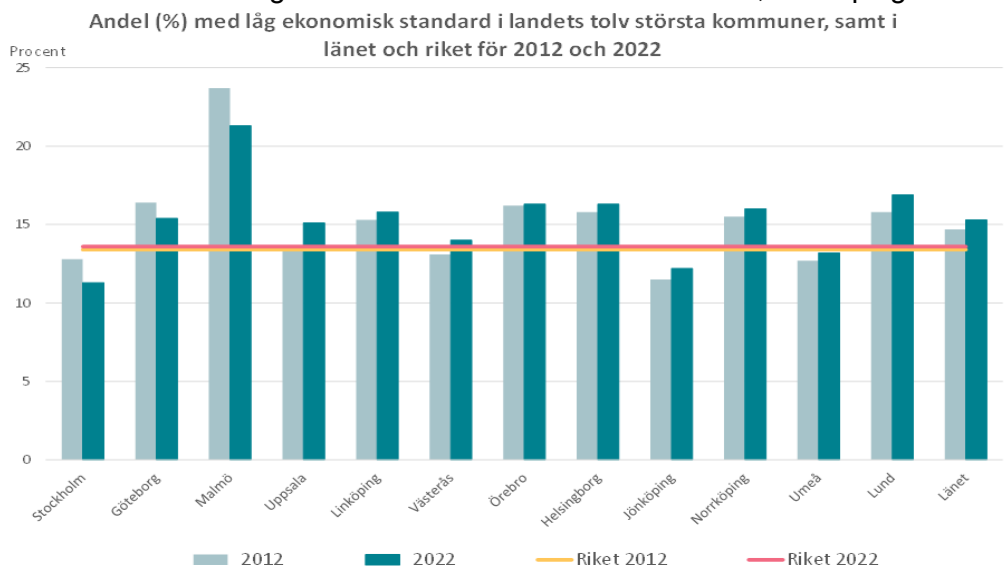
⁵⁴ Delegationen mot segregation

procent.⁵⁵ Att Linköping ligger högre förklaras till del av att Linköping är en universitetsstad. Motsvarande förhållande noteras i flera universitetsstäder.

Andelen utrikes födda med låg ekonomisk standard är flera gånger högre än andelen inrikes födda. Under perioden sjunker andelen utrikes födda med låg ekonomisk standard, medan den ökar något för inrikes födda.

Bortsett från storstäderna ökar andelen med låg ekonomisk standard i alla kommuner. Bara tre kommuner har en lägre andel än riket år 2022: Stockholm, Jönköping och Umeå.

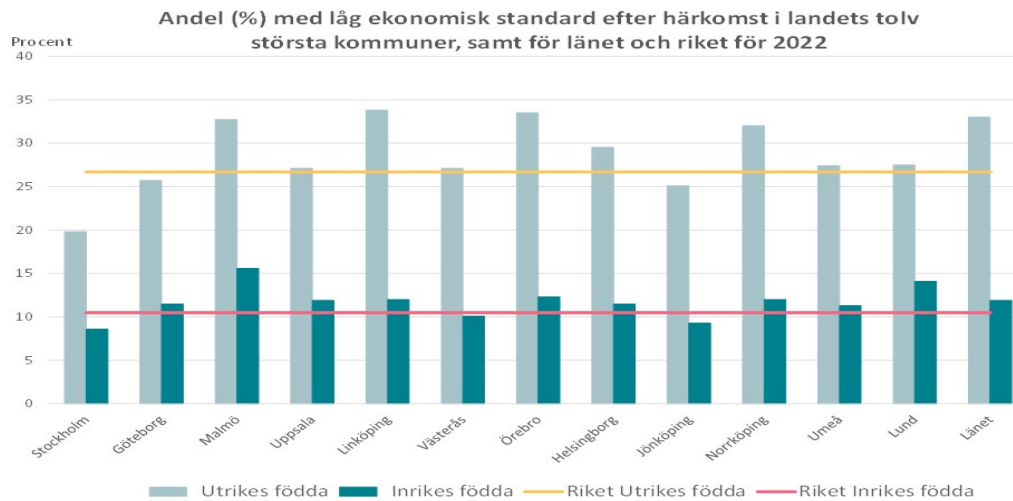

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Att en högre andel utrikes födda lever med låg ekonomisk standard gäller alla studerade kommuner. Att en högre andel inrikes födda också lever med låg ekonomisk standard i universitetsstäderna förklaras till del av att det i dessa kommuner finns många studenter.

Som framgår av diagrammet är skillnaden mellan inrikes- och utrikes födda större i Linköping jämfört med de flesta universitetsstäder.

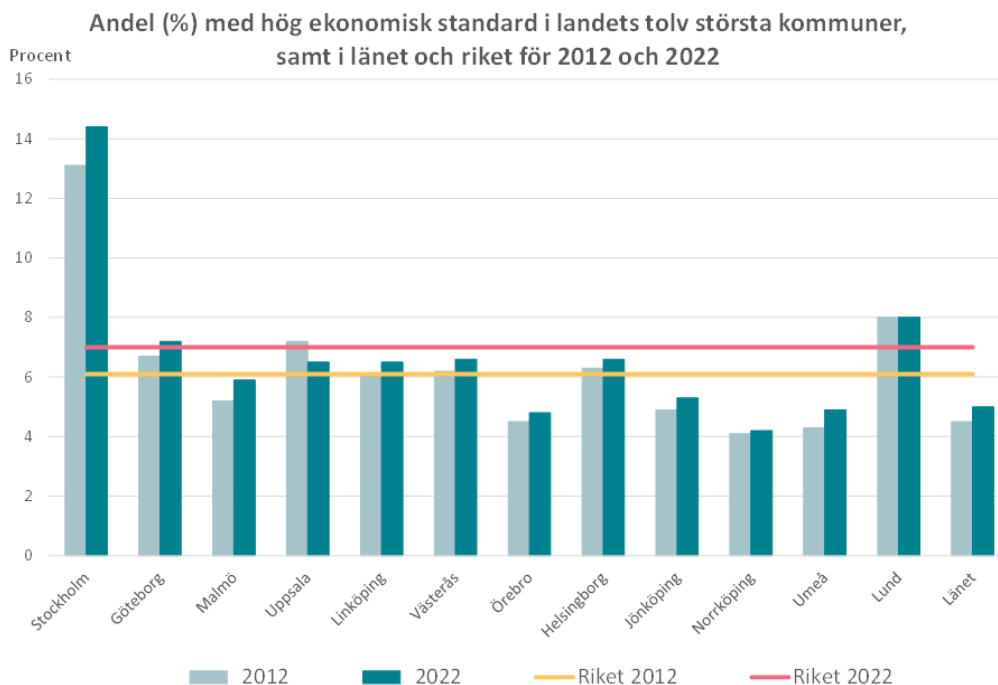
⁵⁵ SCB, Östgötadatabasen. Måttet är beräknat på disponibel inkomst per konsumtionsenhet, inklusive kapitalvinst

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

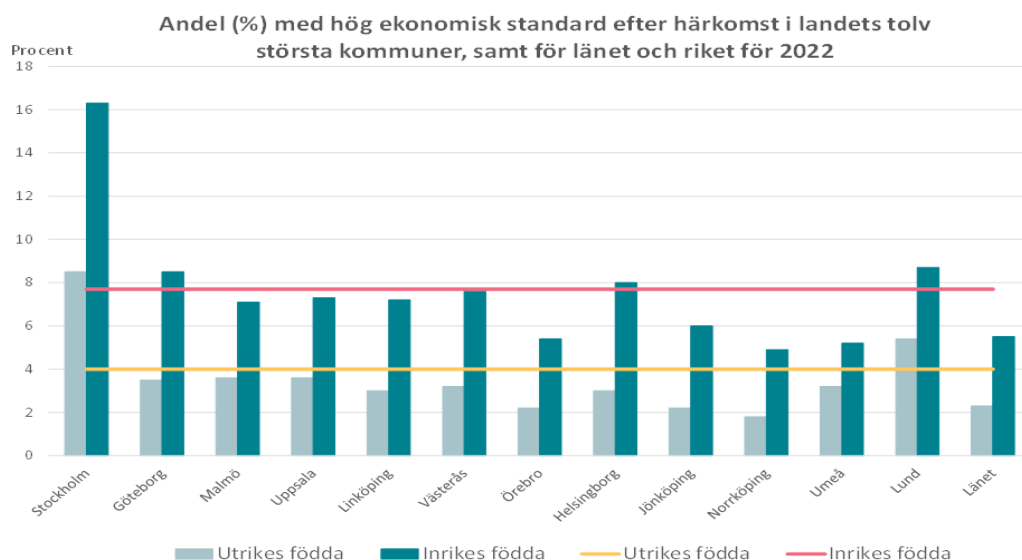
Andelen som lever med hög ekonomisk standard är lägre i Linköping än riket. Andelen ökar något under perioden, men långsammare än riket.

Som framgår i diagrammet är andelarna absolut högst i Stockholm och Lund. I jämförelse är andelen också förhållandevis hög i Göteborg, Uppsala, Linköping, Västerås och Helsingborg. I detta sammanhang utmärker sig Uppsala och Lund. I Uppsala minskar andelen medan andelen med hög ekonomisk standard är oförändrad i Lund.

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

I likhet med låg ekonomisk standard är skillnaderna mellan inrikes - och utrikes födda förhållandevis stor. Bland större städer har Linköping efter Lund, Helsingborg och Västerås högst andel inrikes födda med hög ekonomisk standard. Andelen bland utrikes födda är samtidigt lägre. I framförallt Stockholm, men även Lund, är andelarna tydligt högre.

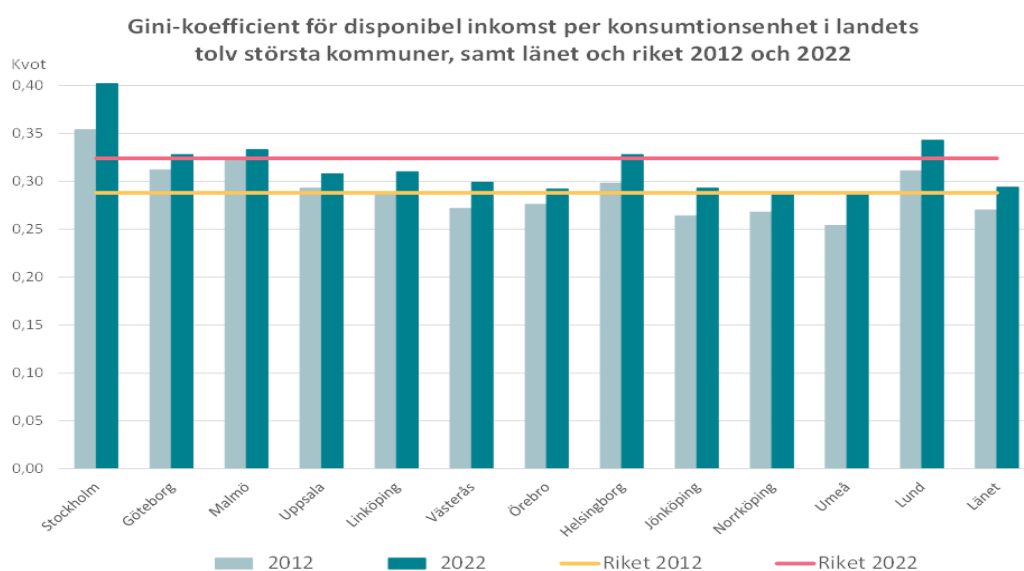
Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Sammanfattningsvis är skillnaden mellan inrikes- och utrikes födda jämförelsevis stor i Linköping. På övergripande nivå följer Linköping dock den generella trenden där andelen med låg ekonomisk standard växer mer än andelen med hög standard.

För att mäta ekonomisk ojämlikhet används också måttet gini-koefficient. Koefficienten används för att jämföra inkomstspridningen. Ju lägre gini-koefficient för inkomster desto mer jämnt fördelas i det här fallet de disponibla inkomsterna, d.v.s. inkomster efter skatter och transfereringar.

I Linköping ökade gini-koefficient något under perioden. Ökningen är något mindre än för riket och år 2022 är inkomstspridningen också aningen lägre än för riket i genomsnitt.⁵⁶ I jämförelse med övriga kommuner ligger inkomstspridningen i Linköping i det övre spannet men betydligt lägre än Stockholm, Lund och Helsingborg.

⁵⁶ SCB, Östgötadatabasen. Måttet är beräknat på disponibel inkomst per konsumtionsenhet, inklusive kapitalvinst

Källa SCB, SSD, bearbetad av Linköpings kommun

Socioekonomisk utveckling i ett jämförande perspektiv: Sammanfattande kommentarer

I likhet med övriga Sverige har Linköpings befolkningsammansättning i snabb takt blivit mer heterogen. Samtidigt visar jämförelsen att tillväxten av utrikes födda varit lägre - räknat per 100 000 invånare - jämfört med övriga större städer i genomsnitt 2012-2022. Till skillnad från flera andra har Linköping också haft en tämligen stabil ökningstakt över två decennier.

Andelen som lever med låg ekonomisk standard är högre i Linköping jämfört med riket. Andelen ökar något under perioden, vilket framförallt förklaras av en ökning bland inrikes födda. Att nivån är högre beror delvis på att Linköping är en universitetsstad. Samtidigt är andelen med hög ekonomisk standard lägre än riket. Andelen ökar något under perioden, men i långsammare takt än riket. I relation till flera kommuner är skillnaderna mellan inrikes- och utrikes födda större i Linköping. Sammanfattningsvis följer Linköping i det korta perspektivet den generella trenden, där andelen med låg ekonomisk standard växer mer än andelen med hög standard.

Arbetslösheten fördelas ojämnt mellan inrikes- och utrikes födda. Det gör den i alla studerade kommuner. Däremot särskiljer sig Linköping i att skillnaden i arbetslösheten mellan utrikes och inrikes födda är större. Gapet växer dessutom snabbare. Det som framförallt förklarar skillnaden i Linköping är en lägre arbetslöshet bland inrikes födda. Här understiger arbetslösheten tre procent. Detta betyder att kompetensbrister i huvudsak behöver hanteras genom att få fler utrikes födda i arbete alternativt genom ökad inpendling.

Utvecklingen av långtidsarbetslösheten kan vid en första anblick se god ut. Mätt som andel av arbetskraften är trenden positiv. I oktober ligger Linköping under både riket och genomsnittet för jämförda kommuner. Studeras däremot långtidsarbetslöshet som andel av alla arbetslösa blir utfallet ett annat. Med detta mått ligger Linköping högre riket och jämförda kommuner. Bara Örebro och Norrköping har en högre andel än Linköping. Samtidigt ökar andelen under perioden även i universitetsorter som Lund och Uppsala. I likhet med Linköping ligger den aggregerade arbetslösheten i dessa städer under riket. Detta betyder

att ett ökat antal långtidsarbetslösa snabbt får genomslag i statistiken. Samtidigt visar måttet att en förhållandevis hög andel av de personer som är arbetslösa har varit det under en längre period. Tidigare observandum kring en polariserad arbetsmarknad och långtidsarbetslöshet för vissa grupper kvarstår.

När utvecklingen av ekonomiskt bistånd analyseras i jämförelse med andra större kommuner blir det tydligt att andelen biståndsmottagare i Linköping är högre. 2022 har bara Malmö och Helsingborg en högre andel. Även om andelen minskat mellan åren 2012-2022 har nedgången varit tydligt större i flera andra kommuner. Linköping har också den högsta andelen biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd. Detta förhållande gällde redan 2012 och är alltså oförändrat 2022. Utvecklingen kring försörjningsstöd måste följas noggrant och insatser för att sänka bidragsberoende fortsätta att utvecklas.

Studerar kostnaderna för ekonomiskt bistånd per capita minskar kostnaderna under perioden i alla kommuner utom tre. I Lund, Linköping och Uppsala ökar kostnaderna. I detta avseende finns därmed likheter med långtidsarbetslöshetens utveckling. Att utvecklingen sker i vissa universitetsorter skulle kunna tyda på att det finns strukturella faktorer - kvalificerad arbetsmarknad och en högutbildad befolkning etc - som bidrar till utvecklingen.

Vad gäller Linköpings arbetsmarknad har utvecklingen studerats i tidigare rapporter. I dessa konstateras att flera utmaningar kan relateras till det som tidigare definierats som strukturell arbetslöshet, d.v.s. att arbetskraftens kompetens inte i alla delar överensstämmer med arbetskraftsefterfrågan.⁵⁷ Analyserna har också visat att Linköpings arbetsmarknad över tid blivit alltmer kvalificerad. När skillnaderna mellan in- och utrikes födda studerats är det tydligt att skillnaden är störst bland dem med förgymnasial utbildningsbakgrund och minst bland dem med lång eftergymnasial utbildning. För Linköpings del indikerar detta att betydelsen av härkomst minskar i takt med utbildningens längd.

Samtidigt visar tidigare rapporter också en tydlig positiv förflyttning mellan 2015-2020 för grupper som har det svårast att etableras på svensk arbetsmarknad. Detta gäller både sysselsättning och självförsörjning.⁵⁸ Tyvärr är mellankommunala jämförelser kring sysselsättning och självförsörjning i detta perspektiv inte möjliga, då kommunen saknar tillgång till relevant data.

Sammanfattningsvis har Linköping - med undantag för arbetslösheten som utvecklats väl - inte i något avseende utvecklats bättre än jämförda kommuner i genomsnitt. Däremot avviker Linköping negativt när det kommer till större skillnader i arbetslöshet mellan utrikes och inrikes födda, långtidsarbetslöshet som andel av arbetslösa och ekonomiskt bistånd. I dessa delar kommer kommunen sämre ut i jämförelse. Detta trots att många kommuner haft en högre befolkningstillväxt av utrikes födda mellan 2012-2022. I jämförelse med andra universitetsstäder kommer Linköping också sämre ut. Däremot närmar sig Uppsala och Lund i några avseenden Linköping.

Utifrån de socioekonomiska variabler som här studerats noteras därmed en tydligt svagare utveckling - i jämförelse med Sveriges största kommuner - än den utveckling som kan ses i

---

⁵⁷ Linköpings kommun, OBS-rapport 2023, Linköpings arbetsmarknad - styrkor, svagheter och utmaningar

⁵⁸ Linköpings kommun, OBS 2023 - Linköpings arbetsmarknad - styrkor, svagheter och utmaningar

relation till tillväxt och konkurrenskraft. Jämförelsen säger däremot mindre om utvecklingen inom Linköping. Nedbrutet på stadsdelsnivå syns i vissa områden flera positiva signaler.

Socioekonomisk utveckling inom kommunen

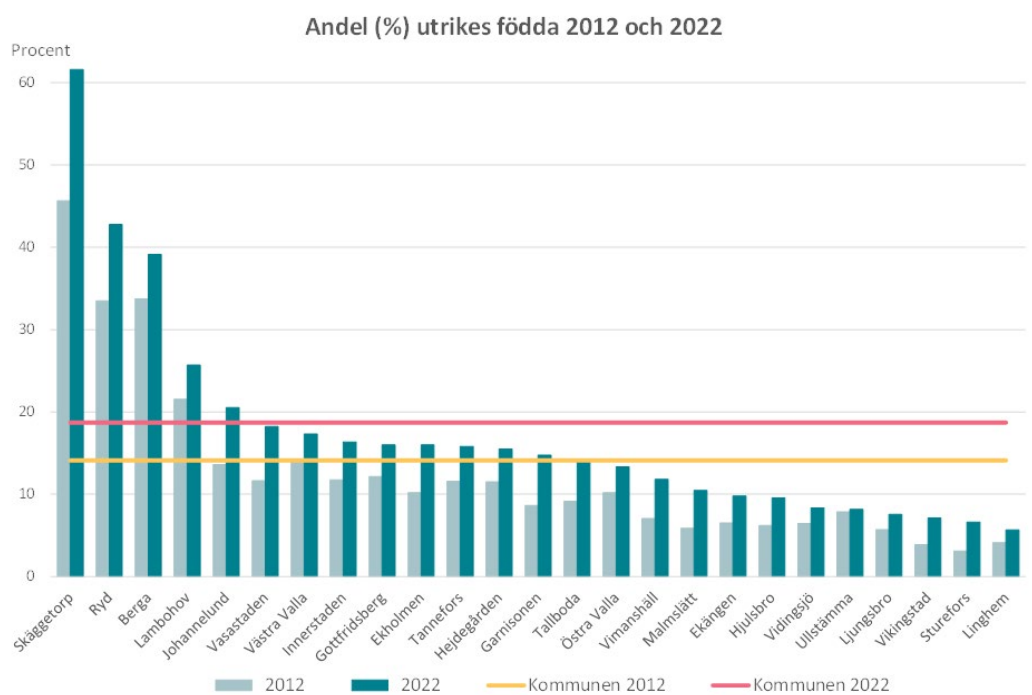
I denna del studeras utvecklingen inom kommunen. Har skillnaderna minskat, ökat eller både och? För inomkommunala jämförelser används ett genomsnitt för kommunen som referens. Eftersom tillgången på data för vissa mått är begränsad redovisas utvecklingen ibland för en kortare period än tio år. För alla mått används senast tillgängliga data. Eftersläpning i statistiken innebär dock att det för vissa mått betyder år 2021.

Hur ser fördelningen av utrikes födda inom Linköping ut?

Även om Linköping har en något lägre andel utrikes födda jämfört med riket har andelen ökat snabbt. År 2000 uppgick andelen utrikes födda i Linköping till 9 procent. 2010 ökar andelen till 14 procent och år 2022 uppgår utrikes födda till 19 procent av befolkningen.

Utrikes födda fördelas inte jämnt över kommunen. Däremot ökar spridningen geografiskt under perioden. Av Linköpings 25 största stadsdelar är andelen absolut högst i Skäggetorp, Berga och Ryd. Inom dessa stadsdelar är tillväxten av utrikes födda också bland de större. Samtidigt visar diagrammet att andelen ökar i alla stadsdelar. I bara åtta stadsdelar understiger utrikes födda tio procent av befolkningen (2022).

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

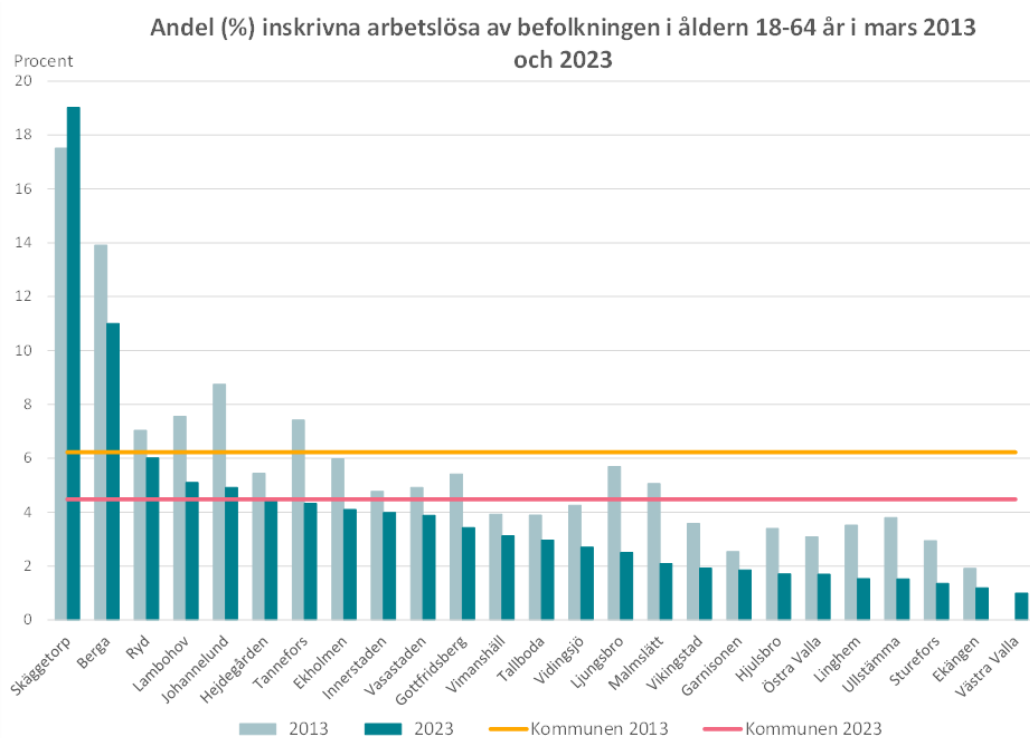
Hur fördelas arbetslösheten inom Linköping?

Att Linköpings arbetsmarknad är polariserad är väl känt. Däremot är det mindre känt hur arbetslösheten utvecklats på stadsdelsnivå. Fördelar sig arbetslösheten mer eller mindre jämnt över kommunen 2023 jämfört med 2013?

Arbetslösa - mätt som andel av befolkningen - fördelas mycket ojämnt över Linköping. I några få stadsdelar ligger arbetslösheten högt över kommungenomsnittet. Samtidigt understiger arbetslösheten kommungenomsnittet i majoriteten av stadsdelarna. Det gäller både 2013 och 2023. Däremot så sjunker andelen arbetslösa - i varierande takt - i alla stadsdelar utom Skäggetorp under perioden.⁵⁹

Över hela perioden är arbetslösheten högst i Skäggetorp och Berga. Däremot minskar den tydligt i Berga. Av diagrammet framgår att arbetslösheten sjönk i flera stadsdelar där den översteg kommungenomsnittet 2013. På många håll minskar skillnaden till kommunsnittet. 2013 låg sex stadsdelar över kommungenomsnittet. 2023 har antalet minskat till fem. I detta avseende har därför skillnaden inom kommunen - även om den fortsatt är stor - minskat något.

⁵⁹ Om färre än fem är arbetslösa visas inte någon uppgift om andel.

Källa: SCB (OSDB), bearbetad av Linköpings kommun

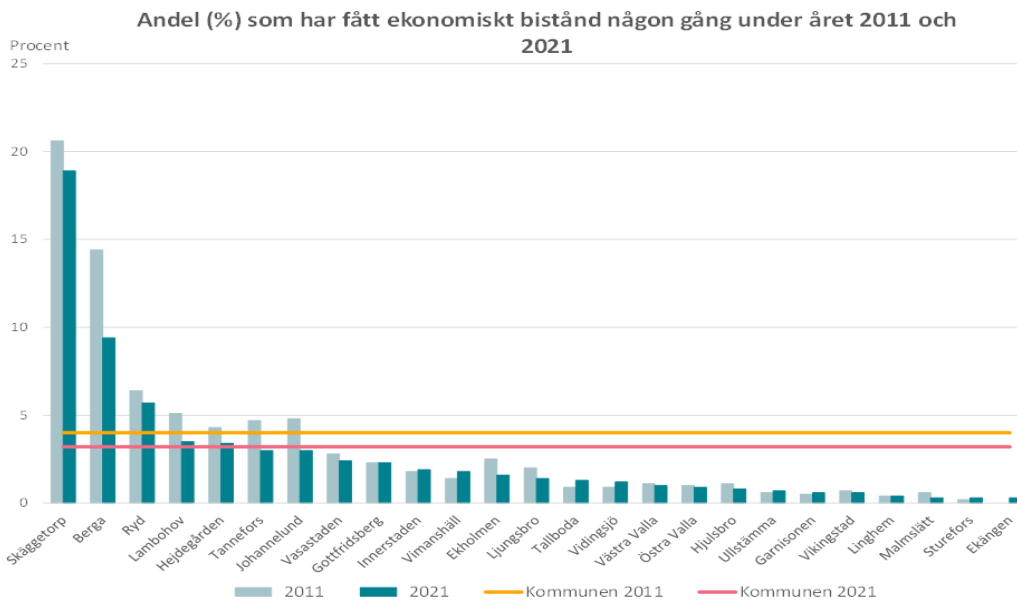
Hur fördelas ekonomiskt bistånd inom Linköping?

I likhet med arbetslöshet fördelas andelen som uppbär ekonomiskt bistånd mycket ojämnt över kommunen. Förhållandet gäller både 2011 och 2021. Under perioden minskar andelen totalt sett, där utrikes födda svarat för en stor del av minskningen.

Även sett till antal stadsdelar där andelarna överstiger kommungenomsnittet sker en nedgång. År 2011 låg sju stadsdelar över genomsnittet för kommunen. 2021 har detta minskat till fem.

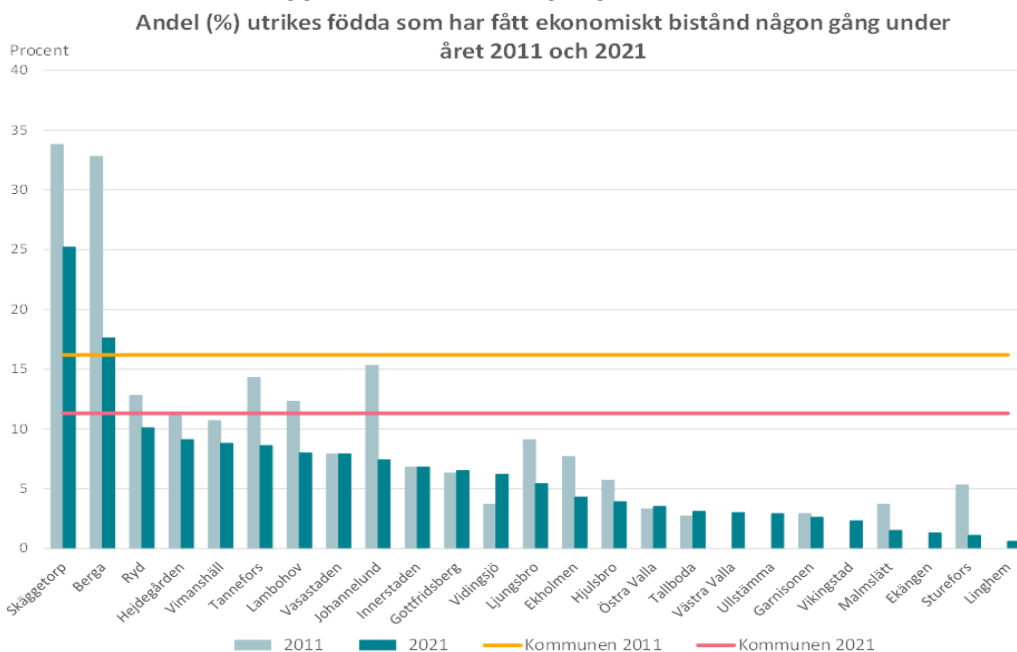
Skäggetorp och Berga utmärker sig genom att en förhållandevis hög andel någon gång under året uppburit ekonomiskt bistånd. Som framgår av diagrammet minskar andelen tydligt i Berga mellan 2011 och 2021. Utvecklingen sammanfaller med att arbetslösheten i Berga minskat under perioden. En nedgång noteras också i Skäggetorp, om än i långsammare takt.

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

Andelen utrikes födda som uppstår ekonomiskt bistånd minskar i de flesta stadsdelarna. Den enda stadsdel som tydligt går emot strömmen är Vidingsjö - här sker en ökning från en nivå under kommungenomsnittet. I Berga och Johannelund är andelarna halverade 2021 jämfört med 2011. Även i Skäggetorp sker en nedgång.⁶⁰

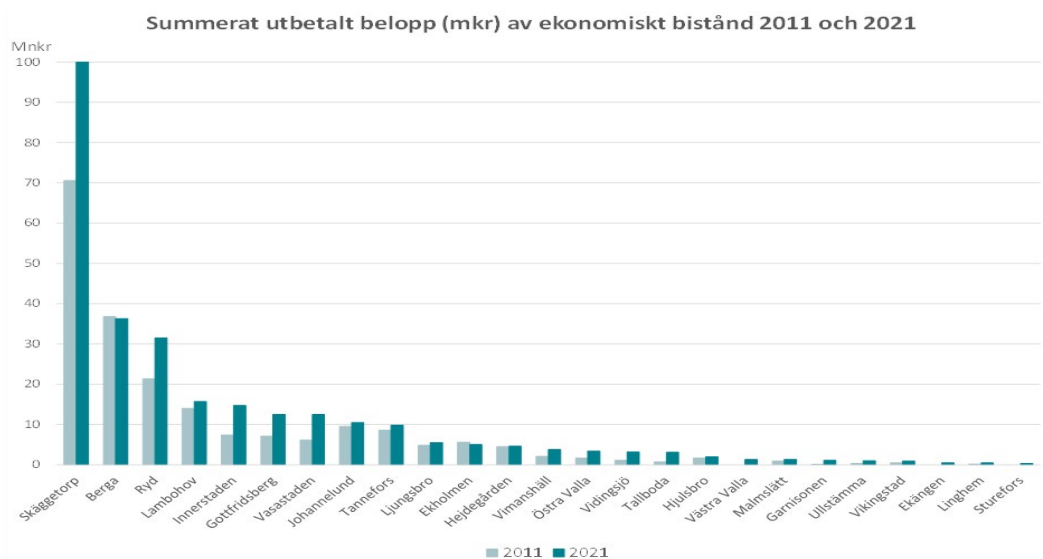

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

Beaktas utvecklingen av kommunens kostnader för ekonomiskt bistånd i löpande priser så allokeras merparten till Skäggetorp. Detta gäller både 2011 och 2021, med en tydlig ökning under perioden. Generellt ökar kostnaderna för samtliga stadsdelar, Berga undantaget.

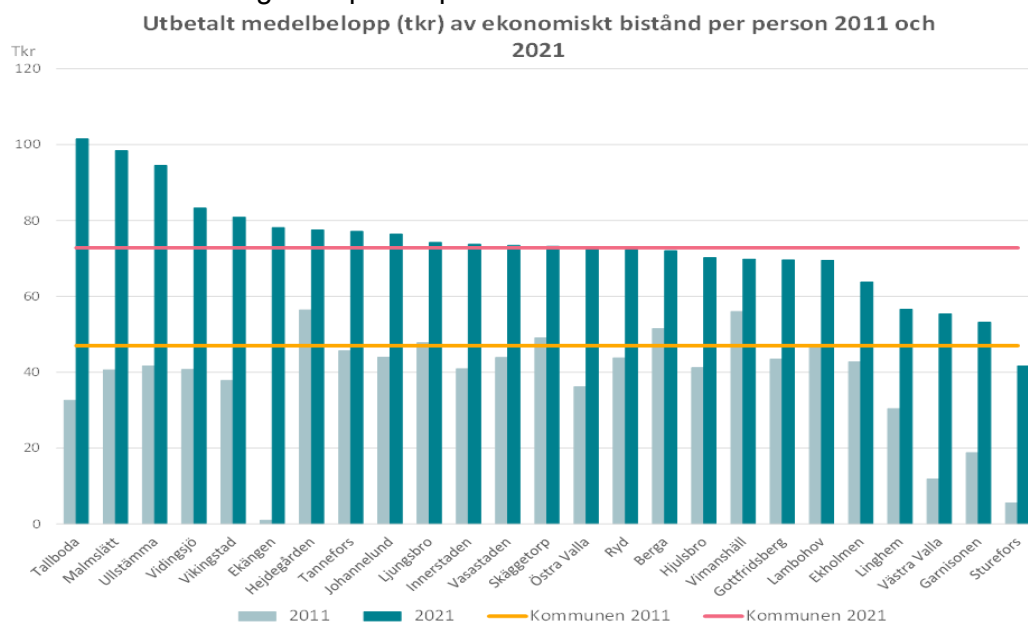
⁶⁰ Av sekretesskäl redovisas inte områden där antalet personer med ekonomiskt bistånd understiger fem personer.

Att måttet anges i löpande priser ska beaktas vid värdering av utfallet. Även om inflationen varit låg under i princip hela mätperioden är effekten inte försumbar när kostnadsökningar under tio år slås samman. Att kostnaderna i Berga är oförändrade under perioden ska värderas med detta i åtanke.

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

Om utbetalt medelbelopp per person beaktas ändras bilden.⁶¹ Med detta mått ligger medelklassområden - där andelen med försörjningsstöd generellt är låg - högre. 2021 ligger Tallboda, Malmslätt och Ullstämman högst - tydligt över genomsnittet för kommunen. Skäggetorp, Ryd och Berga ligger i mitten - i paritet med genomsnittet för kommunen. Under perioden sker också förflyttningar. 2011 låg Hejdegården och Vimanshäll högst. 2021 ligger Hejdegården fortfarande över genomsnittet för kommunen medan Vimanshäll ligger under. Även detta mått anges i löpande priser.

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

⁶¹ Avser personer som är 18 år eller äldre

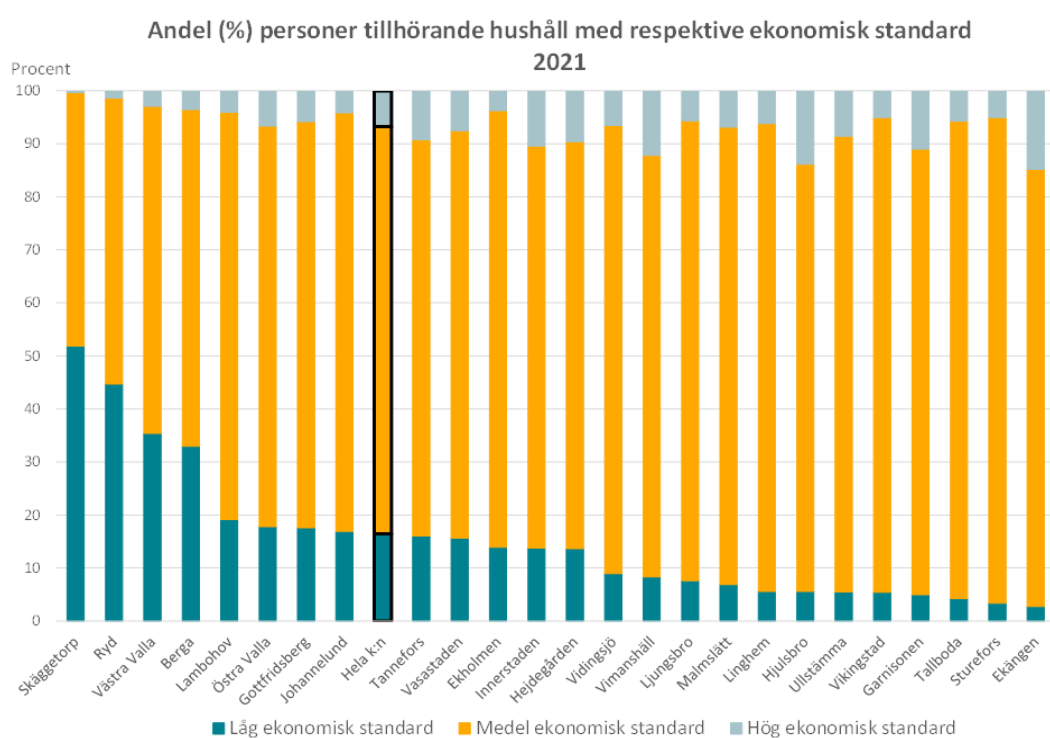
Trots att Linköping visar en svagare utveckling än jämförda kommuner finns positiva tendenser inom kommunen. Antalet stadsdelar, där andelen med ekonomiskt bistånd överstiger genomsnittet för kommunen, minskar under perioden. I vissa stadsdelar som Berga noteras stora minskningar. Däremot sker ingen större förändring när man beaktar vilka stadsdelar som mest resurser allokeras till. Berga undantaget, här sker en liten minskning under perioden.

Ekonomiska skillnader inom Linköping - hur ser de ut och vilken utveckling noteras?

Inkomster och ekonomiska resurser skapar ramar för individers möjlighet till både konsumtion och sparande. Den ekonomiska standarden påverkar därmed individers boendemöjligheter. Personer med lägre ekonomisk standard bor i högre utsträckning i hyresrätter än i bostadsrätt eller i äganderätt.

År 2021 hade Ekängen, Hjulsbro, Vimanshäll, Garnisonen, Innerstaden och Hejdegården högst andel med hög ekonomisk standard. I samtliga dessa stadsdelar hade tio procent eller fler inkomster som var dubbelt så höga som medianvärdet för riket. I Ekängen, Hjulsbro, Vimanshäll och Garnisonen var samtidigt andelen med låg ekonomisk standard, d.v.s. inkomsterna understiger 60 procent av medianvärdet för samtliga hushåll i riket, lägre än genomsnittet för kommunen.

Samtidigt var andelen med låg ekonomisk standard - i fallande ordning - högst i Skäggetorp, Ryd, Västra Valla och Berga. Att Västra Valla och Ryd har en hög andel med lägre inkomster kan delvis relateras till en hög andel studenter.

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

Boendesegregation

Boendesegregation förklaras av en kombination av individuella och strukturella orsaker. Den senare omfattar förhållanden och möjligheter som inte är valbara för individen - såsom tilltagande inkomstklyftor - medan de individuella orsakerna däremot ofta är preferensstyrda.

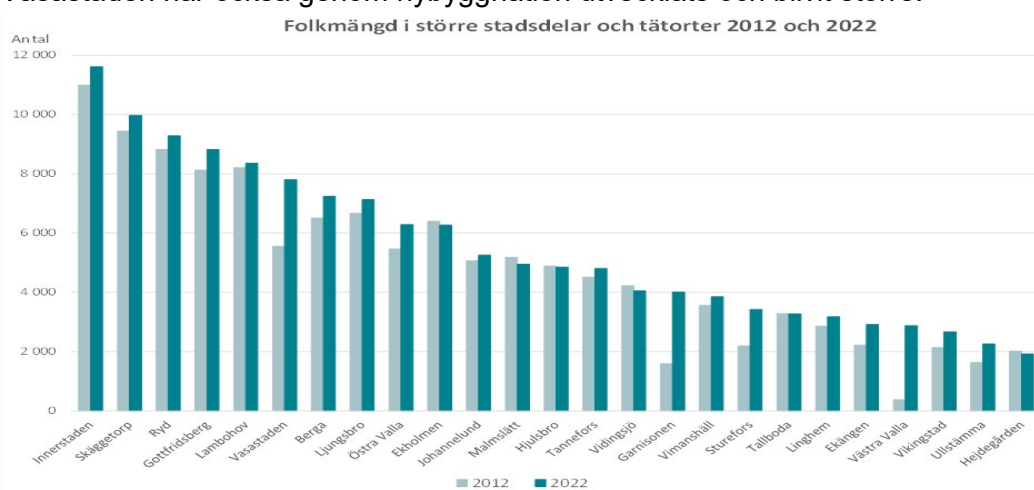
Den ekonomiska standarden påverkar individers boendemöjligheter. Personer med lägre ekonomisk standard bor i högre utsträckning i hyresrätter än i bostadsrätt eller i äganderätt. Individer med låga inkomster bor nära andra individer med låga inkomster eftersom deras valmöjligheter är begränsade.

Det finns ett nära samband mellan demografi, socioekonomisk status och etnicitet som påverkar boendemönster. Vissa etniska grupper står längre ifrån arbetsmarknaden och är därmed i större utsträckning hänvisade till hyresrätter eller områden där priserna är lägre.⁶²

Att mäta boendesegregation är svårt. Den administrativa indelningen påverkar vilket utfall man får. I tillägg kan boendesegregation studeras utifrån olika perspektiv, såsom demografi, socioekonomi och etnicitet. Överlag är demografi - när härkomst sorterats bort - det minst studerade. Eftersom segregation uppstår mellan områden lokalt blir jämförelser - utifrån den data vi har tillgång till - med andra kommuner inte lämplig.

Hur fördelas folkmängden i studerade stadsdelar?

Mellan 2012 och 2022 ökar befolkningen i närmare 85 procent av studerade stadsdelar. Bara fyra avviker från mönstret. I dessa minskar befolkningen något. Som framgår är skillnaden i storlek stor. Innerstaden har en befolkning som är mer fyra gånger större än den minsta stadsdelen Hejdegården. Det framgår också tydligt att nya områden - som Vallastaden i Västra Valla - tillkommit under perioden. Andra områden som Garnisonen och Vasastaden har också genom nybyggnation utvecklats och blivit större.

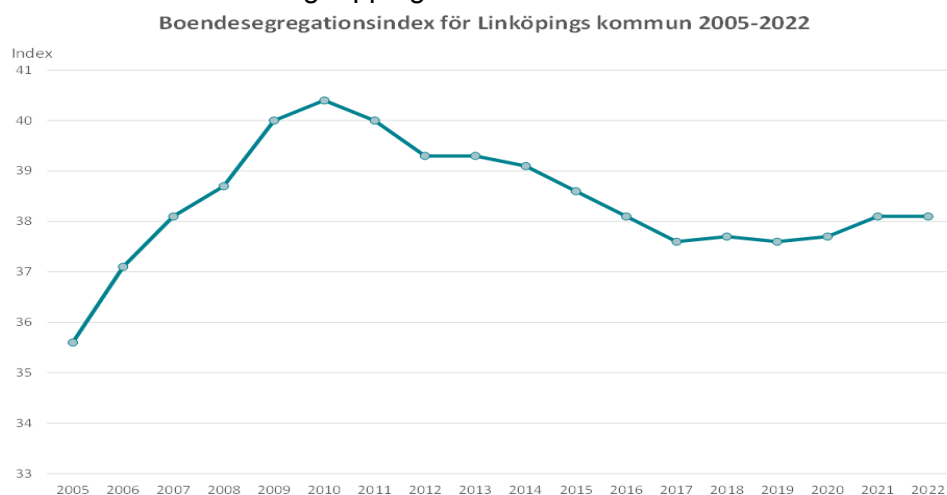
SCB (OSDB), bearbetad av Linköpings kommun

⁶² Boendesegregationsutredningen, FI 2022:20, "Boendesegregation och verktyg för att räkna på sociala värden".

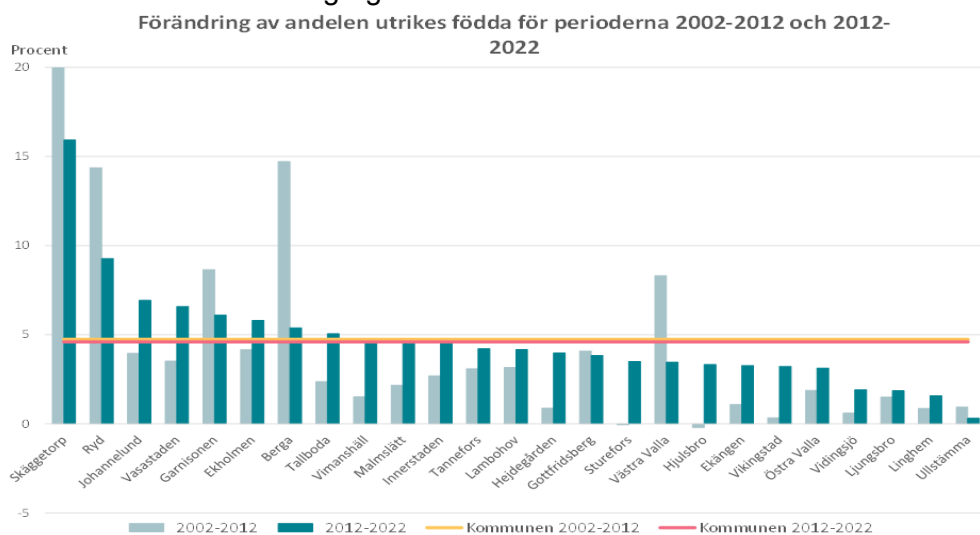
Boendesegregation utifrån härkomst

När boendesegregationen utifrån härkomst studeras - baserat på ett index beräknat på fördelningen av utrikes födda enligt kommunens indelning i statistikområden (Nyko4) - visar grafen att tangentens riktning varierat över tid. Mellan åren 2005-2010 ökade boendesegregationen för att ersättas av en nedåtgående trend mellan åren 2009-2017. På senare år noteras en svagt uppåtgående trend.⁶³

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

Eftersom indexet är baserat på härkomst påverkas utvecklingen av förändringar i befolkningens sammansättning. I flera stadsdelar ökade andelen utrikes födda i snabbare takt mellan 2002-2012 jämfört med 2012-2022. Detta gäller mycket tydligt för stadsdelarna Berga, Västra Valla, Skäggetorp och Garnisonen. Förhållandena påverkar indexet och förklarar varför boendesegregationen ökade 2005-2010.

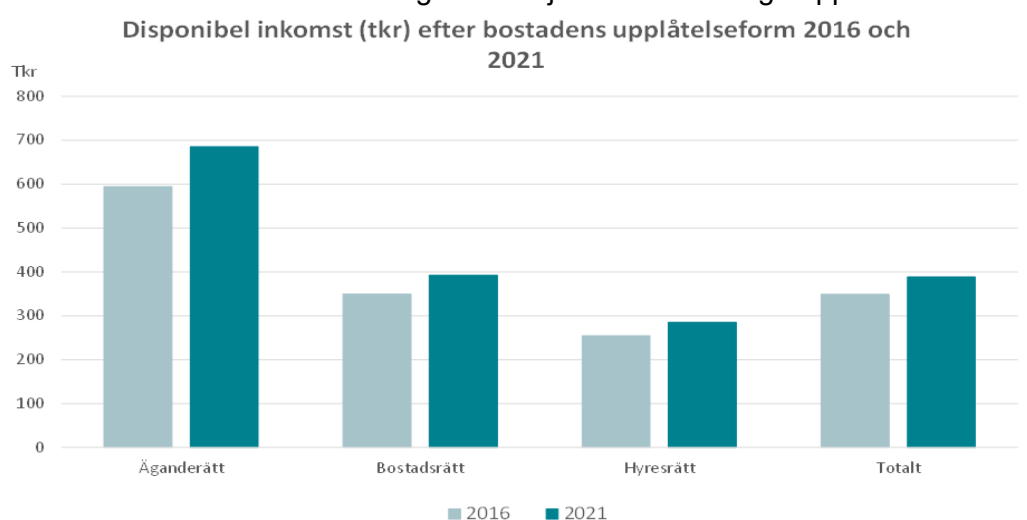
Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

⁶³ Nyko 4 (Statistikområden på nyckelkodsnivå 4). Kallas även basområden, och utgör delar av kommunens stadsdelar och tätorter. Ofta är stadsdelarna uppdelade i tre, fyra eller fem olika basområden som är mer homogent sammansatta än hela stadsdelen/tätorten. Indelningen lämpar sig därför för att mäta segregationens utveckling inom en kommun.

Med detta sätt att mäta boendesegregation beaktas dock inte den socioekonomiska boendesegregationen. För att få en djupare förståelse behöver bilden kompletteras. I det följande analyseras bland annat inkomsternas utveckling i relation till upplåtelseform och hushållstyper samt trångboddhet.

Inkomster i relation till upplåtelseform

Som påtalats är vissa grupper i större utsträckning hänvisade till hyresrätter eller områden där priserna är lägre. Generellt är inkomsterna högre för hushåll i äganderätt. Till del förklaras detta av att hushållen ofta är större och består av fler vuxna. Sett i relation till disponibel inkomst är avståndet mellan äganderätter och bostads- respektive hyresrätter stor. Däremot är skillnaden mellan bostadsrätter och hyresrätter mindre. Inkomsterna ökar också snabbare bland hushåll i äganderätt jämfört med övriga upplåtelseformer.⁶⁴

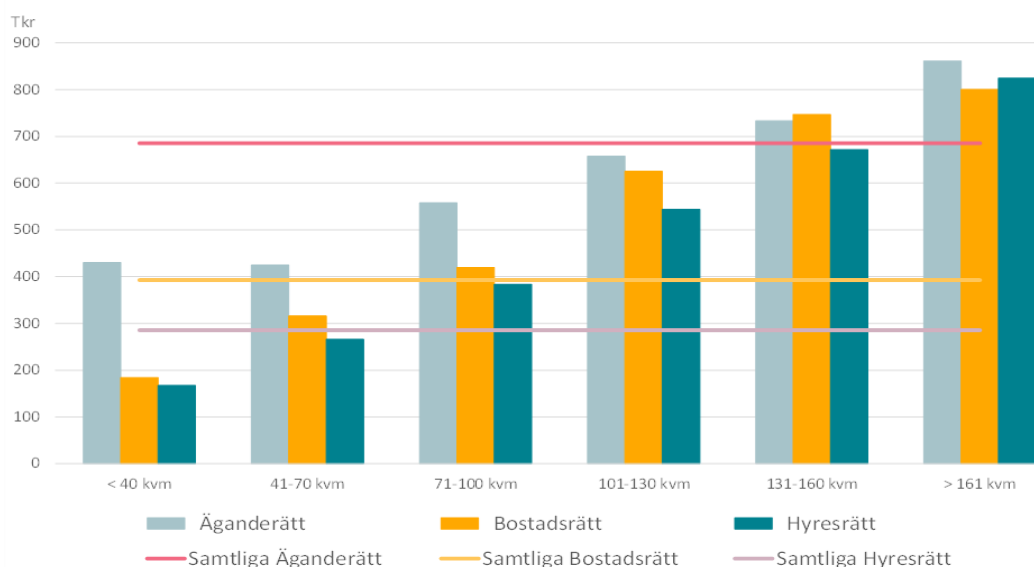
Källa: SCB Östgötadatabasen, Löpande priser, bearbetad av Linköpings kommun

Utöver upplåtelseform påverkar också bostäderna storlek inkomstnivåerna. De få som bor i ytmässigt riktigt stora hyresrätter har också höga inkomster.

⁶⁴ **Disponibel inkomst** är summan av ett hushålls alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar.

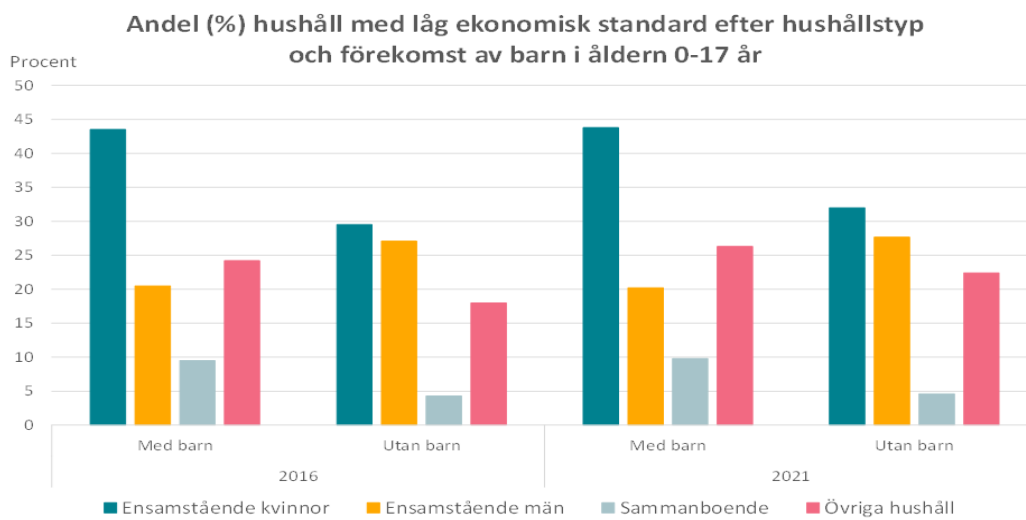
Disponibel inkomst (tkr) efter upplåtelseform och bostadens area 2021

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

Vilka hushållstyper är mest ekonomiskt sårbara?

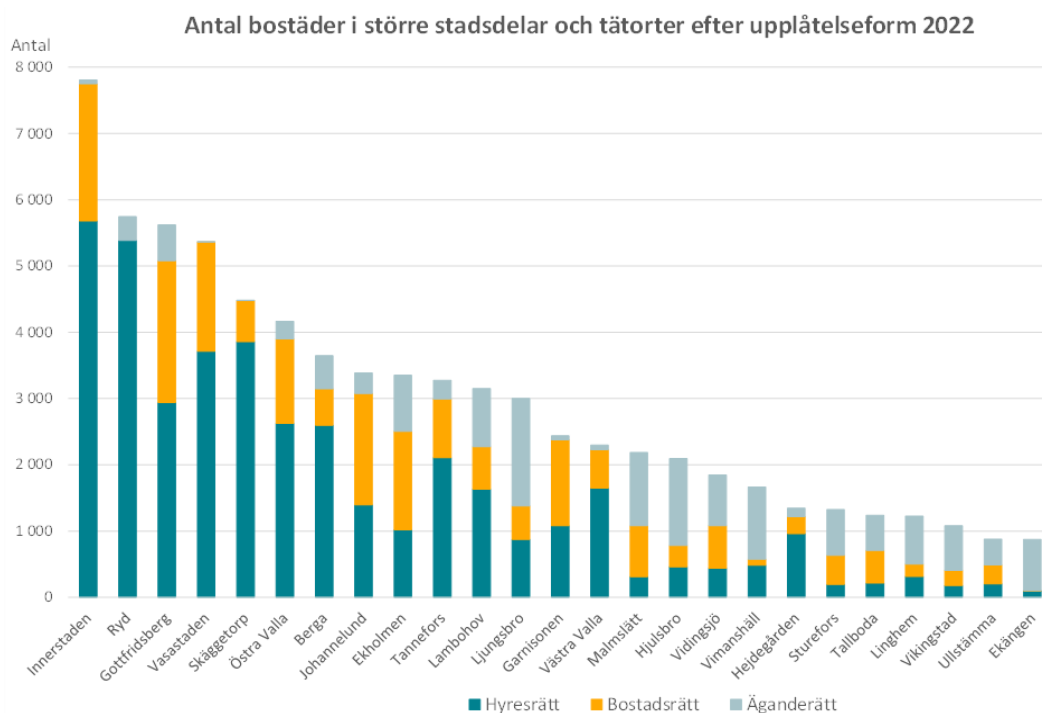
När förekomsten av hushåll med låg ekonomisk standard efter hushållstyp studeras tydliggörs att ensamstående kvinnor är mer ekonomiskt utsatta än övriga hushållstyper. Detta förhållande gäller både kvinnor med och utan barn. Förekomsten är dock större för kvinnor med barn. Sammanboende är i tydligt lägre grad i riskzonen för att exponeras för relativ fattigdom.

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

Hur ser upplåtelseformerna ut per stadsdel?

Ser vi till hyresrättens andel utgör den över hälften av beståndet i stadsdelarna Innerstaden, Ryd, Skäggetorp, Vasastaden, Östra och Västra Valla, Berga, Tannefors och Hejdegården. Beaktas istället äganderätt - ofta småhus - dominerar upplåtelseformen tydligt i Ekängen, Hjulsbro, Ljungsbro och Vimanshäll. Högst andel av bostadsrätter finns i Ekholmen, Johannelund och Gottfridsberg.

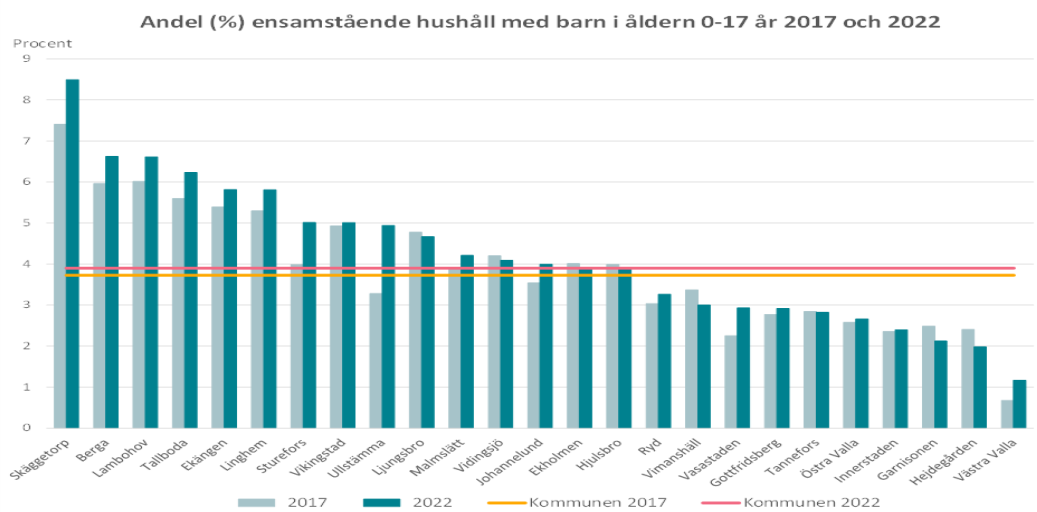

Källa: SCB (OSDB), bearbetad av Linköpings kommun

Var finns flest ensamstående hushåll?

Flest ensamstående hushåll finns i områden med många hyresrätter. Mellan åren 2017-2022 ökar andelen något. I ungefär hälften av de 25 studerade stadsdelarna är andelen högre än för kommunen i genomsnitt. I ca 70 procent av dessa ökar andelen ensamstående hushåll med barn. Störst ökningar noteras för Ullstämna och Skäggetorp.

Jämfört med genomsnittet för kommunen lever en lägre andel i Ullstämna med låg ekonomisk standard. Det omvända gäller för Skäggetorp - här är andelen högst i Linköping. Detta betyder att sårbarheten - i ekonomisk mening - bland ensamstående hushåll är högre i Skäggetorp än i Ullstämna.

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun. Avser andel av samtliga hushåll

Trångboddhetens utveckling

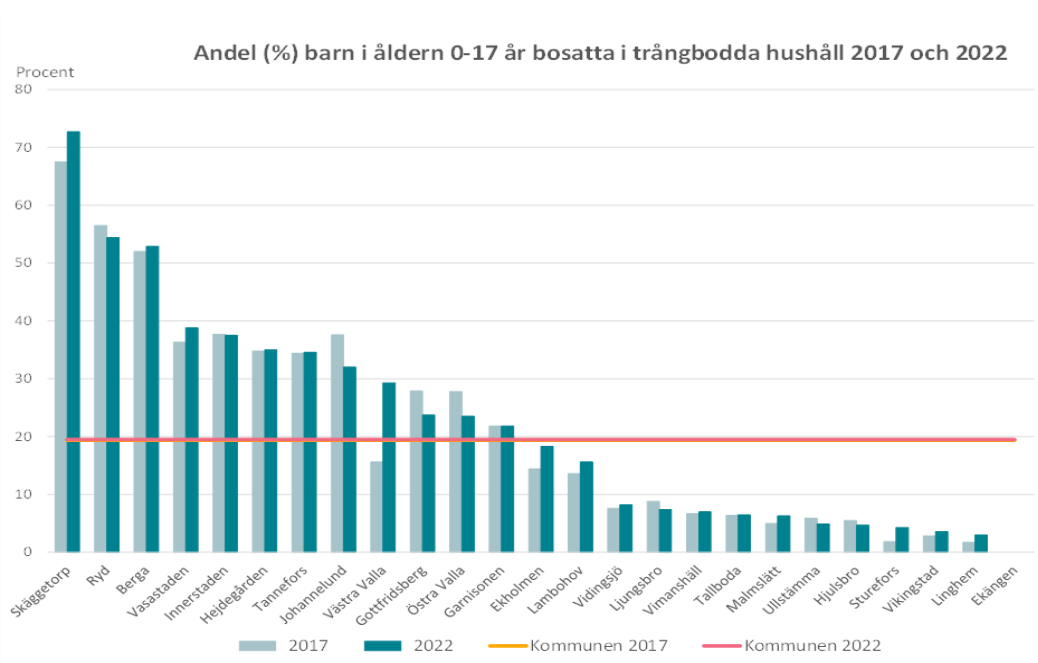
Även trångboddheten fördelas ojämnt inom kommunen.⁶⁵ Högst förekomst finns i områden med många hyresrätter. Samtidigt är andelen låg i stadsdelar med en stor andel småhus.

Andelen trångbodda hushåll minskar något 2017-2022. Utvecklingen sammanfaller med att det under perioden färdigställts förhållandevis många bostäder samtidigt som befolkningsutvecklingen varit något svagare.

Nedgången gäller dock inte alla stadsdelar. Ökningar noteras i olika typer av bostadsområden. Både i stadsdelar som Skäggetorp, där förekomsten är hög, och i områden som Sturefors där den är låg.

Trångboddheten för barn, 0-17 år, är stabil under perioden. Däremot sker ökningar i flera stadsdelar - däribland i Skäggetorp som också har högst andel trångbodda barn.

Störst ökning sker emellertid i Västra Valla. Stadsdelen låg 2017 under genomsnittet för kommunen men ligger år 2022 tydligt över. Västra Valla består numera framförallt av Vallastaden där förekomsten av studentbostäder är förhållandevis hög. Ökningen sammanfaller således med tillblivelsen av Vallastaden.

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

⁶⁵ Trångboddhet enligt modifierad norm 3. Hushåll med fler än en boende per rum är trångbott, kök och ett rum (vardagsrum) oräknat. Sammanboende behöver ett färre rum än ensamstående. Modifikation: Ensamboende kan ej vara trångbodda.

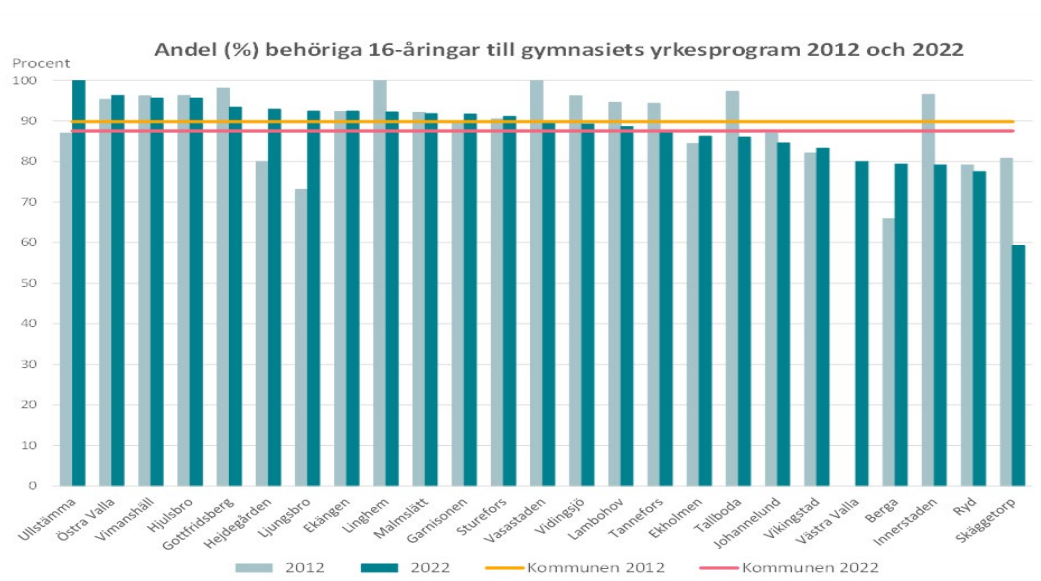
Hur går det för våra barn?

En slutförd gymnasieutbildning är viktig för individers fortsatta utbildning och framtida yrkesval. För att kunna gå vidare i utbildningssystemet krävs behörighet till gymnasieskolans nationella program. Elever som inte är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram löper större risker att misslyckas i gymnasieskolan och hamna i utanförskap senare i livet.⁶⁶

Behörigheten till gymnasiets yrkesprogram var under många år högre än riket. Ett trendbrott skedde 2018 och behörigheten sjönk under riket. 2023 ligger andelen åter något över riket.⁶⁷ Om trenden är hållbar återstår att se. Utvecklingen behöver följas över tid.

På stadsdelsnivå är bilden blandad.⁶⁸ I vissa stadsdelar som Ljungsbro och Berga ökar behörigheten medan den tydligt sjunker i Skäggetorp och Innerstaden.

Skäggetorp hade lägst andel behöriga både 2012 och 2022. Över perioden sker en nedgång och utfallet försämras påtagligt. Med beaktande av vikten av gymnasiekompetens på dagens arbetsmarknad i allmänhet - och Linköpings arbetsmarknad i synnerhet - är utvecklingen oroande.

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun. Diagrammet utgår ifrån folkbokföringsadress och inte aktuell skola.

⁶⁶ Delegationen mot segregation

⁶⁷ Kolada

⁶⁸ Uppgifterna baseras på elevernas hemadress och inte utifrån vilken skola som är aktuell.

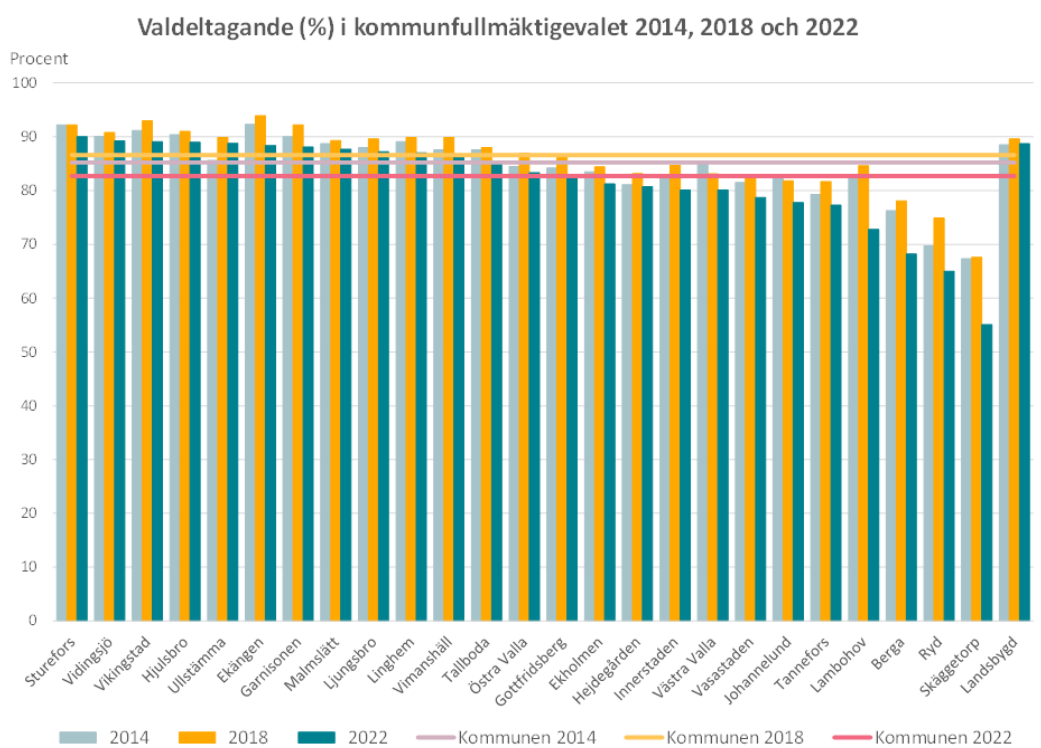

Har viljan att påverka samhället genom val ökat eller minskat?

Valdeltagande kan ses som en indikation på viljan att delta och demokratiskt påverka samhället. Deltagande i kommunvalet ger en indikation på i vilken omfattning individer vill påverka vad som sker i deras närmiljö.

Mellan valåren 2018 och 2022 sjunker valdeltagandet. Geografiskt noteras de största minskningarna i Lambohov, Berga, Ryd och Skäggetorp. En sådan nedgång har inte tidigare noterats i Linköping. Utvecklingen är inte unik för Linköping, en nedgång noteras också för riket.

Källa: Valmyndigheten, bearbetad av Linköpings kommun

Leder blandad bebyggelse till en mer blandad befolkning?

Eftersom inkomster har en stor betydelse för individers valmöjligheter blir valet av upplåtelseform vid kompletterade bebyggelse inte oväsentlig. Inom ramen för Boendeseegrationsutredningen (2022) gjordes en omfattande kunskapsöversikt över boendesegregation. I denna konstateras bland annat att det finns förhållandevis få studier kring huruvida ökad blandning av bostäder faktiskt också leder till en mer blandad befolkning. De studier som finns visar att nyproduktion i viss mån bidragit till en ökad blandning av upplåtelseformer, men att effekterna på social blandning av hushåll är mindre tydliga. En möjlig förklaring kan vara att mycket av nyproduktionen skett i bostadsområden med medelinkomster.⁶⁹

⁶⁹ Boendeseegrationsutredningen, FI 2022:20, "Boendesegregation och verktyg för att räkna på sociala värden".

Resultaten pekar dock på att de som flyttat in i mer resursstarka områden tenderar att ha lägre inkomster än de som bor i det äldre beståndet. Det motsatta gäller i bostadsområden med lägre inkomster där nyproduktion lockar mer välbeställda hushåll.⁷⁰

Var har det byggts i Linköping?

Mellan åren 2012-2022 har det byggts mycket i Västra Valla (Vallastaden), på Garnisonen, i Vasastaden och Östra Valla (Ebbepark). I några få stadsdelar - såsom Malmslätt, Hejdegården, Tallboda och Ekholmen - är beståndet i princip oförändrat.

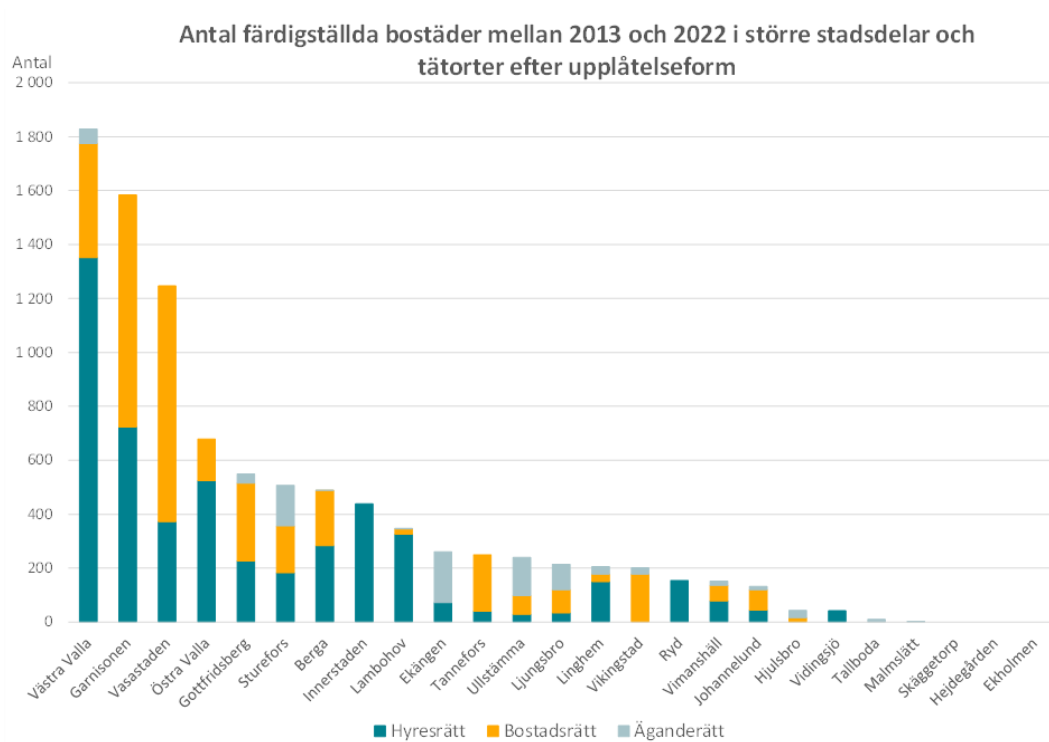

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

Vilka upplåtelseformer har tillförts var?

Det är framförallt flerbostadshus som tillkommit mellan 2013-2022 - merparten har lokaliserats med relativ närhet till Linköpings centrala delar. Äganderätter har tillförts i områden som redan har jämförelsevis mycket småhus. De flesta äganderätter har tillkommit i Ekängen, Ullstamma och Sturefors. Under perioden har nästan inga äganderätter tillkommit i Linköpings centrala delar. Sett till upplåtelseform har det byggt mest blandat i Sturefors och Ljungsbro.

⁷⁰ Boendesegregationsutredningen, FI 2022:20, "Boendesegregation och verktyg för att räkna på sociala värden".

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

Svårt att med enskilda insatser vända utvecklingen

En hög in- och utflyttning liksom en stor andel familjer med ensamstående föräldrar är faktorer som antas kan ha en negativ inverkan på den sociala kontrollen i ett område. Avstånd mellan grupper och människor bidrar ofta till ökad otrygghet samtidigt som känslan av delat ansvar minskar.⁷¹

Nationella studier visar många satsningar som gjorts haft betydelse för individer och områden. Däremot har segregationen inte alltid minskat. Inte sällan flyttar de hushåll som fått det bättre. Detta betyder att segregation bara i begränsad omfattning verkar kunna hanteras genom områdesinsatser. Dessa kan dock fortfarande vara viktiga för att åstadkomma förändringar i områden och vara positiva för individen.⁷²

Hur ser rörligheten ut?

Hur många individer som flyttar in och ut ur ett område kan ge en indikation på områdets stabilitet. Genom att titta på flyttningskvoten åren 2012 respektive 2022 får man en

⁷¹ Boendesegregationsutredningen, FI 2022:20, "Boendesegregation och verktyg för att räkna på sociala värden".

⁷² Boendesegregationsutredningen, FI 2022:20, "Boendesegregation och verktyg för att räkna på sociala värden".

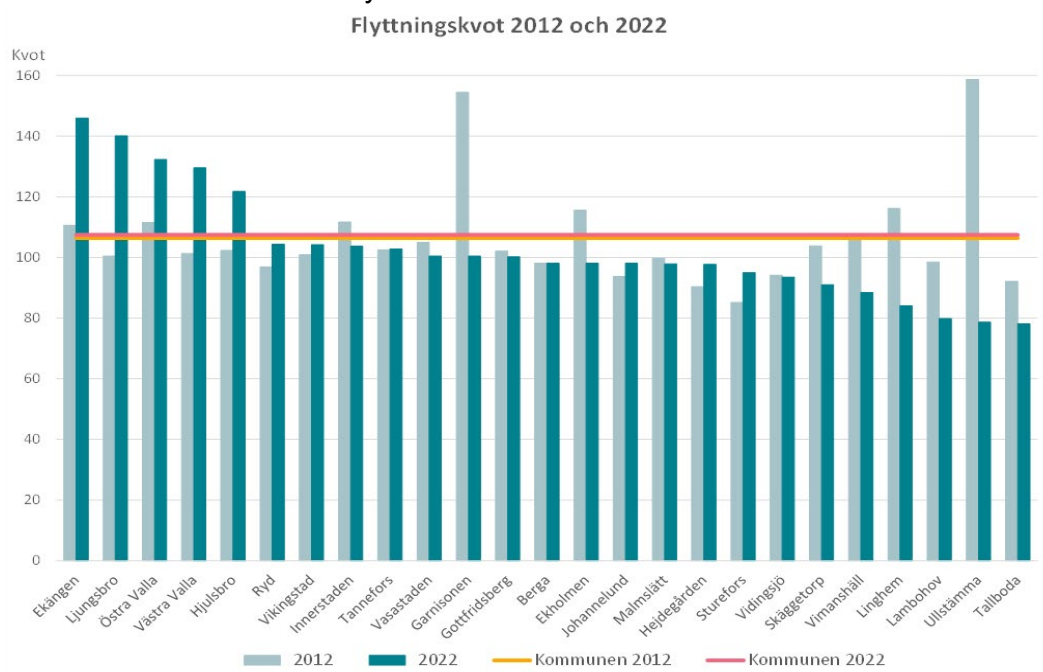
indikation på vilka stadsdelar som haft en större inflyttning än utflyttning. En kvot över 100 indikerar att inflyttningen överstiger utflyttningen.⁷³

2022 ligger bl.a. Ekängen, Ljungsbro, Östra och Västra Valla tydligt över 100. I samtliga dessa områden har det byggts nya bostäder. I Ekängen har äganderätter tillkommit medan det i Östra och Västra Valla framförallt byggts flerbostadshus. I Ljungsbro har en blandning av upplåtelseformer tillförts.

Flyttmönstren inom kommunen är inte konstanta utan ändras över tid. 2012 översteg både Ullstämman och Garnisonen en kvot om 100. Detta sammanföll med att många bostäder hade färdigställts.

I flera stadsdelar understiger kvoten 100, vilket indikerar att utflyttningen är större än inflyttningen. 2012 översteg Skäggetorp 100. 10 år senare understiger kvoten 100. Detta indikerar att utflyttningen är större. Samtidigt har Skäggetorps folkmängd slutat öka. Fram till 2019 växte folkmängden tämligen snabbt. 2022 är folkmängden större än 2012 men lägre än 2019.

Av ovan kan man dra slutsatsen att bostadsbyggnation är viktig för att områden ska växa, men att bristen därpå inte behöver betyda att befolkningens mängd hålls stabil. Skäggetorp har historiskt växt utan att nya bostäder tillförts. Andra områden minskar trots stora bestånd.

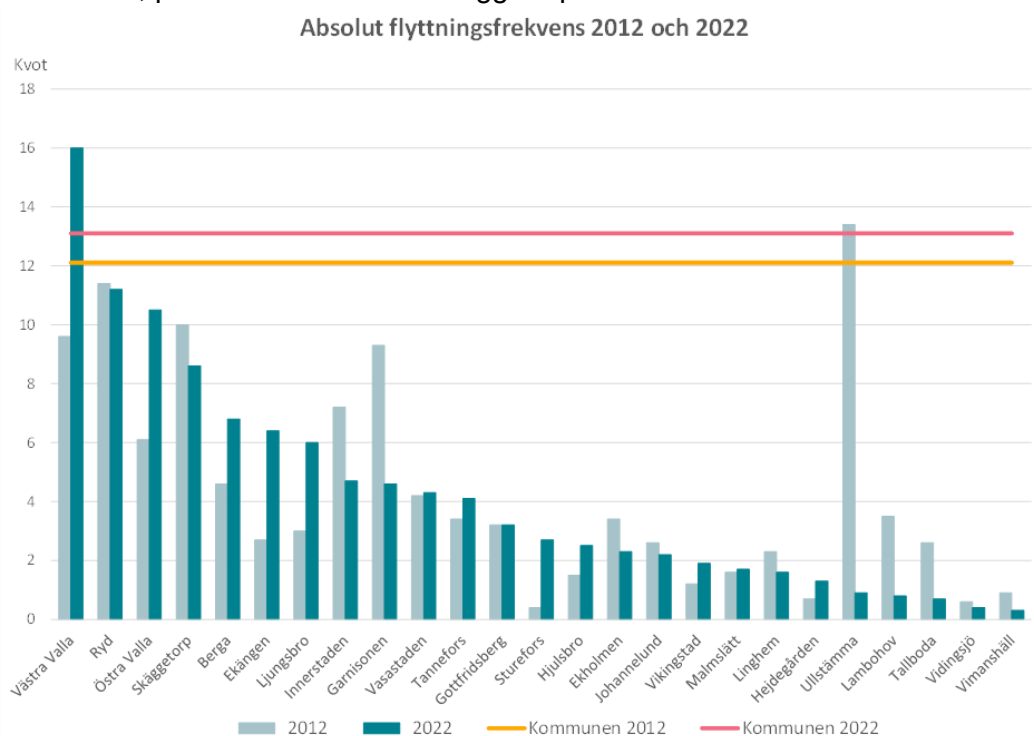
Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

Genom att titta på absolut flyttfrekvens ges en indikation på rörligheten inom och mellan olika stadsdelar. Flyttfrekvensen visar både personer som flyttat inom området och stadsdelens flyttnetto. Områden som minskar i befolkning kan i detta sammanhang få ett

⁷³ Flyttningskvoten visar på relationen mellan in- och utflyttning och har beräknats genom att det totala antalet inflyttade personer har dividerats med det totala antalet utflyttade personer. Detta tal har sedan multiplicerats med 100. Tal över 100 indikerar att inflyttningen är större än utflyttningen.

positivt värde. Måttet ger därmed närmast en indikation på omsättningen i ett givet område
74

Studeras enskilda stadsdelar visar diagrammet att rörligheten år 2022 är högst i Västra och Östra Valla samt i stadsdelarna Ryd, Skäggetorp och Berga. Rörligheten har också ökat förhållandevis mycket i Ekängen, Ljungsbro medan den - från en hög nivå - sjunkit i Ullstämman, på Garnisonen och i Skäggetorp.

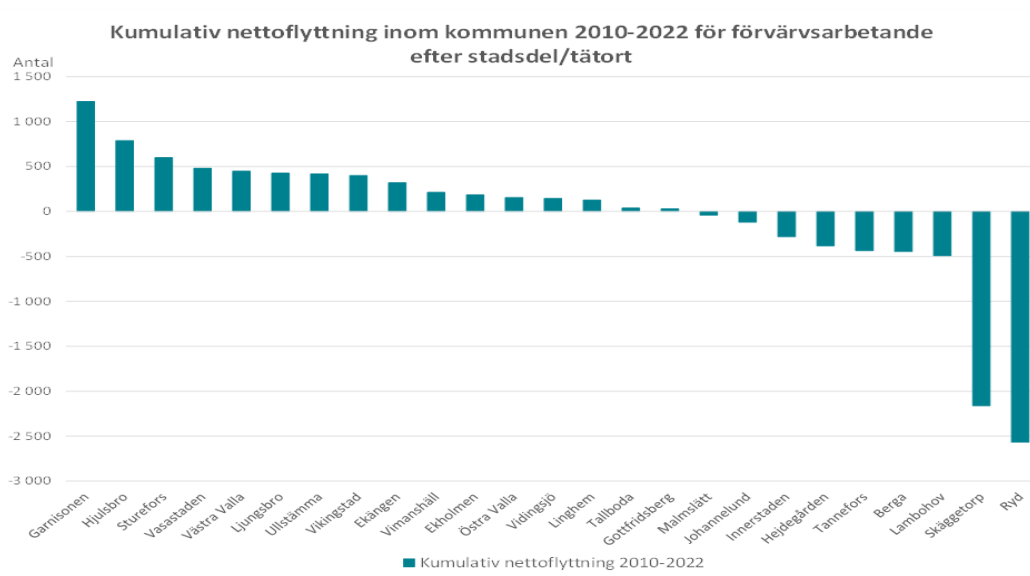

Källa: SCB Östgötadatabasen, bearbetad av Linköpings kommun

Studeras rörligheten specifikt för befolkningen som förvärvsarbetar visar diagrammet tydligt att framförallt stadsdelarna Ryd och Skäggetorp över perioden haft en större andel förvärvsarbetare som flyttat ut än in. Det negativa flyttnettot är stort och överstiger för båda stadsdelarna 2 000 personer. Mot bakgrund av den höga andelen studenter i Ryd är utvecklingen delvis väntat. Detta förhållande gäller inte i samma omfattning för Skäggetorp.

⁷⁴ Den absoluta flyttningsfrekvensen har beräknats på följande sätt. Summan av antalet personer som har flyttat inom området och flyttningsnettot för respektive område divideras med folkmängden i området. Uppgifterna redovisas som absolutvärde. Dvs. även för områden som pga. omfattande utflyttning eventuellt kan få negativa tal redovisas ett positivt värde.

Socioekonomisk utveckling inom Linköping: Sammanfattande kommentarer

Det finns goda skäl att motverka segregation. När utvecklingen i Linköping studeras framkommer ingen entydig bild. Resultaten är blandade. I vissa fall har utmaningarna fördjupats och i andra hänseende är utvecklingen stabil eller positiv.

För kommunen som helhet ökar boendesegregation - mätt utifrån härkomst - svagt sedan 2017, dvs fördelningen av utrikes födda var mer jämn år 2017 jämfört med 2022. Samtidigt var befolkningen som minst blandad 2010. Jämförs läget 2012 med 2022 är utfallet därför 2022 bättre. Boendesegregationens riktning - utifrån etnicitet - behöver fortsatt följas.

Generellt är inkomsterna högre för hushåll i äganderätt. I perspektivet 2016-2021 ökar också inkomsterna - mätt som disponibel inkomst - snabbast bland hushåll i äganderätt. De genomsnittliga inkomsterna är mindre än hälften så stora i hushåll boende i hyresrätt. Inkomstökningarna är under perioden dessutom lägre. Utvecklingen är delvis väntat eftersom hushåll i äganderätt oftare består av sammanboende hushåll medan övriga upplåtelseformer i högre grad av ensamboende. Icke desto mindre ökar inkomstskillnaderna sett till upplåtelseform något.

Ensamstående kvinnor är den hushållstyp som är mest ekonomiskt utsatta. Detta gäller både kvinnor med och utan barn, även om kvinnor med barn är mer utsatta. Mellan 2016-2021 ökar andelen ensamstående kvinnor något. Flest ensamstående hushåll finns i stadsdelar med mycket hyresrätter. Sett till ökning av ensamhushåll sker störst procentuell ökning i Ullstämman och Skäggetorp. Det finns dock betydande skillnader sett till ekonomisk standard. Sett till inkomstnivåer lever en lägre andel i Ullstämman med låg ekonomisk standard jämfört med genomsnittet för kommun. Det omvända gäller för Skäggetorp - där är andelen högst i Linköping. Detta betyder att sårbarheten - i ekonomisk mening - bland ensamstående hushåll är större i Skäggetorp än i Ullstämman.

Också trångboddhet är vanligare i områden med många hyresrätter. På aggregerad nivå minskar trångboddheten något mellan 2017-2022. Inom kommunen finns dock betydande

skillnader. Trots en övergripande positiv trend ökar trångboddheten i flera stadsdelar. Skäggetorp är en av dessa. Utvecklingen gäller även trångbodda barn. Att barn bor trångt är ofta mer bekymmersamt utifrån perspektivet att de tillbringar mer tid i hemmet och i närområdet. Hur trångt barn bor påverkar också förutsättningarna för fri lek och möjligheterna att läsa läxor i lugn och ro.

Elever som inte är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram löper större risker att misslyckas i gymnasieskolan och hamna i utanförskap senare i livet. I detta perspektiv är det oroande att behörigheten till gymnasiets yrkesprogram är lägre 2022 än 2012. Utvecklingen kan också ses för riket. I flera stadsdelar syns en försämring under perioden. Mest sjunker behörigheten i Skäggetorp men även i Innerstaden noteras en tydlig nedgång. I Skäggetorp understeg andelen behöriga till gymnasiets yrkesprogram 60 procent år 2022. En nedgång från 80 procent 2012. Med beaktande av arbetsmarknadens tilltagande krav är utvecklingen oroande. Observandum kan således noteras för både helheten och enskilda stadsdelar.

Mer glädjande är arbetslöshetssiffrorna. Arbetslösheten sjunker för kommunen som helhet, och minskar samtidigt mycket i flera stadsdelar där arbetslösheten var hög 2013.

Stora minskningar noteras bl.a. i Johannelund, Berga och Lambohov. I Skäggetorp ökar istället arbetslösheten. Den sammantagna utvecklingen betyder att skillnaden till kommungenomsnittet minskar på många håll.

I likhet med arbetslöshet fördelas andelen som uppbär ekonomiskt bistånd mycket ojämnt inom kommunen. Andelen minskar något 2011-2021, där utrikes födda svarat för en stor del av minskningen. Antalet stadsdelar som ligger över genomsnittet för kommunen minskar också. I Berga och Johannelund är andelarna tydligt lägre 2021 jämfört med 2011. En nedgång noteras också i Skäggetorp.

Sett till kostnader för ekonomiskt bistånd allokteras fortfarande mest resurser till Skäggetorp, Berga och Ryd. Beaktas utbetalt belopp per person hamnar dock inte dessa områden högst. Det gör medelklassområdena som Tallboda och Malmslätt.

Trots kvarstående skillnader inom Berga framstår stadsdelen som den stadsdel som visar den största förflyttningen i positiv bemärkelse. Här sjunker arbetslösheten tydligt under perioden, andelen som uppbär ekonomiskt bistånd minskar och närmast halveras för utrikes födda och behörigheten till gymnasieskolans yrkesprogram ökar påtagligt. I Skäggetorp är utvecklingen mer varierad. Andelen utrikes födda som uppbär ekonomiskt bistånd minskar. Samtidigt ökar arbetslösheten. Andelen med låg ekonomisk standard, andelen ensamstående hushåll och andelen trångbodda barn ökar också i högre takt. Alarmerande är att behörigheten till gymnasieskolans yrkesprogram sjunker tydligt från en redan låg nivå.

Eftersom inkomster har en stor betydelse för valmöjligheterna på bostadsmarknaden behöver en mer blandad bebyggelse inte per automatik leda till en mer blandad befolkning. De nationella studier som finns visar dock att nyproduktion i viss mån bidragit till att de som flyttat in i mer resursstarka områden tenderat att ha lägre inkomster än de som bor i det äldre beståndet. Det motsatta gäller bostadsområden med lägre inkomster där nyproduktion lockat mer välbeställda hushåll. Av detta skäl kan det finnas anledning att i än högre grad underlätta byggandet av hyresrätter i välbeställda områden och äganderätter/bostadsrätter i områden med lägre inkomster.

Sett till hur det byggts i Linköping 2013-2022 har många hyresrätter tillkommit i områden med relativ närhet till Linköpings centrala områden. Lambohov och Lingham utgör undantag. Äganderätter har framförallt tillförts områden som redan har en hög andel småhus. Nästan inga äganderätter har tillkommit i Linköpings centrala delar.

Nationella studier visar samtidigt att det är svårt att med enskilda insatser vända utvecklingen i utsatta områden. Stora omflyttningar till och från områden med socioekonomiska utmaningar kan upprätthålla segregationen. Det sker bland annat genom att personer med små valmöjligheter och låga inkomster flyttar in och personer med bättre ekonomiska resurser och förutsättningar väljer att flytta ut. Denna utveckling noteras också i Linköping, där förvärvsarbetande i stor omfattning lämnat Skäggetorp och Ryd.

För brottslighet är faktorer som är relaterade till social kontroll viktiga. En hög in- och utflyttning liksom en stor andel familjer med ensamstående föräldrar är faktorer som kan antas ha en negativ inverkan på den sociala kontrollen i ett område. Avstånd mellan grupper och människor bidrar ofta till ökad otrygghet samtidigt som känslan av delat ansvar minskar. Komplexiteten gör det emellertid svårt att avgöra hur stor påverkan s.k. grannskapseffekter har och vilka exakta mekanismer som förklarar vad. Forskningen visar inte heller på någon

tydlig koppling mellan just grannskapet och sannolikheten att begå brott eller bli utsatt för brott när individuella bakgrundsfaktorer har sorterats bort. Dock kan bilden av ett område påverka upplevelsen av trygghet.⁷⁵

När utvecklingen i Linköping ska sammanfattas noteras en del positiva förändringar vad gäller utvecklingen i socioekonomiskt utsatta områden. Emellertid är utvecklingen inte jämnt fördelad och de positiva signalerna gäller inte alla variabler. Tidigare observandum kring utvecklingen på stadsdelsnivå kvarstår därmed.

Långsiktigt behövs parallella och långsiktiga insatser - på många områden - för att motverka de strukturer som tillsammans skapar boendesegregation. I flera avseende är kommunernas rådighet begränsad. För kommunerna handlar det ofta om att hantera och på olika sätt kompensera för barns olika uppväxtvillkor och människors olika livschanser. På några områden är kommunerna dock viktiga aktörer - det gäller bl.a. planmonopolet, dvs vad som får byggas var, och utbildning.

Inom samhällsbyggnadssektorn pågår många insatser för att minska boendesegregation. I en omfattande kunskapsöversikt för samhällsbyggnadssektorn konstateras att evidensbaserade insatser som visar effekt emellertid är svåra att hitta. Det rör sig om komplexa orsakssamband över långa tidsperioder. I boendesegregationsutredningens rapport framhålls att fortsatt forskning, uppföljning och utvärdering behövs för att skapa mer kunskap.⁷⁶

Även om evidensbaserade insatser är svårfunna finns en stor samlad kunskap inom kommunens nämnder, förvaltningar och bolag och insatserna för att stimulera en god utveckling bör fortsätta. Nämnder, förvaltningar och styrelser bör - utifrån aktuellt kunskapsläge - fortsätta att fundera över om planerade insatser och investeringar motverkar segregation och ojämlikhet eller tvärtemot ambitionerna indirekt riskerar att förstärka utvecklingen negativt.

---

⁷⁵ Boendesegregationsutredningen, FI 2022:20, "Boendesegregation och verktyg för att räkna på sociala värden".

⁷⁶ Boendesegregationsutredningen, FI 2022:20, "Boendesegregation och verktyg för att räkna på sociala värden".

NULÄGES- OCH TRENDRAPPORT

Uppföljning 2012-2022

OBS-rapport mars 2024